

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK BİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN, SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN
VE REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ETKİN ÖĞRENME İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Şahin KESİCİ

HAZIRLAYAN
Mukadder BÜYÜKESKİL

KONYA–2008

ÖNSÖZ

“Bir kişiye her gün balık tutacağınıza, ona balık tutmayı öğretin.”

Konfüçyüs

Öğrencileri hayata hazırlamak önemlidir. Eğitim öğrencileri fikirsel, duygusal ve sosyal yönden kendini geliştiren, geniş bir perspektife ve bilimsel düşünme gücüne sahip, ilerleme azmi taşıyan, bilgi ve teknolojiye gelişmeleri takip eden, üretken, düşünen, sorgulayan, yorumlayan, problem çözebilen, donanımlı bireyler halinde yetiştirerek hayata hazırlamayı amaçlamaktadır. Öğrencinin belirtilen özelliklere sahip olabilmesi, eğitim-öğretim sürecine tam olarak dahil edilebilmesiyle mümkündür. Etkin öğrenme öğrencinin öğrenme sürecine bizzat aktif katılımını sağlamaktadır. Öğretmenler bu süreçte öğrencilerine gereksinim duydukları anlarda fikir vererek, ufuk açarak bilimsel yolda ilerlemeyi öğretirler.

Bu araştırmada giderek önemini arttıran etkin öğrenme konusunda ortaöğretim öğrencilerinin, sınıf rehber öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin görüşleri betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın her aşamasında bana yol gösteren, bilgilerini ve fikirlerini özveriyle paylaşarak çalışmama emek veren değerli hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Şahin Kesici' ye en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca yaptığım görüşmelerde araştırmaya katılarak değerli düşüncelerini benimle paylaşan rehber öğretmenler, sınıf rehber öğretmenleri ve ortaöğretim öğrencilerine teşekkürü borç bilirim. Bunun yanı sıra teze başladığım ilk günden bugüne dek sevgi, ilgi ve sabırlarıyla her an yanımda olan sevgili annem, babam, kardeşlerim ve tüm dostlarıma yürekten teşekkür ediyorum.

Mayıs, 2007

Mukadder BÜYÜKESKİL

ÖZET

Bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin, rehber öğretmenlerin ve sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenme ile ilgili görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma nitel araştırma tekniği kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada verilerin toplanmasında veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2006-2007 eğitim öğretim yılında Konya İlinde yer alan Konya Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı farklı ortaöğretim kurumlarında çalışan rehber öğretmenler ve sınıf rehber öğretmenleri ile bu kurumlarda öğrenim gören öğrencilerden oluşan toplam 50 kişi oluşturmuştur. Elde edilen veriler Nvivo2'ye kodlanmış, daha sonra temalar ve temalara ilişkin kategoriler oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular tartışılmış ve sonuçlarla ilgili öneriler geliştirilmiştir.

Etkin öğrenme, öğrencilerin öğrenmenin merkezinde yer alarak öğrenme sürecine aktif katılımlarının sağlandığı, öğretmenin öğrenme sürecine rehberlik ettiği, öğrenme sorumluluğunun öğrencide olduğu öğrenmedir. Öğrencilere eğitsel alanda olduğu kadar düşünsel, duyuşsal, bireysel ve sosyal alanlarda da gelişim olanağı vermesi etkin öğrenmenin önemini giderek arttırmaktadır. Etkin öğrenen öğrenciler eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme gibi becerilere sahip, kendini ifade edebilen, kişiler arası etkili iletişim kurabilen, öğrenmeyi öğrenen, etkili çalışma alışkanlıkları kazanmış bireylerdir.

Araştırma sonucunda ortaöğretim öğrencilerinin, rehber öğretmenlerin ve sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenmeyi niteliksel olarak bildikleri, etkin öğrenmenin ortaöğretimde yeterince gerçekleşmediği ve geleneksel öğretim yönteminin etkisinden halen kurtulamadığı, öğrencilerin etkin çalışma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve problem çözme beceri eksikliği olduğu, öğrencilerin öğrenme stil ve stratejilerini bilmedikleri, öğrencilerin bilgi kaynaklarını etkin olarak kullanamadıkları ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT

In this research, it's aimed to determine secondary education students', guidance teachers' and classroom guidance teachers' opinions related to active learning. Research was performed by using qualitative research technique. In gathering data in research, semi-structured interview technique was used as data acquisition method. Working group of research was constituted by 50 people in total that consists of guidance teachers and classroom guidance teachers working in different secondary education schools connected to Konya Directorate of National Education and also students educated in these institutions. Obtained data were coded into Nvivo2, then themes and categories related to themes were constituted. Findings obtained at the end of research were discussed and proposals related to results were developed.

Active learning is a learning in which active participation of students is provided taking place in the center of learning, teachers guide in learning process and students have learning responsibility. Providing development opportunity in individual and social fields as well as educational fields for students increased importance of active learning more and more. Students learning actively are individuals that have some skills such as critical thinking, creative thinking, problem solving skills, that are self-confident, self-expressive and able to establish interpersonal relations, learn how to learn and that gained effective working habits.

At the end of research, it was found out that secondary education students, guidance teachers and classroom guidance teachers know learning qualitatively, that active learning could not come true sufficiently in secondary education and could not get out of traditional educational method, that there is inadequacy in active working, critical thinking, creative thinking and problem solving skills of students and that students do not know learning styles and strategies and use source of information actively.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ.....	viii

BÖLÜM I

GİRİŞ

Etkin Öğrenme	5
Düşünmeyi Öğrenme	9
Yaratıcı Düşünme	10
Eleştirel Düşünme.....	10
Yaratıcı Drama.....	12
Beyin Fırtınası.....	12
Problem Çözme.....	13
Etkin Çalışma Yöntemleri	14
Zamanı Etkili Kullanma.....	15
Etkin Okuma	16
Etkin Dinleme	17
Not Tutma	19
Çalışma Ortamını Düzenleme.....	20
Motivasyon (Güdü).....	21
Öğrenme Stratejileri.....	21
Öğrenme Stilleri.....	23
AMAÇ	25
ÖNEM.....	26
TANIMLAR	27

BÖLÜM II

ETKİN ÖĞRENME İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Etkin Öğrenme İle İlgili Yapılan Araştırmalar	28
---	----

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli.....	32
Çalışma Grubu	32

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği	33
Verilerin Toplanması	33
Verilerin Analizi ve Yorumlanması	33

BÖLÜM IV

BULGULAR

1. Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular	35
1.1. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiğine Dair Görüşleri	35
1.2. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Gerçekleşmesine Dair Görüşleri	36
1.3. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenen Öğrencinin Özelliklerine Dair Görüşleri	38
1.4. Rehber Öğretmenlerin Öğrencilerin Öğrenme Konusunda Yaşadığı Güçlüklerle Dair Görüşleri	42
1.5. Rehber Öğretmenlerin Ortaöğretimde Etkin Öğrenmeye Engel Olan Faktörlere Dair Görüşleri	44
2. Sınıf Rehber Öğretmenlerini Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	48
2.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiğine Dair Görüşleri	48
2.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenmenin Gerçekleşmesi İle İlgili Görüşleri ..	50
2.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenen Öğrencilerin Özelliklerine Dair Görüşleri	51
2.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencilerin Etkin Öğrenebilmeleri İçin Ders Sürecinde Yapılan Etkinliklere Dair Görüşleri.....	56
2.5. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Ortaöğretimde Etkin Öğrenmeye Engel Olan Faktörler İle İlgili Görüşleri.....	62
3. Ortaöğretim Öğrencilerinin Görüşlerine İlişkin Bulgular	67
3.1. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenmenin Nasıl Gerçekleştiğine Dair Görüşleri.....	67
3.2. Ortaöğretim Öğrencilerinin Kendilerinin Nasıl Öğrendiklerine Dair Görüşleri	69
3.3. Ortaöğretim Öğrencilerinin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiğine Dair Görüşleri	73
3.4. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenme Sürecinde Yaşadıkları Güçlüklerle Dair Görüşleri	76
3.5. Ortaöğretim Öğrencilerinin Kendilerine Etkin Öğrenme Konusunda Bilgi Verilip Verilmediğine Ve Bilgi Veriliyorsa Ne Tür Bilgiler Verildiğine Dair Görüşleri....	80

3.6. Ortaöğretim Öğrencilerinin Ödev Ve Proje Hazırlarken Yararlandıkları Kaynaklara Dair Görüşleri	81
---	----

BÖLÜM V

TARTIŞMA

1. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenme İle İlgili Görüşlerinden Oluşan Temalar	84
1.1. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiğine Dair Görüşleri	84
1.2. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Nasıl Gerçekleştiğine Dair Görüşleri ...	86
1.3. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenen Öğrencinin Özelliklerine Dair Görüşleri	87
1.4. Rehber Öğretmenlerin Öğrencilerin Öğrenme Konusunda Yaşadıkları Güçlüklere Dair Görüşleri	90
1.5. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmeye Engel Olan Faktörlere Dair Görüşleri ...	94
2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenme İle İlgili Görüşlerinden Oluşan Temalar	96
2.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiğine Dair Görüşleri	96
2.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Nasıl Gerçekleştiğine Dair Görüşleri	97
2.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenen Öğrencinin Özelliklerine Dair Görüşleri.	98
2.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerin, Öğrencilerin Etkin Öğrenebilmeleri İçin Ders Sürecinde Yaptıkları Etkinliklere İlişkin Görüşleri	102
2.5. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmeye Engel Olan Faktörlere Dair Görüşleri	106
3. Ortaöğretim Öğrencilerinin Etkin Öğrenme İle İlgili Görüşlerinden Oluşan Temalar ..	110
3.1. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenmenin Nasıl Gerçekleştiğine Dair Görüşleri...	110
3.2. Ortaöğretim Öğrencilerinin Kendilerinin Nasıl Öğrendiklerine Dair Görüşleri ...	112
3.3. Ortaöğretim Öğrencilerinin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiğine Dair Görüşleri	115
3.4. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenme Sürecinde Yaşadıkları İle İlgili Güçlüklere Dair Görüşleri	117
3.5. Ortaöğretim Öğrencilerinin Kendilerine Etkin Öğrenme Konusunda Ne Tür Bilgiler Verildiğine Dair Görüşleri	121
3.6. Ortaöğretim Öğrencilerinin Ödev Ve Proje Hazırlarken Yararlandıkları Kaynaklara Dair Görüşleri	122

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ.....	124
ÖNERİLER.....	129
KAYNAKÇA.....	131

TABLULAR LİSTESİ

Tablo I. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiği İle İlgili Görüşleri	35
Tablo II. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Gerçekleşmesi İle İlgili Görüşleri	37
Tablo III. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenen Öğrencinin Özellikleri İle ilgili Görüşleri ...	39
Tablo IV. Rehber Öğretmenlerin Öğrencilerin Yaşadıkları Öğrenme Güçlüklerine İlişkin Görüşleri	42
Tablo V. Rehber Öğretmenlerin Ortaöğretimde Etkin Öğrenmeye Engel Olan Faktörlere İlişkin Görüşleri	45
Tablo VI. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiği İle İlgili Görüşleri	48
Tablo VII. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenmenin Gerçekleşmesi İle İlgili Görüşleri	50
Tablo VIII. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenen Öğrencinin Özellikleri İle İlgili Görüşleri	52
Tablo IX. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencilerin Etkin Öğrenebilmeleri İçin Ders Sürecinde Yapılan Etkinliklere Dair Görüşleri	57
Tablo X. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Ortaöğretimde Etkin Öğrenmeye Engel Olan Faktörler İle İlgili Görüşleri	62
Tablo XI. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenmenin Gerçekleşmesi İle İlgili Görüşleri	67
Tablo XII. Ortaöğretim Öğrencilerinin Kendilerinin Nasıl Öğrendikleri İle İlgili Görüşleri ..	70
Tablo XIII. Ortaöğretim Öğrencilerinin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiği İle İlgili Görüşleri	73
Tablo XIV. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenme Sürecinde Yaşadıkları İle İlgili Güçlüklerle İle İlgili Görüşleri	76
Tablo XV. Ortaöğretim Öğrencilerinin Kendilerine Etkin Öğrenme Konusunda Bilgi Verilip Verilmediğine Ve Bilgi Veriliyorsa Ne Tür Bilgiler Verildiği İle İlgili Görüşleri	80
Tablo XVI. Ortaöğretim Öğrencilerinin Ödev Ve Proje Hazırlarken Yararlandıkları Kaynaklarla İlgili Görüşleri	81

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bilginin hızla yayıldığı, her geçen gün bir yenisinin eklendiği günümüz dünyasında bilginin verimli ve daha çabuk öğrenilmesi eğitim- öğretim sürecinde araştırılması gereken bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca ülkemizde öğrenciler yüksek öğrenime devam edebilmek için üniversite sınavlarına ciddi hazırlık yapmak ve akademik alanda başarılı olmak durumundadır. Bu nedenle öğrencilerin bilgiyi hızlı ve etkin öğrenmeleri gerekmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin kişisel, sosyal ve eğitsel alanlarda da kendilerini geliştirmeleri ve gerekli yeterliklere sahip olmaları da eğitimde amaçlanmaktadır. Öğrenilecek bilgilerin her geçen gün artması nedeniyle geleneksel eğitim yöntemi yetersiz kalmakta ve öğrenme- öğretme sürecinde yeni yöntem, teknik ve stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle gerek öğretmenler gerek öğrenciler eğitim- öğretime dair pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Bu konuda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri içerisinde eğitsel rehberlik hizmetlerinin önemi her geçen gün giderek artmaktadır.

Yeşilyaprak (2001)'e göre eğitsel rehberlik “eğitsel gelişim sorunlarıyla ilgili olarak eğitim sisteminde öğrencilere verilen yardım hizmetleri” olarak tanımlanmıştır.

M.E.B Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından danışmanların eğitsel rehberlik ile ilgili özel alan yeterliliklerini aşağıdaki şekilde belirlenmiştir. Bu yeterlilikler eğitsel rehberliğin kapsamı olarak da düşünülebilir (Balcı, 2004).

1. Öğrenme stillerini belirleme
2. Etkili çalışma becerilerini kazandırma
3. Zamanı etkili kullanma becerisini kazandırma
4. Sınav kaygısı ile baş etmeye yardımcı olma
5. Çalışma ortamını düzenleme becerisi
6. Okuma alışkanlığı kazandırma
7. Ders araç gereçlerini etkili kullanma becerisi kazandırma
8. Çok boyutlu düşünme becerisi kazandırma
9. Dikkat toplama egzersizi yaptırma

10. Motivasyonu artırıcı çalışmalar yapma
11. Ders dinleme becerisi kazandırma
12. Not tutma becerisi kazandırma
13. Kaynaştırma eğitimindeki öğrencilerin gelişimini izleme

Eğitsel rehberliğin genel amacı, öğrenciye öğrenmeyi öğretmektir. Öğrenme konusu bugüne dek farklı bilim dallarından pek çok araştırmacının ilgisini çekmiş ve öğrenmenin tanımından bireylerde öğrenmenin nasıl gerçekleştiği, öğrenmeyi etkileyen etmenlerin neler olduğuna dair çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda farklı kuramlar ortaya çıkmıştır.

Öğrenme kuramları öğretmenlere ışık tutmakta ve öğretim hizmetinin niteliğinin artmasına yol açmaktadır. Öğrenme kuramlarını ve öğrenme biçimlerini dikkate alan bir öğretmen sınıf içi uygulamalarında daha sağlıklı sonuçlar alabilmektedir. Gerek davranışçı gerekse bilişsel kuramcılar öğretimin düzenlenmesi ve geliştirilmesi bakımından çok önemli önerilerde bulunmaktadır. Ancak her iki kuram grubunun da ortak olduğu çok önemli bir öneri vardır: “Öğrenmede öğrenci etkin olmalıdır.” (Güneyli, 2007)

Özer (2001) davranışçı yaklaşımda öğrenmenin uyarıcıyla tepki arasında bağ kurma işlemi olduğunu belirtmiştir. Bu yaklaşımda birey kendisine sunulan belli uyarıcılara karşı belli tepkiler geliştirmekte ve bireyin davranışlarında meydana gelen değişimler öğrenme olarak adlandırılmaktadır. Davranışçı yaklaşım öğrenmeyi uyarıcı-tepki bağı olarak nitelendirmekte, bireyin davranışlarına yansıyan değişiklikleri öğrenme kapsamında değerlendirmektedir.

Bilişsel kurama göre öğrenme bireyin zihinsel süreçleri kullanması ile açıklanmaktadır. Bilişsel öğrenme kuramları, insanın dünyayı anlamada kullandığı zihinsel süreçleri inceleyen kuramlardır. Bu zihinsel süreçler, tanıdığımız bir insanın adını hatırlamaktan, karmaşık bir problemin çözümüne kadar çok çeşitli durumlarda kullanılmaktadır. Bu nedenle de bilişsel öğrenme kuramlarının etkisi gün geçtikçe artarak sürmektedir (Senemoğlu, 2004).

Shuell (1988) öğrenmeyi bireyin aktif ve bilinçli olarak bazı stratejileri kullanarak çevreden bilgi edinmesi ve hafızasında var olan bilgilerle birleştirerek kendinde kalıcı davranışlar oluşturması süreci olarak tanımlamaktadır. Bu süreçte birey devamlı olarak kısa ve uzun süreli hafızasındaki bilgiyi kullanmak için çeşitli yöntem ve uygulamalar

düzenleyerek bilgiyi organize etmek durumundadır. Öğrencilerin bilgiyi organize edebilmeleri için, edindikleri bilgilerle sahip oldukları bilgileri bütünleştirerek kendilerince yeniden anlamlandırmaları gerekmektedir. Yeni bir düşüncenin üretimi, orijinal bir yapıtın ortaya konması bireylerin bilgileri kendilerince anlamlandırmaları ile ilgilidir.

Öğrenme kuramları incelendiğinde davranışçı öğrenme yaklaşımı öğrenmenin çevresel şartların düzenlenmesiyle gerçekleştiğini ve bireyin bu süreçte edilgen olduğunu kabul ederken, bilişsel yaklaşım ise öğrenme sürecinde öğrenenin yeni bilgileri yorumlayıp eski bilgileriyle bağ kurarak, bilgiyi işleme stratejilerini kullanarak etkin olduğunu belirtmektedir. Bilişsel yaklaşımla birlikte öğrenmenin dışsal faktörlerden ziyade içsel (bireyden kaynaklanan) faktörlerden kaynaklandığı üzerinde durularak içsel faktörler üzerine yoğunlaşmıştır. Böylelikle öğrenmenin gerçekleşmesi ve kalıcılığı öğrencinin öğrenme sürecine katılımı ile paralellik göstermektedir (Hamarta, 2006).

Geleneksel öğretim yönteminde öğrenciler bilgiyi olduğu gibi kabul eden edilgin alıcılar olarak görülmekte ve öğretim işinin merkezinde öğretmen yer almaktadır. Öğretim işinin merkezinde öğretmenin yer almasıyla da öğrenciler ders içi etkinliklere etkin olarak katılamamakta, öğretmenin aktardığı bilgileri sorgulayamamakta ve yeni bilgileri eski bilgilerle transfer etmekte zorlanmaktadırlar. Öğretmen merkezli eğitimde öğrenciler öğrenmeye zihinsel, fiziksel ve duyuşsal yönden istenir düzeyde katılamamaktadır. Öğrenciler öğrenme sürecine zihinsel, fiziksel ve duyuşsal yönden aktif olarak katılabildikleri sürece bilgiyi kendilerine mal edebilirler, kendilerince anlamlandırabilirler. Yaşam boyu öğrenen bireylerin yetiştirilmesi geleneksel yöntemlerle mümkün olmamaktadır. Geleneksel yöntemlerde öğrencileri düşündüren, araştırmaya yönelten etkinlikler sunulmadığı, bilgi kullanma, problem çözme, kısacası bilgiyi yeniden yapılandırma fırsatı verilmediği için, öğrenciler ezberledikleri yüzeysel bilgilerle mezun olmaktadır. Dolayısıyla yaratıcılıktan, etkili düşünme, problem çözme ve araştırma becerilerinden yoksun bu bireyler ileriki yaşamlarında biraz karmaşık bir durumla karşılaştıklarında, sorunlara uygun çözümler üretememektedir (Açıköz, 2002).

Öğrencilerin etkili ve kalıcı öğrenebilmesi geleneksel yöntemle gerçekleşmemekte ve öğrenme konusunda yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Lazarowitz (1995), öğretmenin anlatımına dayalı anlatım metodunu, sadece çalışkan öğrencilerin yararlanabildiği, bireysel çalışma ve yarışma yoluyla öğrenmeyi teşvik ettiği, sınıftaki öğrencilerin tamamının akademik ve sosyal gelişimine yeterince katkıda bulunmadığı gerekçesiyle eleştirmektedir (Akt., Şahinel, 2003). Geleneksel öğretim

yönteminde öğrencilerin kendisine aktarılan, niye öğrendiğini bilmediği yaşamında kullanamadığı bilgileri ezberleyerek sınav kâğıtlarına dökerek öğretim yaşamlarını geçıştirdiklerini ve öğrendiklerini bir süre sonra unutmaktadır (Açıkğöz, 2002). Geleneksel öğretim yönteminde öğrenciler kendilerine sunulan bilgileri kendi düşünsel süreçlerinde analiz etmeden ezberledikleri için kalıcı öğrenememekte ve gerektiğinde uygulayamamaktadır. Nitekim okullar şu noktalarda eleştirilmektedir:

1. Okullar yalnız akademik başarıya önem vererek bireylerin diğere doğall yeteneklerini sınırlandırmaktadır.

2. Okullar duygulardan soyutlanmış yüzeysel yaşantılarla yetindiğı için kalıcı ve köklü davranış değışikliğı sağlayamamaktadır.

3. Okullar, öğrenciler için bir yarışma ortamı haline gelerek öğrencilerin çoğunda yetersizlik yarattığı gibi karşılıklı dayanışma duygularını da yok etmektedir.

4. Bununla beraber, okulların akademik başarı üzerinde odaklanmış olması yaşam boyu öğrenen bireylerin yetişmesine engel olmaktadır (Kılıçcı, 2000).

Günümüz eğitim sisteminde eğitim- öğretim, monoton şekilde dersin anlatıldığı, konuların öğretmen merkezli dikte edildiğı ve salt bilgi aktarımının olduğı bir süreç olarak algılanmamakta, öğrencilerin aktif olarak katıldıkları, neyi nasıl öğreneceklerinin farkında oldukları kısacası etkin öğrenmeden oluşan öğrenmeyi öğrenme süreci olarak sunulmaktadır. Öğrenciler pasif alıcılar değıl, öğrenerek kendi yaşamlarını şekillendiren bireylerdir. Öğrencilerin oturarak öğrenemeyeceklerini savunan etkin öğrenme yaklaşımında konuşma, tartışma, araştırma ve problem çözme etkinliklerine ağırlık verilmektedir. (Şahinel, 2003).

Öğrendiklerimizi büyük oranda dinlemeyle ediniriz. Ancak bu gerçeklik, anlatım yönteminin işlevsel ve etkili olduğı anlamını taşımaz. Öğrencilerin dikkatini toplayarak anlatılanları dinleyebilme süresi sınırlıdır (Şahin, 2004). Geleneksel öğretim daha çok öğretmenin bilgi aktardığı, öğrencilerin de aktarılan bilgileri ezberledikleri bir yöntem olması nedeniyle öğrenciyi pasif alıcılar haline getirmekte ve öğrenme süreci öğrenciler için sıkıcı bir süreç olmaktadır. Öğrenirken sıkılan öğrencinin de dikkatini canlı tutması mümkün olmamaktadır. Öğrenciler derse etkin katıldığı ölçüde dikkatini toplayabilmekte ve öğrenme zevki hale gelmektedir. Öğretmenler, öğrencilerini aktif hale getirebildikleri sürece onları ders süreci içine çekebilmektedirler. Bu nedenle öğretmenler öğrencilerinin de derse katılımına imkân veren yöntemlere gereksinim duymaktadırlar.

Etkin Öğrenme

Etkin Öğrenme; öğrencilerin seyredip dinlemekle yetinmeyip bu sürece etkili olarak katıldığı, bağımsız olarak hareket ettiği ve araştırdığı öğrenmedir (Weikart, 1993; Akt., Şahinel, 2003). Etkin katılım, öğrenme sürecinde öğrencinin dikkatini odaklaması, sürece ilişkin üst düzey zihinsel etkinlikleri, bilişsel duyuşsal ve psikomotor davranışlarla yerine getirmesine karşılık gelmektedir. Etkin katılım hatırlamayı kolaylaştırmakta ve öğrenci başarısını olumlu etkilemektedir (Larose, Robertson, Roy, Legault 1998’ den aktaran Sahranç 2008).

Bir sıfat olarak etkin sözcüğü yabancı bir dildeki “act” kökünden gelir ve “yapmak”, “devinmek”, “hareket etmek”, “faal olmak” ve “istemek” anlamlarında kullanılır (Dil Derneği Sözlüğü). Buna göre etkin öğrenmeye, yaparak öğrenme, katılarak öğrenme ya da etkileşimli öğrenme de denebilir. Etkin öğrenme, bilgi paylaşımında geleneksel öğrenme yöntemlerini kullanmak yerine araştırma, inceleme ve denemeye olanak sağlayan bir yaklaşımdır. Söz konusu yaklaşımda eğitim etkinliklerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi konularında öğrencilere geniş çapta katılma olanağı sağlanır (Bonwell ve Eison, 1991’ den aktaran Güneyle, 2007). Etkin öğrenmenin aktif öğrenme olarak da kullanılmakta olduğu görülmektedir.

Etkin öğrenme, bireyin öğrenme sürecine etkin olarak katılımını sağlama yaklaşımıdır. Öğrenciler yalnızca oturarak öğrenemezler, bu nedenle sınıfta dinlemekten daha fazla şeyler yapmalıdırlar; okumalı, yazmalı, konuşmalı, tartışmalı, geçmiş yaşantılarla bağlantılar kurmalı, edindiği bilgiyi günlük yaşamında uygulamalı ve problem çözmelidir (Lubbers ve Goreyca, 1997:67-68; Harmin, 1994; Akt., Şahinel, 2003).

“Etkin öğrenme, öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve özdüzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlemlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir” (Açıkgöz, 2003).

Etkin öğrenme sürecinde öğrenciler öğrenmenin değerli olduğunun farkındadırlar, öğrenmeyi ihtiyaç olarak hissederler, bilgiyi nasıl ve nereden öğrenecekleri sorusuna cevap ararlar. Öğrenmeyi öğrenme sürecinde hangi bilgiyi nasıl öğrenebilecekleri ve bilgiyi bütünleştirmede zihinsel süreçleri nasıl kullanacakları üzerinde düşünürler.

Demirel (1999) etkin öğrenmeyi bireyin öğrenme sürecine etkin olarak katılımını sağlama olarak tanımlamıştır. Bu katılımı sağlayabilmek için öğrenenlere okuma, yazma, konuşma, tartışma, geçmiş yaşantılarla bağ kurma, edindiği bilgileri günlük yaşamda uygulama ve problem çözme işlemlerini kendi kendilerine yapma olanağının verilmesi gerektiğini ve öğrencilerin bu yolla etkin öğrenme sürecinde karar verme, sorumluluklar alma ve özellikle öğrenmeyi öğrenme olanağına kavuştuklarını dile getirmiştir.

Etkin öğrenen bireyler, öğrendikleri bilgileri günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözmeye kullanabilen, kendini ifade edebilen, sorun çözebilen, eleştirel düşünme becerisine sahip, donanımlı, üretken, kendilerini geliştiren bireylerdir.

Etkin öğrenme yaklaşımında öğretmen rollerinde önemli değişikliklerin olduğundan söz edilmektedir. Sınıf ortamında öğrencilerin etkin olmaları, öğretmenin sorumluluğunun sona erdiği anlamına gelmemelidir. Öğrencinin her isteğinin gerçekleştirileceği ya da öğretmenin öğrenme-öğretme sürecinde edilgin olacağı gibi yanılgılara düşülmemelidir. Öğrenme engellerinin aşılmasında, öğrencilere önerilerde bulunma ve yön çizmede, öğrencilerin farklı bakış açıları ile konuları değerlendirmelerini sağlamada, gerekli durumlarda açıklama yapmada ve öğrencilerin gelişimlerini gözlemede öğretmenlerin öğrenciler kadar etkin olmaları gerekmektedir (Könings, Gruwel ve Merrienboer, 2005' den aktaran Güneyli, 2007).

Gökçe (2004), aktif öğrenme sürecinde öğretmenin üç önemli rolü olduğunu belirtmiştir. Bu roller araştırmacılık, tasarımcılık ve kolaylaştırıcılıktır. Öğretmenin bu üç rolü gerçekleştirebilmesi öğretim sürecinin merkezine öğrenciyi alması ve sürecin her aşamasında öğrencilerle işbirliği yapmasına bağlıdır.

Etkin öğrenmede, öğrenen ve öğreten bilgiyi birlikte toplamakta ve kullanmaktadır. Yeni bilgilerin toplanıp eskileri ile bağ kurulması etkin öğrenmenin temel felsefesidir. Etkin öğrenme yaklaşımında öğrenen grubun yarıştırılması değil işbirliği önemlidir. (Ward ve Tiesen, 1997:22' den aktaran Güneyli, 2007).

Aktif öğrenmede, öğrenci gerektiğinde öğretim faaliyetlerinin organizasyonunda öğretmenin yanındadır. Bu durum sınıfta öğretmenin görevinin bittiği anlamına gelmez. Tam tersine öğretmenler tam bir lider gibi görev alırlar ve gruplarını hep daha iyiye sürüklerler. Öğrenme sürecinin sorumluluğunun öğrencide olması, öğrencilerin her istediğini yapması, öğretmenin sürece karışmaması anlamında değildir. Aktif öğreten öğretmenin gelenekselden farkı; kendi kararlarını uygulamak yerine öğrencilere yön

göstermek, önerilerde bulunmak, gerekli durumlarda açıklama yapmak, fikir vermek, rehber olmak ve onların gelişimlerini gözlemektir. Öğrencinin gelişmesinde sorunlarla karşılaşıldığında önlem almak da öğretmenin sorumluluğundadır (Açıkgöz, 2003).

Etkin öğrenme, öğrencileri öğrenme sürecine okuma, yazma, drama, problem çözme, tartışma gibi öğretim teknikleri ile katar. Öğrencilere materyallerin derinine anlaşılması ve yüksek düşünme becerileri kazandırmayı amaçlar (Şahinel, 2003).

Etkin öğrenmenin amaçları şunlardır:

- 1) Bilimsel düşünmeyi öğretmek.
- 2) İlgi kaynaklarına ulaşmayı öğretmek.
- 3) Problem çözme becerileri kazandırmak.
- 4) Neden-sonuç ilişkisini kurmayı öğretmek.
- 5) Kendilerini yenilemeyi öğretmek.
- 6) Toplumsal bilinç kazandırmak.
- 7) İletişim becerileri kazandırmak.
- 8) Akıl, bilgi, teknoloji üretebilmeyi sağlamak.
- 9) Yönetici ve girişimci insan olmayı öğretmek.
- 10) Sosyal becerileri geliştirmek (Özkaya, 2000).

Öğrencinin öğrenmesini etkileyen pek çok faktör vardır. Öğrencinin öğrenme sürecine kendini ne kadar dahil edebildiği, öğrenmede kullandığı stil ve stratejiler, öğrencinin çalışma alışkanlıkları, öğrenmenin gerçekleştiği ortam, öğrenilecek konunun özelliği, öğretmenin kullandığı yaklaşım da öğrencinin öğrenme sürecini etkilemektedir.

Etkili öğrenci, neyi ve nasıl öğreneceğini bilen, öğrenmeye güdülenmiş ve öğrenmelerini yönetebilmesi için gerekli olan biliş bilgisiyle denetleme stratejilerine sahip olan bireylerdir. Etkili öğrenci, öğrenmeyi özyönetimli olarak birtakım etkinliklerde bulunarak gerçekleştirir. Öğrenme sürecinde etkili öğrenci sırasıyla şu etkinlikleri yapar (Weinstein ve Meyer, 1994;Akt. Erdem, 2005):

- Öğrenme amacını belirler.
- Amaca ulaştırıcı stratejiler seçer.
- Seçtiği stratejileri uygulamaya koyar.

o Uygulama sırasında öğrenmenin nasıl gittiğini izler ve gerektiğinde süreçte değişiklikler yapar.

o Elde ettiği sonuçları değerlendirir ve ileriki öğrenmelerine dönük kararlar alır.

Etkin öğrenme sürecinde öğrenci kendi öğrenme amaçları tespit ederek, bu amaçlara ulaşabileceği yöntemler hakkında düşünür ve kendisini bilgiye götürecekt stratejileri kullanarak hedeflerine ulaşmaya çabalar. Öğrenci bu süreçte deneme yanılma yoluyla öğrenme sürecinde değişiklikler yaparak, kendi öğrenme sürecinin nasıl gerçekleştiği konusunda profesyonelleşir. Kendisini bilgiye erdştiren yolları öğrenen öğrenci, bilgiyi organize edip uygulayarak bilgiye hükmeder ve gelişimsel noktada sürekli ilerleme azmi taşır.

Etkin öğrenmenin kullanıldığı bir sınıfta beş nitelik göze çarpmaktadır; saygınlık, enerji doluluk, bireysel sorumluluk, işbirliği ve bilişsel farkındalıktır (Harmin, 1994' den aktaran Saban, 2002).

Saygınlık: Aktif öğrenmenin gerçekleştiği sınıflarda öğrenciler kendine güvenirlere ve başkalarına saygı duydukları görölmektedir. İnsan olarak değerlerinin başarılarla bağılı olduğu kaygısına kapılmazlar, her oyunu kazanma ya da herkesi memnun etme gibi endişeleri yoktur.

Enerji doluluk: Öğrenciler kendilerini çalışmalarına adanmış ve meşguldür, dersin bitmesini beklemey, sabırsızlıkla saate bakmazlar. Sınıf aktivite uğıultularıyla doludur.

Bireysel sorumluluk: Öğrenciler kendi kendilerini güdüler ve kendi öğrenmelerinden sorumludur. Kendi seçimlerini yaparlar, çalışmalarını kendileri başlatır kendileri bitirir ve çalışmalarını kendileri düzelterek yönetirler.

İşbirliği: Öğrenciler öğretmenleri ve diğıer öğrencilerle samimi ve rahat ilişkiler kurmuşlardır, birbirlerini dinler, kabul eder ve kabul görürler. Saygı görürler ve saygı gösterirler. Problem ortaya çıktığında da işbirliği ile çözüme kavuştururlar.

Bilişsel farkındalık: Öğrenciler bilişsel yönden uyanıktır; sınıfta neler olduğunu bilirler. Öğrenciler dikkatli, meraklı, yaratıcı, gayretli ve heyecanlıdır. Öğrenciler kendilerinin ve diğıer öğrencilerin duygu ve düşüncelerine karşı duyarlıdır.

Bonwell ve Eisons'a göre, etkin öğrenme sınıflarında şu özellikler dikkati çekmektedir (Lubbers ve Gorcyca1997, Akt., Şahinel, 2003):

- Öğrenciler dinlemekten çok derse katılırlar.
- Öğrenci becerilerini geliştirme daha önemlidir.
- Öğrenciler daha üst düşünme düzeylerine çıkarlar.
- Öğrenciler okuma, yazma, tartışma gibi etkinliklere teşvik edilir.
- Öğrencinin tutum ve değerleri dikkate alınır.

Eğitimin amacı öğrenmeyi olumlu bir süreç haline getirmek, kendine güveni sağlamak ve öğrenciye daha fazla öğrenmeye yeteneği olduğunu kanıtlayarak, öğrendiği materyalin değerli olduğu duygusunu vermektir. Geçerli ve etkin öğrenme bu koşullar altında işletilebilmektedir. Etkin öğrenme, okuma, yazma, drama, problem çözme ve tartışma gibi öğretim teknikleri ile öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine katılımı sağlar. Bu yaklaşım, öğrenciler tarafından öğretim materyalinin derinine anlaşılabilmesini sağlar ve onlara üst düzey düşünme becerileri kazandırmayı amaçlar (Şahinel, 2003).

Etkin öğrenen öğrenciler düşünme becerilerini geliştiren, yaratıcı düşünebilen, eleştirel düşünme yeteneğine sahip, problem çözebilen, etkili çalışma yöntemlerini bilen ve uygulayan bireylerdir. Etkin öğrenmenin ilişkili olduğu kavramlar aşağıda açıklanmaktadır.

Düşünmeyi Öğrenme

Düşünme genel olarak bilgi, beceri ve tavırdan oluşan ve kişinin çevresini sezgi yoluyla biçimlendirmesinden daha etkin bir biçimlendirmeyi olası kılan, içinde bulunulan durumu anlayabilmek için yapılan aktif, amaca yönelik, karmaşık bir bilişsel süreçtir (Cüceloğlu, 1998; Gibson, 1988; Akt. Erdem, 2005).

Etkin öğrenmede öğrenciler olayları analiz etmekte, yorum yapmakta ve fikir üretmektedirler. Öğrencilerin bu yeteneklerini geliştirebilmeleri için etkin düşünceleri gerekmektedir. Ancak düşünebilen bireyler olaylara ilişkin analiz, sentez ve değerlendirme yaparak sonuca varabilir. Etkin öğrenmede kullanılan okuma- yazma çalışmaları, drama çalışmaları, beyin fırtınası, problem çözme gibi pek çok yöntem öğrencilerin düşünme yetilerini arttırmayı sağlamakta ve öğrencilere etkili karar verme noktasında faydalı olmaktadır. Öğrencilerin düşünsel gelişimlerinin üst düzeye çıkarılabilmesi, eleştirel düşünme- yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerinin onlara kazandırılmasıyla mümkündür.

Yaratıcı Düşünme

Yaratıcı düşünme, daha önce aralarında ilişki kurulmamış nesnelere ya da düşünceler arasında ilişki kurulmasıdır (Rawlinson 1995; Akt. Üstündağ, 2003). Ertekin (2004)'ün yaratıcılık tanımlarından ortak olarak elde ettiği görüşe göre yaratıcılık mevcut düşüncelerin, bilgilerin, kavramların ve olayların gözden geçirilip irdelenmesi sonucu insanlığa faydalı yeni bir ürün ortaya koyma sürecidir.

Eğitimde orijinal, özgün ve farklı çalışmaların ortaya konabilmesi, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesi ile gerçekleşebilir. Etkin öğrenen öğrenciler elde ettikleri bilgileri kendilerince organize ederek, kendilerine özgün yeni ürünler ortaya çıkarabilirler.

Öğrenme ve öğretme ortamlarında yaratıcı düşünmeyi gerçekleştirmenin en önemli koşulu olarak, öğrencilerin kendilerini özgür hissedebilecekleri ortamların hazırlanması gerekliliği dile getirilmektedir. Öğrencilerin belli bir konuda kendi düşüncelerini ifade etmeleri farklı yollarla sağlanabilir. Kimi öğrenciler şiir, öykü, anı yazarak, resim yaparak, bilimsel projeler oluşturup, uygulamaya çalışarak; kimi öğrenciler de oyunla, rol yapma ile dramatizasyon etkinlikleri ile kendilerini ifade ederler (Ayan, 2002).

Eleştirel Düşünme

Öğrenciler hızla artan bilgiyi rafine olarak algılayabilmeleri için rehberliğe ihtiyaç duyarlar. Öğrencilerin akademik çalışmaları için eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye ve onları etkin olarak kullanmaya ihtiyaçları vardır, karşılaşılabilecek karmaşık problemler, hızlı teknolojik değişimler ve bilgi patlamalarının sonucunda öğrencilerin almaya zorlanacakları kararlar her zaman karşılıklarına çıkacaktır (Oliver ve Utermohlen, 1995'ten aktaran Hamarta, 2003).

Eleştirel düşünme, bireyin durumla ilgili verilen doğru ya da yanlış kendi düşünce süzgecinde değerlendirmesidir. Bu değerlendirme, verilere bir miktar şüpheyle yaklaşımı, olaylar arasında neden sonuç ilişkileri kurma çabası, çıkan sonuçları bilimsel verilerle karşılaştırması ve kendi görüşünü oluşturarak bir yorum getirmesi sürecidir (M.E.B., 2000).

Etkin öğrenmede amaç, öğrencilere gereksiz bilgi yığınları vermek değil, onların bilgileri işlevsel olarak öğrenmelerini sağlayarak hayata hazırlamaktır. Öğrencilerin hayata hazırlanmaları içinde yaşadıkları dünyayı kendilerince anlamlandırmaları ile mümkündür. Öğrencilerin kendilerine ve yaşadıkları dünyaya dair geliştireceği düşünceler, onların

hayata dair genel tutumlarını oluşturmaktadır. Öğrencilerin çevresindekilerle etkin iletişim kurabilmeleri için hem kendi bakış açılarını hem de karşılarındaki bireylerin bakış açılarını dikkate alıp bütünleştirebilmeleri gerekmektedir. Eleştirel düşünme bireye hem kendisinin hem de başkalarının düşüncelerini irdeleme becerisi kazandırmaktadır. Cüceloğlu (1996)' a göre eleştirel düşünme, kişinin kendi düşünme süreçlerinin bilincinde olarak, başkalarının düşünme süreçlerini göz önünde tutarak, öğrendiklerini bilinçli bir biçimde uygulayarak kendini ve çevresinde yer alan olayları anlayabilmek için kullandığı aktif, amacı olan, organize bir zihinsel süreçtir.

Kökdemir (2000) eleştirel düşünme sürecinin içerdiği becerileri şu şekilde betimlemiştir:

1. Kanıtlanmış gerçekler ve öne sürülen iddialar arasındaki farklılığı yakalayabilme,
2. Elde edilen bilgilere ait kaynakların güvenilirliklerini test edebilme,
3. İlişkisiz bilgileri kanıtlardan ayıklayabilme,
4. Önyargı ve bilişsel hataların farkında olabilme,
5. Tutarsız yargıların farkına varabilme,
6. Etkili soru sorabilme,
7. Sözlü ve yazılı dili etkili kullanabilme
8. Bireyin kendi düşüncelerinin farkına vardığı üst biliş (metacognition) ve benzerleri

Eleştirel ve yaratıcı düşünme birbirini tamamlayan özelliğe sahiptir. Eleştirel düşünenler iddiaları test etmek için yollar bulmaya çalışır, yaratıcı düşünenler ise yeni geliştirilen düşünceleri kullanılabilirliği ve geçerliği açısından incelerler. Yaratıcı düşünme bir ürün ortaya koyar, eleştirel düşünce bunu sorgular ve böylece iki düşünce birbirini tamamlar (Ay, 2005). Etkin öğrenen bireyler akıl yürütebilen, yeni edindiği bilgileri eski bilgileriyle karşılaştırıp kritize edebilen, neden-sonuç ilişkilerini irdeleyen bireylerdir. Bu bağlamda etkin öğrenen bireylerden bahsedebilmek için eleştirel düşünme yeteneğine sahip bireyler olmaları gerekmektedir.

Yaratıcı Drama

Doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı bir olayı, bir fikri kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği oyunsu süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılmasıdır (San, 2002; Akt. Üstündağ, 2003).

Etkin öğrenmede öğrencilerin akademik gelişimleriyle birlikte sosyal yönden de gelişmeleri amaçlanmaktadır. Yaratıcı drama tekniği ile öğrenciler günlük hayatta karşılaşılan problemleri tanımakta ve bu problemlere çözüm üretmektedir. Yaratıcı drama tekniğinde iletişim ve etkileşimin yoğun olması da öğrencilerin sosyal yönden gelişimlerini tamamlamalarına olanak vermektedir. Sağlamöz (1993) öğrencinin “ben kimim, benim gerçek yeteneklerim var mı, başkaları beni nasıl görüyor, hangi amaçlara yönelmeliyim...” gibi sorulara ilişkin yardım beklentisi içinde olduğunu ve rehberlik ve psikolojik danışmanın bireye ilişkin bu yönünün de eğitimde dramanın dayanağını oluşturduğunu belirtmektedir.

Yaratıcı drama sürecinde; oyunlarla hayal gücünü geliştirme, kendi iç dünyasına bakabilme cesareti bulma, kendini anlatmaya çabalayan birini anlamaya çalışma uğraşısı, yaşamla barışık olma, insanı insana doğrudan yakınlaştırma, değer yargılarını ve inançlarını yeni baştan düzenleme vs. yaşamsal buluşma noktaları kendiliğinden yer alır (Üstündağ, 2003).

Beyin Fırtınası

Bir bireyin ya da grubun dağarcıklarında ya da üretebildikleri tüm düşünceleri ortaya getirmelerine ve ancak bundan sonra değerlendirme aşamasına geçmelerine dayanan problem çözme stratejisidir (Morris, 2002).

Saban(2002) beyin fırtınasını, bir gruba ait öğrencilerin, açık fikirli olarak bir konu, olay veya problem durumu hakkında düşünmelerini ve mantıklı olup olmadığı endişesine kapılmadan olabildiğince çok sayıda fikir üretmelerini istemek olarak tanımlamaktadır.

Beyin fırtınasında alışılmamış fikirler üretme yeteneği, o anda verilen durumun ya da koşulların ötesini görebilme ve sorunun farklı boyutlarının tekrar tanımlanması üzerinde durulur. Diğer bir deyişle sürece katılan herkes sorunun çözümüne ilişkin öneriler

geliştirir, yeni ve yaratıcı yaklaşımlar ortaya koyar (Gökçe ve Semiz, 1999/2000; Akt. Üstündağ, 2003).

Bu yöntemin en temel özelliği grubu oluşturan bireylerin fikirlerinin hiçbir biçimde ket vurulmadan değerlendirilmesi ve yeni fikir üretimlerinin desteklenmesidir. Fikir üretimi esnasında fikirlerin mümkün olduğunca aykırı ve sıra dışı fikirler olması teşvik edilir (Eren Yavuz, 2005). Öğrencilerin ileri sürdükleri fikirler eleştirilecek olursa yeni fikir üretme noktasında cesaretleri kırılır ve özgüvenleri zedelenir. Buna karşın mantıklı olmasa dahi ileri sürülen fikirler yadırganmaz ve eleştirilmezse öğrencilerin hayal güçleri o ölçüde genişleyecektir.

Bireylerin sahip oldukları yaratıcılıklarının değişik yaşlarda çevresel etmenlerle ne kadar değiştiğine ilişkin yapılan araştırmalar sonucunda 25 yaş ve üzeri %2, 17 yaş % 10, 5 yaş ise % 90 oranında yaratıcılık düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuç okul öncesi dönemde henüz yaratıcılığı ketleyici zihinsel süreçlerin öğrenilmemesi ve bireyin imgelem gücü kullanmada özgür olması nedeni ile öğrencilerin rahatlıkla fikir üretebildiklerini göstermektedir (Ataman, 2004).

Beyin fırtınası öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmesine olanak verirken öğrencilere düşünmeyi de öğretmektedir. Bir sorunla karşılaşan öğrenci çözüm buldukça düşünmekte, düşündükçe üretmekte ve üretken olduğu ölçüde gelişmektedir.

Öğrencinin yaratıcılık becerisinin gelişebilmesi için, okulda problem çözme becerisinin geliştirilmesi, öğrencilerin düşüncelerini serbestçe açıklamalarına izin verilmesi ve beyin fırtınası tekniği kullanarak, öğrencilere kimse tarafından eleştirilmeden düşüncelerini söyleme fırsatı verilmelidir (Erden ve Akman,1998).

Problem Çözme

Problem çözme, bir problemden rahatsızlık duyma, problemi anlama, problemle ilgili bilgi toplama, çözümlenmeler yapma, ulaşılanları ilişkilendirme, denenceler kurma, tercihler, kararlar, çözüm önerileri belirleme ve değerlendirme öğelerinden oluşur (Ülgen ve Üstündağ, 2002' den aktaran Üstündağ, 2003).

Öğrencilerin günlük yaşamda karşılarına çıkan sorunları aşabilmeleri problem çözme becerisine ne ölçüde sahip oldukları ile ilgilidir. Öğrencilerin öğrenim yaşamlarında öğrendikleri bilgileri günlük yaşantılarına uyarlayabilmeleri problem çözme becerilerini geliştirmeleri ile mümkündür.

Kendini gerçekleştiren bireyler, problemleri bir zorluk olarak değil, üstesinden gelinmesi gereken bir sorun olarak değerlendirirler ve gerçekçi çözüm yolları arayarak problemlerini çözmeye gayret gösterirler. John Dewey problem çözmenin aşamalarını şu şekilde belirtmiştir (Vural, 2004):

Problemin farkına varma: Öğrenci, tabiattaki ve soysal hayattaki problemleri algılayabilmelidir. Problemlerin farkına varmayan kişinin onun üzerinde düşünmesi ve çözümler üretmesi mümkün değildir. Öğrenciye, problemleri buldurma alıştırmaları yaptırılmalıdır. Mesela, trafikteki problemler, çevre kirlenmesi problemleri, öğrencilerin okuldaki problemleri, gençlik problemleri vs üzerinde taramalar yapılmalıdır.

Problemin ne olduğunu tanımlama ve sınırlama: Öğrenci gerek teorik olarak kitaplardan ve kaynak kişilerden gerekse gözlem olarak çevreden, problem hakkında bilgi toplamalıdır. Problemi iyice anlamadan, sınırlandırma ve tanımlamasını yapmadan onun üzerinde çözüm üretilemez.

Problemin çözümü için hipotezler oluşturma: Sorun anlaşılıp tanımlandıktan sonra, problemi doğuran faktörler bulunmaya çalışılır. Problem neden kaynaklanmaktadır, hangi neden problemi ne kadar etkilemektedir? Bu konuda çeşitli hipotezler geliştirilir.

Veri toplama, toplanan verileri analiz edip yorumlama: Bu hipotezlerin doğruluğu bilimsel araştırma yöntemlerini ile test edilir.

Çözümü uygulama, elde edilen sonuçlara göre öneride bulunma: Problemin kaynağı olan faktörler tespit edildikten sonra, problemi çözebilecek bazı öneriler (çözüm yolları) geliştirilir. Bunların problemi ne kadar çözdüğü yine bilimsel tekniklerle ölçülmeyle çalışılır. Bunun için, çözüm değişik örnekler ve durumlar içinde yeniden değerlendirilir.

Etkin Çalışma Yöntemleri

Etkin çalışma, “öğrencinin zamanını, belirlenmiş hedefler ve saptanmış öncelikler doğrultusunda programlı ve verimli bir şekilde kullanma” sıdır (Yeşilyaprak, 2005).

Öğrenmeye karşı istekli ve öğrenme için gerekli becerilere sahip olma, öğrenmede başarıyı etkileyen en önemli etkidir. Ancak bazı yetenekli öğrencilerin yeterince çaba göstermelerine rağmen bekledikleri verim alamamaktan yakındıkları görülmektedir. Bu durum genellikle etkili ve verimli ders çalışma yöntemlerini kazanamamış olmaktan ileri

gelmektedir (Erdem, 2005). Bireyin çalışma kapasitesi ile çalışma performansı arasındaki fark şu şekilde açıklanmaktadır:

1. Zekâ ve özel yetenekler % 50 – 60
2. Çalışma alışkanlıkları ve tutumları % 30 – 40
3. Şans ve çevre faktörleri % 10 – 15 (Telman, 1997).

Etkin öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi için öğrencilerin; zamanı etkili kullanma, etkin dinleme, not tutma, etkili ve verimli okuma, öğrenme stilleri, öğrenme stratejileri, çalışma ortamını düzenleme, güdülenme, bilgi kaynaklarını kullanma gibi konularda kendilerini geliştirmelidirler.

Zamanı Etkili Kullanma

Etkin çalışmada ilk adım öğrencinin zamanını ve çalışma ortamını iyi organize etmesiyle başlar. Öğrenci, hedeflerine ulaşmak ve başarılı olmak için zamanını ve çalışacağı ortamı en iyi şekilde düzenlemelidir. Zamanı planlarken hem gün bazında planlama yapılmalı, hem de çalışma süre ve aralıklarının planlanması gerekmektedir.

Öğrenciler bedensel, zihinsel, duygusal yapıları, ilgileri ve yetenekleri bakımından birbirinden farklılık gösterdiğinden her bireyin öğrenme hızı da farklıdır. Bir ders ya da konu için de ayrılacak süre öğrenciden öğrenciye değişeceğinden öğrenciler zamanı kendine göre ayarlamalıdır (Erdem, 2005).

Öğrenciler kısa, orta ve uzun vadedeki hedeflerine ulaşmak için sahip oldukları en değerli hazine olan zamanı günlük, haftalık, aylık ve dönemlik plan hazırlayarak organize etmelidirler.

Günlük Plan: Günlük çalışma planı bir gün önceden hazırlanır ve gün içinde yapılacak işlerin belirli zaman diliminde listelenmesini öngörür (Yıldırım, Doğanay, Türkoğlu,2000). Günlük planda neye, nerede, ne zaman, nasıl ve ne kadar çalışılacağı açıkça belirtilmelidir (Baltaş, 1997). Bir günde yapılacak etkinlikler önce sıralanmalı sonra da sınıflandırılmalı ve günlük plana yerleştirilmelidir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta zihinsel çalışmalar açısından en verimli saatlere kişiye zor gelen etkinliklerin yerleştirilmesidir (Yeşilyaprak, 2005).

Haftalık Plan: Hafta boyunca günlük olarak öğrencinin yapması gereken görevleri planlamasıdır. Yapılacakların listesi oluşturulduktan sonra, günü ve saati dikkate alınarak plana yerleştirilir. Haftalık planda hafta boyunca yapılacak ders ve ders dışı

faaliyetler dengeli biçimde yer alır (Hamarta, 2006). Bu etkinlikler sınav için hazırlanma, ders kitabını okuma, çalışma, arkadaşlarla toplanma gibi etkinliklerdir. Haftalık plan yaparken esnek davranılmalı ve çok şey yapma planlanmamalıdır. Haftalık planın gerçekçi olabilmesi için gözden geçirildikten sonra uygulanması gerekmektedir (Yeşilyaprak, 2005).

Aylık Plan: Öğrencinin bir ay içinde yapacağı iş ve etkinlik sürelerini önceden düzenlemesi, ortaya çıkabilecek boşlukları değerlendirmesi, uzun süre gerektiren ödev ve dersler için ek çalışma sürelerini oluşturması gibi çok yönlü amaçlar için hazırlanan plandır (Baltaş, 1997). Bu planda ay, 4 haftalık dilime ayrılır ve haftanın her günü için planlama yapılır. Bu plan dahilinde ilgili ay boyunca yapılması gereken ödev, sunu, sınav ve ders dışı diğer faaliyetleri kapsamaktadır (Yıldırım, Doğanay, Türkoğlu,2000).

Dönemlik plan: Bir dönem boyunca yapılacakları içeren ve belirli bir takvime göre hazırlanan dönemlik plan, akademik dönemde yer alan yazılı ve sözlü tarihleri, ödev teslim tarihleri, toplantı ve öğrencilerin gereksinim duyduğu durumları içerecek şekilde düzenlenmelidir. Bu takvim her zaman görülecek bir yerde durmalıdır (Yeşilyaprak, 2005; Hamarta, 2006).

Etkin Okuma

Okul yaşamında öğrenilecek gereçlerin çoğunluğunu yazılı metinler oluşturduğu için okulda öğrenme, dinleme kadar okumaya da dayanır. Bu nedenle öğrencilerin etkin okuma yeteneğine sahip olmaları gerekmektedir (Uluğ, 1995). Etkili okuma becerisini geliştiren bireyler, okuduklarını daha iyi kavrar ve düşüncelerini daha etkili ifade ederler. Etkili okuma, bireyin okuduklarını daha net analiz etmesine ve kendini ifade etme yeteneğini de geliştirmesine yardımcı olur.

Türkoğlu, Yıldırım ve Doğanay (1996) etkili okuma becerileri geliştirecek yöntemi aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

a) İzle (İ): Ders kitabınızda öğreneceğiniz konuya ait sayfalar yavaş yavaş çevrilerek ana ve alt başlıklar okunarak bölüm şöyle bir kuş bakışı gözden geçirilir. Böylece konu ve konu kapsamı ile tanışıklık sağlanmış olur.

b) Sorulaştırma (S): Tarama esnasında ana ve alt başlıklar okunurken bunların ne olabileceği hakkında kafamızda sorular sormaya başlanır. Bu başlık ne demek istiyor? Nelerden bahsedilmesi bekleniyor? Konunun hangi yönünü kapsıyor? gibi sorular. Buna

sorulaştırma (S) denir. Byolece, zihin hazır bazı sorularla okunan metindeki fikirlerin öğrenilmesi daha kolay, çabuk, canlı ve kalıcı olur.

c) Okuma (O): Bu hazırlıklardan sonra konunun ilk başlık altı okunmaya başlanır. Okunurken başlık altındaki temel bilgi, terim, tarif, isim gibi yeni Şeyler elimizin altında hazır bulunana kâğıdımıza kısaca not edilir. Anlamını bilmediğimiz kelime, terim varsa, hemen szluğe bakıp not alırız. Byolece o başlık altının okunması tamamlanır. Okuma sürati eldeki metnin önem ve zorluğuna göre ayarlanır. Gerekmiyorsa not alınmaz.

d) Anlatma (A): Birinci başlık altını yukarıda açıklanan Şekilde okuyup bitirince, bir an durup bu kısmı zihnen anlatırız. Buradaki fikir, terim, isim vs. bilgi dağarcığımıza yerleşmiş mi? Tam ğrenmediğimiz yerlere bir daha göz atıp, gerekirse tekrar okuyarak zihinsel mzakeremizi yaparız.

e) Tekrar (T): Bölümdeki byn başlık altlarını yukarıda açıklanan Şekilde okuyup bitirdikten sonra kitabı kapatın. Bölümde öğretilmek istenen temel bilgi, okunan birimlerin ana fikirleri, kavramlar, terimler, fikirlerin birbirine bağlanması ve temel fikirlerin desteklenişi nelerdir? sorularını kafanızda tutarak tüm bölümü tekrarlamaya çalışın. İsterseniz bunu, hafif sesli olarak yapabilirsiniz. Bunu yaparken hatırlamadığımızda ya da tereddüde düştüğünüz noktalar, yerler olursa kitaba ya da notlarınıza bakabilirsiniz. Pekiyi öğrenilmemiş yerler bulursanız oraları tekrar okumalısınız.

Etkin Dinleme

Derse dikkat vermenin ve dersi derste öğrenmenin en iyi yolu anlatılanları etkin dinlemedir. Dinleme, ğrenmede büyük öneme sahip bir eylemdir. Uluğ (1995), ğrencinin derste dinleyerek öğreneceği bir konuyu evde kendi başına çalışarak en az üç saatte öğrenebildiğini belirtmiştir (Uluğ, 1995).

Dinleme becerisini geliştirmek için yapılması gerekenler Şunlardır (Kutlu ve Bozkurt, 2003):

Dinlemeye hazır olma: dinlemeye hazır olma daha iyi öğrenebilmek için oldukça önemlidir. Dersten önce yapılan ön hazırlık anlatılanların uzun süre hatırlanmasını sağlar. Dinlemeye karşı olumlu tutum içinde olmak dinlemeye hazır olabilmek için önemli bir değişkendir.

Dinlerken aktif olabilme: Öğrenmenin etkili olması için dinlemenin aktif, dinleyenin ise enerjik olması gerekir. Dinlerken eleştirel olmak, anlatılanlarla önceki

bildikleri arasında ilişkiler kurmak, soru sormak, sorulan sorulara cevap vermeye çalışmak gibi özellikler aktif dinleyicilerin temel özellikleridir

Kaya (2001) iyi bir dinleyici olmanın altı basamağı olduğunu belirtmekte ve şu şekilde özetlemektedir:

A) İleriye Bak (İ): Dersi dinlerken öğretmenin anlattıklarından daha sonra söyleyeceğini tahmin etmeye çalışmadır. O gün dinlenilecek konuya göz gezdirme ve sorulacak soruları hazırlama ileriye bakma yöntemidir. İleriye bakmanın dört yararı vardır:

- a- Uyanıklığı sağlar.
- b- Dikkat kopmalarını önler.
- c- Aktif katılımı sağlar.
- d- Motivasyonu artırır.

B) Fikirler (F): Konuşanı dinlerken önemli fikirlere dikkat etme, iyi dinlemedir. Fikirler, örneklerle, açıklamalarla desteklenir ve sık sık tekrarlanır. Şu sorularla anahtar fikirler bulunabilir.

- Burada temel fikir ne?
- Yeni bir fikir mi?
- Öğretmenin bu örneği vermesinin sebebi ne?
- Anlatılan neyi ortaya koyuyor? gibi (Baltaş, 1997)

C) İşaretler (İ): Etkin dinlemede konuşanın verdiği sözel ve sözel olmayan ipuçlarına yani işaretlere dikkat edilmesidir. Konuşmacı, konunun önemli bir noktasını anlatırken, belirli kelimeler kullanarak veya ses tonunda değişimler yaratarak ipucu verir. (Baltaş, 1997)

D) Katıl (K): Dinlemenin gerçekleşmesi için öğrencinin derse katılması, söylenenlerin yorumlaması ve değerlendirmesi gerekir. Öğrenci dinlemeye etkin katılmak için derse zamanında gelmeli, konuşanı iyi duyup görebilecek bir yere oturmalı, söylenenlere yüz ifadesi ve mimikleriyle katılmalıdır.

E) Araştır (A): Anlatana konuyla ilgili sorular sorma, kendi fikrini öğretmeniyle veya dersten sonra arkadaşlarıyla paylaşma, soruların cevaplarından veya aktarılan bilgilerden tatmin olunmayıp yeni sorular oluşturma ve başka kaynaklardan inceleme araştırma yollarıdır.

F) Not Tutma (N): Not tutma; uyanıklığı, aktif katılımı, motivasyonu ve sonuçların geri bildirilmesini sağlar. Notlar bir deftere düzenli olarak yazılmalıdır. Anlatılanların önemli yerleri not tutulmalıdır (Baltaş, 1997).

Not Tutma

Etkili not tutma, bireyin kendi tümceleri ile ana düşünceleri saptama, önemli düşünce ve noktaları özetleyerek, birleştirerek bir biçim oluşturmaktır. Bunun için öğrencinin not tutarken zihnini pasiflikten çıkartması gerekmektedir. Derse önceden hazırlıklı gelen öğrenci zihnen aktif olduğu için anlatılandaki ana ve önemli düşünceleri, noktaları daha çabuk yakalar (Erdem, 2005).

Not almanın bir diğer faydası da öğrencinin öğrenme sürecine zihinsel katılımını sağlamaktır. Birey not alırken hem tekrar etmekte, hem de önemli olan ve olmayan bilgileri birbirinden ayırt ederek öğrenmektedir. Howe (1970), öğrencilerin not alıkları bilgilerin %34'ünü, not almadıkları bilgilerin ise ancak %5'ini hatırladıklarını aktarmıştır.(Howe 1970' den aktaran Kaya, 2001).

İyi not almada üç şeye dikkat etmek gerekir. Birincisi ve en önemlisi; notlar dersin ana noktalarını ve özetini içermelidir. İkincisi; notlar bireyin daha sonra bilgileri anımsayabilmesi için yeterli ayrıntılara ve öneklere yer vermelidir. Üçüncüsü ise notlar dersin örgütlenmesini yansıtmalıdır (Yeşilyaprak, 2005).

Türkoğlu, Doğanay ve Yıldırım (1996) not alma sırasında dikkat edilmesi gereken ilkeleri şu şekilde belirtmektedir:

1. Önemli noktaların yakalanmaya çalışılması
2. Dinleme ile not alma arasında bir denge oluşturulması
3. Kısaltmalar ve semboller kullanılması
4. Kendine ait ifadelerin kullanılması
5. Soru sorulması
6. Önemli olabilecek uyarı ve ödevlerin not edilmesi
7. Not almaya ilk günden başlayıp ve düzenli olarak öğrencinin kendisi için not tutması
8. Not alma ortamının iyi seçilmesi
9. Notların en kısa zamanda gözden geçirilmesi

İyi tutulmuş notlardan oluşmuş bir materyal, dersin özünü içeren mini ansiklopedi değerindedir, bu notlar öğrencinin öğrenmesi gereken konuların genel şablonunu zihninde şemalaştırmasına yardımcı olur.

Çalışma Ortamını Düzenleme

Öğrenmeyi etkileyen etmenlerden biri de öğrenme faaliyetinin yapılacağı fiziksel ortamdır. Elverişsiz çalışma ortamları, öğrencilerin öğrenilecek konuya yeterince dikkat verememesine ve öğrenme veriminin düşmesine neden olmaktadır.

Yılmaz (2003) çalışma yerinin herhangi bir yer olmayıp belli bir yer olmasının verimli çalışmanın temel şartlarından biri olduğunu belirtmektedir. Evde öğrenci için ayrı bir oda ayrılamıyorsa oturma odasının belli bir köşesinin öğrencinin çalışması için ayrılması gerekir. Elverişli bir çalışma ortamı şu şekilde olmalıdır:

- Çalışma ortamı iyi aydınlatılmalıdır. Çalışma ortamı ne çok fazla aydınlatılarak gözlerin rahatsız olmasına neden olmalı, ne de loş bir ışıkla çalışanın rahavete girmesini sağlamalı, makul bir aydınlatma kullanılmalıdır. Mümkünse soft aydınlatma araçları kullanılmalıdır.

- Çalışma ortamı normal oda sıcaklığında bulunmalı: normal oda sıcaklığı 21-24 derecedir. Çok fazla sıcak ve ya soğuk olması çalışma verimini düşürür.

- Çalışma odası iyi havalandırılmalıdır. Oksijen azlığı uykuya neden olacağı için çalışma verimini düşürür. Bu sebeple çalışma ortamının temiz hava ile dolması sağlanmalıdır.

- Çalışma ortamında dikkati dağıtacak ses ve görüntü cihazları bulundurulmamalıdır. Televizyon izlemek ve müzik dinleme, dinlenirken yapılan etkinliklerdir. Çalışma ortamında televizyon veya müzik aletlerinin açık olması dikkati dağıtır.

- Çalışma masası öğrencinin fiziksel özelliklerine uygun olmalıdır.

- Çalışma masasının üzerinde öğrencinin ders için devamlı olarak kullandığı araç ve gereçler bulundurulmalı, öğrenci bunları almak için çalışmaya ara vermemelidir (Hamarta, 2006).

Motivasyon (Güdü)

Güdü organizmayı harekete geçiren durumdur, organizmanın öğrenmeye güdülenmiş olması onun öğrenmesini kolaylaştırır (Bacanlı, H.). Öğrencileri öğrenmeye iten temel güç, güdüdür. Öğrenmek için gerekli motivasyona sahip olmayan bir öğrencinin başarılı olması beklenemez. Motivasyon öğrenmenin olmazsa olmaz koşullarındandır.

Öğrenme motivasyonu, öğrenen bireyin öğrenme etkinliklerini anlamlı ve değerli bulması ve bunlardan akademik kazanımlar elde etmesi olarak tanımlanmaktadır (Brophy, 1988). Motivasyon eksikliği günümüz eğitim sistemlerinde üzerinde durulması gereken en önemli problemlerden biridir. Öğrencilerin okula, derse veya öğrenmeye karşı motivasyonlarının yeterli olmadığı, öğretmenler kadar veliler ve öğrencilerin kendileri tarafından dile getirilmektedir (Türkoğlu, Yıldırım ve Doğanay, 1996). Bireyin öğrenmeye güdülenmesinde, kendisine bir hedef belirlemesi önemlidir, hedef belirlemeden başarıya güdülenmek zordur (Hamarta, 2006).

Öğrencilerin motivasyonunu engelleyen bireysel faktörler arasında; amaç belirleme noktasındaki eksiklikler (kısa-orta-uzun vade), öğrenilmiş çaresizlik, duygusal çöküntü, yanlış yüklemeler, kendilerini içsel ve dışsal olarak motive edemeyişleri ve hayatın gerçekleri ile yüzleşememeleri gibi sorunlar gelmektedir (Kesici, 2003).

Etkin öğrenme sürecinde öğrenciler bilgiye önem verirler, bilgileri öğrenip uygulamaya geçirmek ve böylece kendilerini hayata hazırlanmak için çalışırlar. Etkin öğrenme, öğrencilerin kendi kendilerini güdülemelerini sağlamaktadır, öğrenci kendi öğrenme sorumluluğunu taşımakta ve başarıya- başarısızlığa dair kendi kendine dönüt verebilmekte yani içsel motivasyona sahip olabilmektedir.

Öğrenme Stratejileri

Öğrenme stratejisi en yalın tanımıyla bireyin kendi kendine öğrenmesini kolaylaştıran tekniklerden her biridir. Öğrenme stratejileri belleğe yerleştirme, geri getirme gibi bilişsel stratejileri ve bilişsel stratejileri yönlendirici yürütücü biliş süreçlerini kapsayan, öğrenenin öğrenmesini etkileyen, öğrenen tarafından kullanılan davranış ve düşünme süreçlerine işaret etmektedir (Arends, 1997). Öğrenme stratejileri satır altı çizmeden, özetlemeye kadar uzanan bir çeşitlilik göstermektedirler.

Bağımsız öğrenmeyi gerçekleştirmek için gerekli olan taktik ve araçlar "öğrenme stratejileri" olarak tanımlanır (Apps, 1990; Lorenger, 1994; Weinstein & Macdonald, 1986). Bu nedenle, Resnick'in "öğrencilerin yeni bilgiyi anlamaları ve öğrenmelerini

kolaylaştırmak amacıyla yürüttükleri zihinsel işlemler" (Akt. Brandt, 1988/1989) olarak tanımladığı öğrenme stratejileri, bağımsız öğrenmenin gerekleri olarak görülmektedir (Ellis, Deshler & Lenz, 1991; Lenz, 1992; Loranger, 1994; Weinert, 1983). Sonuç olarak öğrenme stratejileri, öğrenme sürecinde öğrencilerin kendilerini yönlendirebilmeleri ve bu yönde özerk ve bağımsız öğrenme becerileri geliştirme yollarıdır.

Öğrencilerin etkin öğrenmeleri için öğrenme stratejilerini kullanmaları gerekir. Öğrenme stratejileri; dikkat stratejileri, tekrar stratejileri, anlamlandırma stratejileri ve örgütlenme stratejileri olarak sınıflandırılmaktadır. Bu stratejiler sırasıyla aşağıda açıklanmaktadır.

Dikkat Stratejileri: Bireyin çevreden gelen bilgilerden kendisine gerekli olanların kısa süreli belleğe geçmesini sağlayan strateji, dikkattir. Öğrenci, bir metinde yazılanların altını çizerek dikkat stratejilerini devreye koyar, çünkü metinde yazılanların altını çizerken önemli olan bilgilerle önemsiz olan bilgileri birbirinden ayırmaktadır (Sübaşı, 2005' ten aktaran Hamarta, 2006).

Tekrar Stratejileri: Olduğu gibi hatırlanması istenen bilgilerin öğrenilmesinde bu stratejiler etkilidir. Değiştirmeden yazma- anlatma, aynı sözcüklerle yazma gibi stratejiler tekrar stratejileridir(Erdem, 2005)

Tekrar stratejisinin başarısı, büyük ölçüde öğrencinin önemli bilgilerle önemsiz bilgileri ayırt etmesine bağlıdır. Öğrenciler not tutma ve metnin altını çizme sırasında önemli olarak algıladıkları bilgileri seçerler ve bu bilgileri tekrar ederek uzun süreli belleklerine kodlarlar. Howe (1970), öğrencilerin not aldıkları bilgilerin %34'ünü, not almadıkları bilgilerin ise %5'ini hatırladıklarını bulmuştur (Howe, 1970' den aktaran Kaya, 2001).

Tekrar stratejileriyle elde edilen bilgilerin uzun süreli bellekte depolanmasını sağlamak için birey tarafından bilginin anlamlandırılması gerekmektedir.

Anlamlandırma stratejileri: Anlamlandırma stratejileri bilgi birimleri arasında ilişki kurarak yeni bilgiyle mevcut bilginin birleştirilmesini sağlayan stratejilerdir. Anlamlandırmayı attıran stratejiler, bilginin aynen uzun süreli belleğe geçişinden çok anlamlı bir bütün olarak yerleştirilmesini sağlarlar. Anlamlandırmayı gerçekleştirmeye yönelik bir çok etkinlik vardır. Nist ve Simpson (1998)' e göre metin ya da paragraf kenarlarına açıklamalar kodlamalar yapma anlamlandırmayı sağlayan en etkili tekniklerdir. Bu teknikler öğrencilerin anahtar fikirleri seçmesine, bu fikirleri yeniden kodlayarak kendi

ifadelerine dönüştürmesine yardım eder. Buna ilaveten öğrencinin daha sonra ya da ilerideki çalışmalarında, zihinde hazır bir özet ve şablon oluşturulduğundan zihne yerleştirilmesinde kolaylık sağlar ve konunun organize edilmesine katkıda bulunur. Anlamlandırma stratejisinin amaca ulaşmasında öğrencilerin ön bilgileri önemli bir yere sahiptir. Ön bilgilerin yetersiz olduğu durumlarda anlamlı öğrenme stratejisi çoğu zaman basit tekrarlara ya da ezberlemeye yönelmektedir (Nist ve Simpson 1998' den aktaran Hamarta, 2006). Öğrencilerin elde ettikleri bilgileri kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe kaydedebilmeleri anlamlandırma stratejileri ile ilgilidir. Bilginin anlamlı hale getirilmesi öğrenmenin büyük ölçüde gerçekleşmesine olanak verir.

Örgütlenme stratejileri: Örgütlenme stratejileri gruplama, terim ya da düşünceleri bir araya getirme, küçük alt parçalara bölmeyi içerebilir. Ayrıca önemli düşünceleri çıkarmayı da içerir. Bu stratejilerde taktik ve öğrenme etkinlikleri olarak, özellikleri benzerlik ve farklılıklara göre gruplama, karşılaşılan bilgi bütününlü anlamlı ve önemli öğelere ayırma, bir metin içerisindeki temel, yardımcı noktaları ve bunlar arasındaki ilişkileri gösterme gibi durumlar sayılabilir (Subaşı, 2005' ten aktaran Hamarta, 2006). Öğrencinin bilgiyi özümseyerek yeni elde edilen bilgilerle öncekileri karşılaştırıp ortak ve farklı noktaları belirleme ve yeniden gruplamaları örgütlenme stratejilerini kullanmaları ile ilgilidir.

Öğrenme Stilleri

Piaget' e göre öğrenme, doğasında aktif bir işlevidir. Farklı insanlar farklı yollarla öğrenirler. Eğitim işlevi, öğrenenlerin, kendilerini geliştirebilmesi; doğru, anlamlı öğrenmeleri ve bilgiyi kendilerine ait kılmaları durumunda anlamlıdır (Meyers ve Jones, 1993' ten aktaran Şahin, 2004)

Öğrenciler görerek, işiterek ve yaparak yaşayarak öğrenme stillerine sahiptirler. Ekici (2004) bu öğrenme stillerini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

Görerek öğrenme stiline sahip bireylerin özellikleri: görerek öğrenme stiline sahip öğrenciler somut olarak gördüklerini daha çabuk öğrenirler. Gördüklerini yorumlayabilme ve değerlendirme konusunda üstün yeteneklidirler. Bu öğrenme stiline sahip bireyler için öğretmenlerin şekil, grafik, şema vb göze hitap eden öğretim materyalleri kullanmaları gerekir. Özellikle gösteri yöntemi bu bireyler için önemlidir.

İşitsel öğrenme stiline sahip bireylerin özellikleri: işiterek öğrenme stiline sahip bireyler soyut öğrenmelerde başarılıydılar. Seslere karşı oldukça duyarlıydılar. Bu

bireylerin dinlediklerini anlama ve sözel dil yetenekleri oldukça gelişmiştir. Dil öğrenme konusunda ve müzik alanında yeteneklidirler. Bu öğrenme stiline yönelik öğretmenlerin işitsel eğitim araçları kullanmaları, anlatım ve soru cevap gibi teorik konu anlatımına imkân sağlayan öğretim yöntemlerini kullanmaları uygundur.

Yaparak- yaşayarak öğrenme stiline sahip bireylerin özellikleri: bu bireyler için somut, yaparak yaşayarak öğrenme çok önemlidir. Oldukça hareketli ve uzun süre bir yerde oturmaktan hoşlanmayan bireylerdir. Genellikle bir veya birkaç kişiden oluşan grupla öğrenmeyi tercih ederler. Bu öğrenme stiline yönelik olarak öğretmenlerin, öğrencilerin deney yapmalarına, araştırmalar yapmalarına imkân sağlayan ortamlar oluşturmaları, yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak araçlar sağlamaları çok önemlidir. Öğretmenlerin laboratuvar yöntemi, proje yöntemi gibi öğretim yöntemlerini kullanmaları bu öğrenme stiline sahip öğrenciler için yararlıdır.

Özetle diyebiliriz ki etkin öğrenme öğrencilere eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerisi kazandırarak onların olay ve olguları değerlendirmelerini sağlayan, zihinsel, duyuşsal ve sosyal yönden kendilerini geliştirmelerine olanak vererek onları hayata hazırlayan, öğrencilerin öğrenme sürecinde merkezde olduğu ve öğrenme sorumluluğunu üstlendiği öğrenmedir. Öğrenme sorumluluğu taşıyan öğrenci de bilgiye giden yolları öğrenmeye yani öğrenmeyi öğrenmeye gayret gösterir. Öğretmenler de bu süreçte öğrencilerine gereksinim duydukları anda rehberlik ederek, öğrencilerinin öğrenmelerine yardım ederler.

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin, rehber öğretmenlerin ve sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenme ile ilgili görüşlerini belirlemektir.

AMAÇ

Ortaöğretim öğrencilerinin, sınıf rehber öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin etkin öğrenme ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla her bir gruba 3 ayrı kısımda soru hazırlanmıştır. Araştırmada yanıt aranan sorular aşağıda belirtilmiştir:

1. Rehber Öğretmenlere Yönelik Sorular

- 1.1. Okul rehber öğretmenlerine göre etkin öğrenme ne ifade etmektedir?
- 1.2. Okul rehber öğretmenlerine göre etkin öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?
- 1.3. Okul rehber öğretmenlerince öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadıkları güçlükler nelerdir?
- 1.4. Okul rehber öğretmenlerinin etkin öğrenen öğrencinin özellikleri ile ilgili düşünceleri nelerdir?
- 1.5. Okul rehber öğretmenlerine göre ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?

2. Sınıf Rehber Öğretmenlerine Yönelik Sorular

- 2.1. Sınıf rehber öğretmenlerine göre etkin öğrenme ifade etmektedir?
- 2.2. Sınıf rehber öğretmenlerine göre etkin öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?
- 2.3. Sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenen öğrencinin özellikleri ile ilgili düşünceleri nelerdir?
- 2.4. Sınıf rehber öğretmenleri öğrencilerin etkin öğrenebilmesi için ders sürecinde ne tür etkinlikler yapmaktadır?
- 2.5. Sınıf rehber öğretmenlerine göre ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?

3. Ortaöğretim Öğrencilerine Yönelik Sorular

- 3.1. Ortaöğretim öğrencilerine göre öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?
- 3.2. Ortaöğretim öğrencileri nasıl öğrendikleri konusunda neler düşünmektedir?
- 3.3. Ortaöğretim öğrencilerine göre etkin öğrenmeye ifade etmektedir?
- 3.4. Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenme konusunda yaşadıkları güçlükler nelerdir?

3.5. Ortaöğretim öğrencilerine etkin öğrenme konusunda bilgi verilmekte midir? Veriliyorsa ne tür bilgiler verilmektedir?

3.6. Ortaöğretim öğrencileri ödev/projelere hangi kaynaklardan yararlanarak hazırlanmaktadır?

ÖNEM

Günümüz eğitim sistemleri öğrencileri öğretilen ve ezberleyen değil; öğrenen, kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu taşıyan, eleştirel ve yaratıcı düşünen, problem çözen, sosyal hayattaki ilişkilerinde uyumlu bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Öğrencilerin bireysel, sosyal ve psikolojik yönden kendilerini geliştirmeleri ve yenilemelerinin yanı sıra ortaöğretimde başarılı olmaları, bireylerin ileri akademik yaşantılarına yönelik belirleyici bir faktördür. Öğrenciler, bir üst öğrenime devam edebilmek için, derslerinde başarılı olmak durumundadır. Öğrencilerin başarılı olmaları açısından “öğrenme yöntemleri”ne ilişkin bilgi ve becerilerin kazandırılması yani öğrenmeyi öğrenmeleri gerekmektedir. Etkin öğrenme, bireyin pasif olarak değil, aktif olarak öğrenme sürecine katıldığı öğrenmedir. Etkin öğrenme sürecinde öğrenciler, yaparak yaşayarak öğrenmektedir. Bu araştırma, ortaöğretim öğrencilerinin, sınıf rehber öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin “etkin öğrenme” ile ilgili görüşlerinin betimlenmesi açısından önemlidir. Literatürde ortaöğretim öğrencilerinin, sınıf rehber öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerinin etkin öğrenme ile ilgili görüşlerinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma bu yönüyle bilimsel platforma ve yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından önemlidir.

Etkin öğrenme, öğrencilere öğretmeyi değil, öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmesini gerçekleştirmeye olanak vermektedir. Açıkgöz (2002)' e göre etkin öğrenme sürecinde öğrenciler bilgiyi araştırır, keşfeder, kendilerine özgü stratejilerle işler ve yeni anlamlar çıkararak yeni bilgiler üretirler. Öğrenciler neyi niçin öğrendiklerinin ve öğrendiklerini nerede kullanacaklarının farkındadırlar. Öğrenme kaynaklarının ve bilgiye ulaşma yollarının farkındadırlar ve onları etkilice kullanabilirler. Düşünen, üreten, problem çözebilen, araştırmacı ve kendini geliştirme güdüsü taşıyan bireyler yetiştirmek, her toplumun gayeleri arasındadır. Toplumsal kalkınmanın temelini bilimsel ve teknolojik gelişmelerdeki ilerlemeler oluşturmaktadır. Öğrencilerin gerek bilim ve fen alanında gerekse sosyal ve kişisel alanlarda nitelikli yetiştirilebilmeleri için etkin öğrenmeleri gerekmektedir.

TANIMLAR

Ortaöğretim: “İlköğretimden geçtikten sonra öğrenimini sürdürmek isteyen öğrencileri daha üst öğrenime veya teknik ve mesleki alanlarında hazırlamak için planlanan öğretim dönemi” (Türk Dil Kurumu, 1997: 566).

Etkin Öğrenme: Etkin öğrenme, bireyin düşünebilmesi, akıl yürütebilmesi, yaratıcı gücünü ortaya koyabilmesi, yorum yapabilmesi, yeni bilgiler oluşturabilmesi sürecidir (M.E.B., 2000).

Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman): Eğitim-Öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personel (MEB, Teb. Der., 17 Nisan 2001, 2524).

Sınıf Rehber Öğretmeni: Eğitim-öğretim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren ilköğretim kurumlarında şube rehber öğretmeni, orta öğretim kurumlarında ise sınıf öğretmeni (MEB, Teb. Der., 17 Nisan 2001, 2524).

Öğrenci: Her türlü eğitim-öğretim kurumlarında eğitim görmekte olan bireyler (MEB, Teb. Der., 17 Nisan 2001, 2524).

BÖLÜM II

ETKİN ÖĞRENME İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde etkin öğrenme ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Etkin Öğrenme İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Uysal (1996)'nın öğrenme sürecine etkin öğrenci katılımının öğrenme sonuçlarına etkisini ortaya çıkarmaya çalıştığı araştırmanın sonucunda etkin öğrenci katılımının sağlandığı öğretim ortamında yer alan deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretim ortamında yer alan kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanları arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur. Bu araştırmada, öğrenme sürecine etkin öğrenci katılımının başarıyı arttırdığı ve öğrencinin öğrenme sürecine etkin katılım düzeyi ile başarısı arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki olduğu ortaya konmuştur.

Koca, Yaman ve Şen (2005)' in yaptığı bir araştırmada, 3 öğretmen adayının etkin öğrenme ve öğretme hakkındaki inanç ve düşünceleri 5 farklı yöntemle detaylı incelenmiştir. Öğrenme öğretme felsefelerinde ve etkin öğretim ortamı çizimlerinde 3 öğretmen adayının da, öğrenci merkezli bir eğitimi ön plâna çıkardıkları, öğrenciye aktif rol yükleyen, öğretmenin ise rehber konumunda olması gerektiğini belirttikleri görülmüştür. Felsefe yazımlarında, “yol gösterici” olan öğretmenin öğrencilerin sıkılmadan rahat bir ortamda öğrenmelerini sağlaması, gerek konu alanı gerekse alan öğretiminde bilgili olması gerektiği vurgulanmıştır. Çizimlerinde ise, öğrencilerin grup halinde çalıştıkları ve fiziksel ortamın özelliklerinin çizimlere yansıtıldığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının kavram haritalarında, felsefe yazımları ve yapılan çizimlerden farklı olarak “öğrencinin bilgiyi aldığı”, öğretmenin ise “öğretimle görevli, öğrenmeyi sağlayan, hatta bilgiyi aktaran” kişi olduğu belirtilmiştir. Benzetmelerde ise, felsefe ve çizimlerde resmedilen “modern” eğitim yaklaşımlarından tamamen uzaklaşıldığı görülmüştür. Öğrenciye “pasif” bir rol (resim sayfası, hamur ve seyirci) yükleyen benzetmeler öğretmeni (ressam, fırıncı ve filmin baş rol oyuncusu) öğrenme-öğretme ortamında merkeze almıştır.

Özkaran (2003)' ün yaptığı araştırmada sınıf öğretmenlerin Türkçe dersinde etkin öğrenme yaklaşımını etkinliklerini ne derece uyguladıklarını belirlemeye çalışmıştır. Sınıf öğretmenlerinin etkin öğrenme etkinliklerini dinleme becerisi kazandırmada zaman zaman, konuşma becerisi kazandırmada sıklıkla, okuma becerisi kazandırmada sıklıkla, yazma becerisi kazandırmada ara sıra, tümleşik dil becerileri kazandırmada sıklıkla kullanmakta

olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca aynı araştırmada sosyo- ekonomik düzeyi yüksek çevrelerdeki okullarda görev yapan öğretmenlerin, sosyo- ekonomik düzeyi düşük olan okullarda görev yapan öğretmenlerden daha etkin öğrenme etkinliklerini uyguladıkları tespit edilmiştir.

Ward ve Tiessen (1997) “İnternet Eğitim Açısından Değer Kazandırmak: Canlı Sayfalarla Etkin ğrenme” başlıklı araştırmalarında öğrencilerin etkin ğrenci katılımının sağlandığı internet ortamının sınıf içi etkinliklerde kullanılmasının ğrenci başarisına etkisini araştırmışlardır. Öğrenciler bu teknolojiyi kullanarak oluşturdukları projeleri web sayfalarında yayınlamışlardır. Öğrenciler araştırmaları için çok zengin bilgi kaynaklarına ulaşabilmişlerdir. İşbirliği yaparak gruplar halinde hazırladıkları çalışmaları öteki okullarda öğrenim gören öğrencilerle paylaşmışlar ve başarılarında artış olmuştur (Ward ve Tiessen 1997’den aktaran Demirci, 2003).

şahinel (2003) etkin öğrenme modeline dayalı ğretimin İngilizce tümleşik dil becerileri geliştirilmesine etkisini araştırdığı doktora tezinde erişi testi sonuçları deney ve kontrol grubu ğrencilerinin ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu, etkin öğrenme ile desteklenmiş ğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun erişi puanları oldukça yüksek olduğu saptanmıştır.

Dağerik (1999) ilköğretim 4. sınıf matematik ğretiminde aktif etkileşimli öğrenme yaklaşımının ğrenci başarisına etkisi başlıklı yüksek lisans tezinde aktif etkileşimli öğrenme yaklaşımına uygun olarak düzenlenen eğitim durumlarının örgün eğitimde uygulanmasının, ğrenci başarısı üzerindeki etkisini saptamaya çalışmıştır. Araştırma sonucunda ilköğretim 4. sınıf matematik ğretiminde aktif etkileşimli öğrenme yaklaşımına uygun olarak düzenlenen öğretimin geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu ve toplam erişiyi arttırdığı görülmüştür.

Ayan (2002) tarafından yapılan araştırmada Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel ilköğretim okullarında görevli sınıf ğretmenlerinin etkin öğrenme yaklaşımı etkinliklerini sınıf ortamında ne derecede uyguladıklarını, her iki gruptaki ve farklı kademlerdeki öğretmenlerin bu etkinlikleri uygulama düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını araştırmıştır. Bu araştırma sonucunda resmi okullarda görevli öğretmenlerin belirtilen etkinliklerden en çok sunulan kavramlara ilişkin öğrencilerin örnek vermelerine olanak tanıma ve ünite ile ilgili olarak düşüncelerini ifade etmeleri etkinliğini uyguladıkları, özel okullarda görevli öğretmenlerin ise en çok öğrencileri dersin

hedeflerinden haberdar etme, sunulan kavramlara ilişkin öğrencilerin örnek vermelerine olanak tanıma ve ders sonunda öğrencilerin öğrendiklerini kendi cümleleri ile ifade etmelerini sağlama etkinliklerini kullandıkları saptanmıştır. Ayrıca özel okullarda görev yapan öğretmenlerin etkin öğrenme etkinliklerini, resmi okullarda görev yapan öğretmenlerden daha sık kullandıkları, kıdem açısından 16 yıl ve daha fazla çalışan öğretmenlerin etkin öğrenme etkinliklerini 5-10 yıl ve 11-16 yıl kıdemli öğretmenlerden daha fazla uyguladıkları bulunmuştur.

Güven (2003)' ün öğrenme stilleri ile öğrenme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında öğrencilerin sahip oldukları öğrenme stilleri ile kullandıkları öğrenme stratejileri arasında anlamayı izleme stratejileri ve duyuşsal stratejiler arasında ilişki olduğu saptanmıştır.

Meydan (2004)' ün yaptığı araştırmada öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin öğrencilerde kalıcı öğrenmeyi ve derse yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağladığı ortaya çıkmıştır.

Gökçe (2004)' ün yaptığı araştırma sonucunda öğrenciler öğretmenlerinin sınıf içi çalışmalarını planlama etkinliklerine yeterince katmadıklarını, yeterince sorumluluk vermediklerini ve aldıkları kararları yeterince dikkate almadıklarını, sınıfta bireysel ve grupla çalışma yaptırdıklarını, çeşitli projeler ve ödevler verdiklerini, kendi isteklerine yönelik eğitsel kol faaliyetlerine katıldıklarını, beklenti ve isteklerini her zaman öğretmenlerine iletebildiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler ise öğrencilere aktifleştirme için soru- cevap, tartışma, grup çalışmaları, sınıf içi uygulamalı çalışmalar, okuma- yazma etkinlikleri, problem çözme, proje ve ev ödevleri üzerinde durduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler aktif öğrenmenin öğrencilere sağladığı yararları kendine güven duyma ve ifade etme, işbirliği ve ekiple çalışma, duygusal ve sosyal gelişimine katkıda bulunma, yaratıcılığını geliştirme, ders başarısında artma, sözel dil becerisini geliştirme ve görev ve sorumluluk almaya istekli olma olarak ifade etmişlerdir.

Bulut (2005)' in yaptığı araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin aktif öğrenme ile ilgili bilgileri genelde hizmet içi eğitimle elde ettikleri, aktif öğrenmenin fiziksel ortamın elverişsizliği, aktif öğrenme ile ilgili rehber ve klavuz kaynakların olmaması, teftiş sisteminin aktif öğrenmeye göre düzenlenmemiş olması, araç- gereç eksikliği, öğretmenlerin aktif öğrenme konusundaki yetersizlikleri, öğretmenlerin geleneksel anlayışa yatkın olması, velilerin tutumu, öğrencilerin bireysel gelişim özelliklerinin göz ardı edilmesi,

program içeriklerinin yoğun olması ve öğrencilerin önöğrenmelerinden kaynaklanan yetersizlikler nedeniyle uygulanamadığı ortaya çıkan sonuçlar arasında yer almaktadır.

Güneyli (2007)' nin yaptığı araştırmada Türkçe dersinde Öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine ilişkin öğrenme düzeyleri ve tutumları değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda etkin öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubunun erişim puanları, geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubunun erişim puanlarından daha yüksek bulunmuştur.

Ellez (2004) yaptığı araştırmada etkin öğrenme yönteminin öğrencilerin matematik başarısını arttırdığı ve farkın erkeklerin lehine daha anlamlı olduğu, güdülerini etkilediği ve kızların daha güdülü olduğu, öğrencilerin strateji kullanımını etkilediği ve kızların daha etkili stratejiler kullandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Şahin (2004)' ün yaptığı araştırmada aktif öğrenme yöntem ve tekniklerinin ilköğretim II. Kademe öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerini geliştirmede geleneksel öğretimden daha etkili olduğu bulunmuştur.

Güner (2005)' in yaptığı araştırmada aktif öğrenme yöntemi ile öğrencilerin derse karşı olumlu tutum geliştirdikleri, başarı ve motivasyon düzeylerinin arttığı, öğrencilerin soyut olan Coğrafya dersinin soyut konularından olan Dünyamız ünitesini öğrenme düzeylerinin yükseldiği ortaya çıkmıştır.

Düztepeliler (2006)' nın yaptığı araştırmada İngilizce öğretmenlerinin derse başlamada etkin öğrenme stratejilerini ara sıra uyguladıkları sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre derse başlamada etkin öğrenme stratejilerini erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha sık uyguladıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin kıdemlerine, mezun oldukları yükseköğretim kurumlarına ve görev yaptıkları okullara göre derse başlamada etkin öğrenme stratejilerini uygulama durumları arasında farklılık görülmemiştir.

Atmaca (2006)' nın fen bilgisi öğretmen adaylarının etkin öğrenme yaklaşımı konusundaki bilgi ve becerilerinin incelendiği araştırmada etkin öğrenme yaklaşımı konusunda fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı, fen bilgisi öğretmen adaylarının etkin öğrenme yaklaşımını uygulama konusundaki beceri düzeylerinin öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının kendileri tarafından yeterli görülmediği belirlenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Ortaöğretim öğrencilerinin, sınıf rehber öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin etkin öğrenme ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanır. Nitel araştırma tekniklerinin doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması ve tümevarımcı bir analize sahip olması önemli özellikleridir. (Yıldırım ve Şimşek,2005) Özellikle nitel teknik anlamları, tecrübeleri ve tanımlamaları vurgular. Geniş datalar, tamamen insanların tanımladığı ve gözlemlediği sözlerden ibaret olacaktır (Coolican, 1992).

Nitel araştırma, bireylerin yaşamlarındaki rutin ve problemlematik anları ve anlamları tanımlayan çalışmaları ve çeşitli empirik materyal setini-vaka incelemesi, kişisel deneyim, içebakış, yaşam öyküsü, görüşme, gözlemsel, tarihsel ve görsel metinler içermektedir. Nitel araştırmalarda yaygın kullanıma sahip teknikler, katılımlı gözlem ve görüşmedir. (Kuş, 2003)

Çalışma Grubu

Araştırma Konya ili Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler, ortaöğretim kurumlarında görev yapan okul rehber öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleriyle gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme öğrenci ve öğretmen seçmek için belirli bir kriter tespit edilmiştir. (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Çalışma grubuna öğrenci ve sınıf rehber öğretmenleri seçilirken, okul rehberlik servisleri tarafından etkin öğrenme konusunda araştırma yapılacağı duyurulmuş ve bu çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireylerle görüşme yapılmıştır. Rehber öğretmenlerden de gönüllü olanlar çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırma ortaöğretim öğrencilerinden; 15' i kız, 5 i erkek; sınıf rehber öğretmenlerinden 8' i bayan, 7' si erkek; okul rehber öğretmenlerinden 9'u bayan, 6' sı erkek olmak üzere toplam 50 kişiden oluşmaktadır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği

Araştırmada verilerin toplanmasında veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış ve ilgili literatür taranmıştır. Literatür taramasında öğrenme konusunu ele alan araştırmalarla birlikte özellikle etkin öğrenme ile ilgili yapılan araştırmalar incelenmiştir. Görüşme formunun geçerliğini sağlamak için görüşme formu Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesinde, doktora yapmış beş öğretim üyesine verilmiş ve öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Daha sonra pilot uygulamalar yapılmış ve alınan tüm bu sonuçlara göre düzeltmelerle görüşme formları uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Uygulamalar yazılı olarak okul rehber öğretmenleri, sınıf rehber öğretmenleri ve öğrencilerden alınmıştır. Daha sonra alınan görüşme formları katılımcılara eklemek veya çıkarmak istedikleri bilgiler olur düşüncesiyle tekrar dağıtılmıştır. Katılımcıların bir kısmı gerekli ilaveleri yaparken bir kısmı da bazı bilgileri görüşme formundan çıkarmıştır. Bireylerden doğrudan alıntılara yer vermek ve bunlardan yola çıkarak sonuçları açıklamak geçerlik için önemli olmaktadır. Bunun için araştırmadan elde edilen verilerden bazıları olduğu gibi verilerek inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır (Wolcott, 1990).

Araştırmamızın güvenilirliği için Gökçe (2004) tarafından aynı alanda yapılan “*İlköğretimde Aktif Öğrenme Sürecine İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri*” adlı çalışma gösterilebilir.

Verilerin Toplanması

Görüşmelere katılmada gönüllülük esası dikkate alınmıştır. Görüşmeler için bir açıklanma hazırlanmış, açıklamada araştırmanın amacı ve çalışmanın nasıl gerçekleştirileceği açık bir şekilde belirtilmiştir. Ayrıca görüşmelerde katılımcıların kimliklerinin de saklı kalacağı vurgulanmıştır. Görüşmeler sırasında yazılı görüşme formları kullanılmıştır. Görüşmeler 45 dk ile 60 dk. arasında gerçekleşmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Toplanan veriler, içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirlerine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek, anlaşılır biçimde organize etmek ve yorumlamaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da

ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2005; Kuş, 2006).

Görüşmecilerden görüşleri yarı yapılandırılmış formlara yazılı olarak alınmıştır. Her görüşme birden başlayarak numaralandırılmıştır. Veriler okunurken anlatılmak istenen düşüncenin tespit edilmesi amacıyla kelime, cümle ve paragraflar kavramlaştırılarak kodlanmıştır (Brott & Myers, 2002). Kodlama araştırmanın amacı ve görüşme soruları çerçevesinde yapılmıştır. Kodlama yapılırken “bilgisayar destekli nitel veri analiz programı olan Nvivo2’den” yararlanılmıştır. Her tema ve alt boyutu yüzdelerle ifade edilmiştir. Fakat buradaki yüzdeler nicel araştırmalarda olduğu gibi istatistikî olarak karşılaştırmalar yapmak için kullanılamaz. Kategoriler en alt düzeyde oluşturulan bir kategorideki çeşitli anlamları analiz etmek ve kıyaslamak için kullanılır. Bu kategori maddelerinin eşsiz zenginliği, nitel analizleri olduğu gibi ortaya koyar (Coolican, 1992). Nitel araştırmalarda yüzdeler, nitel araştırmanın doğası gereği sıralama ve fikir verme amacına yönelik olarak kullanılır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, sınıf rehber öğretmenlerin ve ortaöğretim öğrencilerinin etkin öğrenme ile ilgili görüşlerinden elde edilen bulgular ayrı ayrı açıklanmıştır.

1. Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

1.1. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiğine Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin cevapları analiz edildiğinde öğrencinin aktif katılımı, öğrenci merkezli öğrenme, öğrenme stilleri- öğrenme stratejileri kullanılarak gerçekleşen öğrenme, bilgiyi hafızaya işleme, yaparak- yaşayarak öğrenme, hayata hazırlayan öğrenme şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo I. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiği İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Öğrencinin aktif katılımı	A2, A5, A10, A11, A14, A15	40
Öğrenci merkezli öğrenme	A5, A7, A10, A11, A13	33.3
Öğrenme stilleri-öğrenme stratejileri kullanılarak, gerçekleşen öğrenme	A3, A9, A15	20
Bilgiyi hafızaya işleme	A4, A12	13.3
Yaparak- yaşayarak öğrenme	A1	6.6
Hayata hazırlayan öğrenme	A8	6.6

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %40’ ı öğrencinin aktif katılımı şeklinde cevap vermektedir. Bu öğretmenlerden A5; “Etkin öğrenme öğretmen merkezli yaklaşımın pasif hale getirilip öğrenci merkezli yaklaşımın aktif hale getirildiği bir öğrenme türüdür. Öğrenci öğrenme sürecine aktif olarak katılır. Öğretmen öğrencilerin sıkıntı yaşadıklarında sürece müdahale eder katkıda bulunur.” diyerek cevap verirken, A11; “Öğrenci merkezli, öğrencinin aktif katılımına dayalı, eğitim teknolojilerin yerinde kullanıldığı öğrenme seklidir.”, A14 ise “Bireyin öğrenmeye dönük konuları anlamlandırarak, aktif katılımıyla gerçekleşen süreci ifade

eder.” şeklinde cevap vermiştir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %33.3’ ü öğrenci merkezli öğrenme şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A10; “Etkin öğrenmede öğrenci aktiftir, neyi nasıl öğreneceğini bilir, öğrenci öğrenme ortamında merkezdedir.” derken, A11 ise “Öğrenci merkezli, öğrencinin aktif katılımına dayalı, eğitim teknolojilerin yerinde kullanıldığı öğrenme seklidir.” diyerek görüş bildirmiştir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %20’ si öğrenme stilleri-öğrenme stratejileri kullanılarak gerçekleşen öğrenme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A3; “Bireyin kendi özellikleriyle, öğrenilecek konunun özelliklerini göz önünde bulundurup, en iyi öğrenme yöntemiyle öğrenme faaliyetini gerçekleştirmesidir.” şeklinde fikir belirtirken, A15; “Bireysel farklılıklara dayalı öğretim stratejilerinin uygulanmasıdır.” diyerek fikir belirtmiştir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %13.3’ ü bilgiyi hafızaya işleme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A4; “Öğrenilen materyalin uzun süreli hafızaya alınması. Gerekli durumlarda kullanılacak şekilde zihinde saklanması.” diyerek görüş bildirirken, A12; “Verilmeye çalışılan bilgilerin çeşitli yöntemle hafızaya alınmasıdır.” diyerek görüş bildirmiştir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; % 6.6’sı rehber öğretmenlerin yaparak- yaşayarak öğrenme cevabını vermiştir. Bu öğretmenlerden A1; “Öğrenen tarafından yaparak - yaşayarak yapılan öğrenmedir.” diyerek yanıt vermiştir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; %6.6’ sı rehber öğretmenlerin hayata hazırlayan öğrenme cevabını vermiştir. Bu öğretmenlerden A8; “Öğrencilerin konuları günlük hayatta uygulayabilmesini ve soyut konulara yorum getirebilmesini sağlamak için genelleme gibi yetenekleri kazanabilmesi için uygun yöntemlerle yapılan öğrenmedir.” diyerek fikir belirtmiştir.

1.2. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Gerçekleşmesine Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin cevapları analiz edildiğinde öğretmen ve öğrenci etkileşimi, öğrenme stillerinin kullanılmasına imkân sağlama, materyal kullanma ve öğrenci merkezli öğretim stratejilerini uygulama şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo II. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Gerçekleşmesi İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Öğretmen ve öğrenci etkileşimi	A2, A4, A5, A8, A10, A13, A14	46.6
Öğrenme stillerinin kullanılmasına imkân sağlama	A3, A4, A6, A7, A9, A12, A15	46.6
Materyal kullanma	A4, A7, A12	20
Öğrenci merkezli öğretim stratejilerini uygulama	A1, A11	13.3

“Etkin öğrenme sizce nasıl gerçekleşir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %46.6’ sını öğretmen ve öğrenci etkileşimi şeklinde yanıt vermiştir. “Etkin öğrenme nasıl gerçekleşir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %46.6’ sını öğretmen ve öğrenci etkileşimi şeklinde yanıt vermiştir. Bu öğretmenlerden A2; “Araç- gerecin bol kullanıldığı ve öğrencinin içinde doğrudan bulunduğu öğretim metotlarının kullanıldığı bir yöntemle gerçekleşmeli.”, A10 “Öğrencinin ve öğretmenin öğrenme ortamına aktif katılımı ile gerçekleşir.” derken, A13; ise “Ders çalışmayı öğretmenin yönlendirmesiyle ve arkadaşlarına bakıp model alarak öğreniyor. Ne yapması gerektiğini daha çok öğretmenin yönlendirmesiyle öğreniyor. Anne babanın bilgilendirmesi yeterli olmadığı için öğrenci öğretmen yönlendirmesine paralel olarak öğrenme gerçekleşiyor.” diyerek cevap vermiştir.

“Etkin öğrenme sizce nasıl gerçekleşir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %46.6’ sını öğrenme stillerinin kullanılmasına imkân sağlama şeklinde yanıt vermiştir. Bu öğretmenlerden A3; “Öğrencinin uygun yöntemleri belirledikten sonra gerçekleşmiş oluyor. Çünkü öğrenci kendine uygun yöntem ve tekniklerin farkına vardıldıktan sonra daha kısa zamanda daha etkili öğreniyor.” diye cevap verirken, A6; “Ne öğreneceğim, nasıl öğreneceğim, neden öğreneceğim, öğreneceğim bilgi daha öncekilere benzer mi? Sorularının cevaplarını bilen öğrenci etkin öğrenmeye hazır öğrencidir.” şeklinde görüşünü beyan etmiştir.

“Etkin öğrenme sizce nasıl gerçekleşir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %20’ si materyal kullanma şeklinde yanıt vermiştir. Bu öğretmenlerden A4; “Etkin öğrenme; işitme, görme, koklama, dokunma duyularının birden fazlasını hatta isin içine hepsinin girmesi ve fazla tekrar ve farklı kaynaklar isin içine girerek gerçekleşir.”, A7; “Görsel, dokunsal ve işitsel öğrenme sekinde gerçekleşir. Öğrenmenin gerçekleşmesi için yardımcı olabilirsiniz. Etkili öğrenmenin olabilmesi için öğrencilere öğrenme ortamı düzenlenebilir, materyal ve etkinlikler sağlanabilir.” diyerek fikirlerini beyan etmişlerdir.

“Etkin öğrenme sizce nasıl gerçekleşir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %13.3’ü öğrenci merkezli öğretim stratejilerini uygulama cevabını vermiştir. Bu öğretmenlerden A1; “Öncelikle öğrenme isini yaptıracak kişiler (öğretmenler) bu öğretim isini benimsemelidir. Bireysel farklılıklar dikkate alınarak öğrencilere performans ve proje ödevleri verilerek gerçekleşebilir.” diyerek cevap verirken, A11; “Öğrencinin aktif katılımıyla ve öğrenci merkezli öğretim stratejilerinin kullanımıyla gerçekleşir.” diyerek fikir belirtmiştir.

1.3. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenen Öğrencinin Özelliklerine Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin cevapları analiz edildiğinde motive olma, eleştirel düşünme, özgüven, başarılı olma, verimli çalışma yöntemlerini uygulama, bilgi kaynaklarını kullanma, öğrenilenleri uygulama, kendini tanıma, problem çözebilme, hedef belirleme ve yaratıcı düşünme şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo III. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenen Öğrencinin Özellikleri İle ilgili Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Motive olma	A1, A3, A5, A6, A7, A8, A9, A13, A15	60
Eleştirel düşünme	A3, A5, A6, A7, A9, A10, A12, A13, A14,	60
Özgüven	A1, A2, A5, A8, A7, A11, A13, A14	53.3
Başarılı olma	A1, A2, A4, A6, A8, A9, A13	46.6
Verimli çalışma yöntemlerini uygulama	A4, A6,A8, A9, A12,A15	40
Bilgi kaynaklarını kullanma	A4, A5, A6, A11,A13	33.3
Öğrenilenleri uygulama	A2, A4, A14, A15	26.6
Kendini tanıma	A9, A11, A15, A17	26.6
Problem çözebilme	A1, A5, A7,A8	26.6
Hedef belirleme	A1, A6	13.3
Yaratıcı düşünme	A7	6,6

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %60’ ı motive olma cevabını vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A3; “Öğrenme isini ciddiye alan, gayretli, araştıran, sorgulayan, katılım sağlayan ve farkındalık düzeyi gelişmiştir.” diye yanıt verirken, A13; “Meraklı, motivasyonu yüksek, ailede eğitime değer veriliyorsa öğrenci etkin öğreniyor, özgüveni yüksek çocuklar, sorgulayan çocuklar etkin öğreniyor.” diyerek düşüncelerini dile getirmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %60’ ı eleştirel düşünme yaratıcı düşünme şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A7; “Derslere katılımcı, çözümleyici, araştırmacı, paylaşımcı, yaratıcı.” diyerek cevap verirken, A9; “Dikkatli, sorgulayan, öğrenme stillerini bilen” şeklinde fikirlerini söylemişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %53.3’ü özgüven şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A5; “Motivasyon düzeyi iyi, ön öğrenme yaşantılarına sahip, hazır bulunuşluk düzeyine sahip, araştırmayı seven, problem çözme becerisi iyi olan, problem çözmeye istekli olan, özgüveni yüksek, teknolojiyi iyi kullanabilen kişilerdir.” diyerek , A8; “Kendine güvenen, derse odaklanan, problem çözebilen öğrencilerdir.” şeklinde fikirlerini beyan etmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %46.6’sı başarılı olma demişlerdir. Bu öğretmenlerden A4; “Not tutan, aktif dinleyen, farklı ders araç gerecini gerekli yerde kullanan, tekrarı çok yapan, dersin dışında görsel yayın araçlarından faydalanan, başarılı öğrencidir.” derken, A13 ise “Meraklı, motivasyonu yüksek, başarılı, ailede eğitime değer veriliyorsa öğrenci etkin öğreniyor, özgüveni yüksek çocuklar, sorgulayan çocuklar etkin öğreniyor.” şeklinde görüşlerini beyan etmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %40’ı verimli ders çalışma yöntemleri diyerek düşüncelerini dile getirmişlerdir. Bu öğretmenlerden A8; “Derse motive olan ve ders çalışma yöntemlerini bilen, çalışma ortamını düzenleyebilen ders araç gereçlerini hazır eden öğrencidir. Kendine güvenen, derse odaklanan, problem çözebilen öğrencilerdir.” derken, A12; “Dinleme, tekrarlar ve düzenli çalışmayı öğrenmiş, araştırmayı ve öğrenmeyi seven öğrenciler etkin öğrenir.” diyerek yanıt vermişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %33.3 ’ü bilgi kaynaklarını kullanma şeklinde fikirlerini belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden A4; “Not tutan, aktif dinleyen, farklı ders araç gerecini gerekli yerde kullanan, tekrarı çok yapan, dersin dışında görsel yayın araçlarından faydalanan, başarılı öğrencidir.” derken, A5; “Araştırmayı seven, problem çözme becerisi iyi olan, teknolojiyi iyi kullanabilen kişilerdir.” diyerek cevap vermişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %26.6 ’sı kendini tanıma diyerek görüşlerini beyan etmişlerdir. Bu öğretmenlerden A9; “Kendi potansiyellerinin farkında olan öğrencidir.” diye cevap verirken, A11; “İlgi ve yeteneklerinin farkındadır.” diyerek görüşlerini beyan etmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %26.6’sı problem çözebilme şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A5; “Motivasyon düzeyi iyi, ön öğrenme yaşantılarına sahip, hazır bulunuşluk düzeyine sahip, araştırmayı seven, problem çözme becerisi iyi olan, problem çözmeye istekli olan, özgüveni yüksek, teknolojiyi iyi kullanabilen kişilerdir.” diye yanıt verirken, A8; “Derse motive olan ve ders çalışma yöntemlerini bilen, çalışma ortamını düzenleyebilen ders araç gereçlerini hazır eden öğrencidir. Kendine güvenen, derse odaklanan, problem çözebilen öğrencilerdir.” diyerek fikir belirtmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %26.6’sı öğrenilenleri uygulama şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A2; “Öğrendiğini uygulayan, sonuçlandıran ve transfer edebilen bir özelliğe sahiptir.” diye cevap verirken, A4; “Not tutan, aktif dinleyen, farklı ders araç gerecini gerekli yerde kullanan, tekrarı çok yapan, dersin dışında görsel yayın araçlarından faydalanan başarılı öğrencidir.”, A14 ise “Derse katılma, öğrenilen konuyu kavrama ve uygulama“ şeklinde görüşlerini dile getirmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %13.3 hedef belirleme diyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Bu öğretmenlerden A1; “Bence hedef belirlenmelidir. Öğrenmede amaç olmalıdır. Bizi veya öğrenciyi hedefe götürecek ekonomik ve kısa yollar tercih edilmeli, öğrenilecek konunun kavranması için problem çözme becerisinin kazanılmış olması gerekir. Öğrencinin sabırlı ve hedefe motive olması gerekir.” diye yanıt verirken, A6; “Hedef koyan, gelecekle ilgili planları ve beklentileri olan, öğrenmeye ihtiyaç duyan öğrencidir.” diyerek görüşlerini beyan etmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nedir?” sorusuna; rehber öğretmenlerin %6,6’sı yaratıcı düşünme şeklinde görüşlerini dile getirmişlerdir. Bu öğretmenlerden A6; “Hedef koyan, gelecekle ilgili planları ve beklentileri olan, öğrenmeye ihtiyaç duyan öğrencidir.” diye yanıt verirken, A7; “Derslere katılımcı, çözümleyici, araştırmacı, paylaşımcı, yaratıcı.” diyerek görüşlerini beyan etmişlerdir.

1.4. Rehber Öğretmenlerin Öğrencilerin Öğrenme Konusunda Yaşadığı Güçlükler Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin cevapları analiz edildiğinde verimli ders çalışma yöntemlerini bilmeme, öğrenme stillerini fark edememe, öğrencilerdeki motivasyon eksikliği, hatırlama güçlüğü, geleneksel öğretim yöntemlerinde ısrar, dikkat toplayamama, problem çözebilme beceri eksikliği, yaratıcı düşünme beceri eksikliği, sorumluluk almama, hedef belirleyememe şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo IV. Rehber Öğretmenlerin Öğrencilerin Yaşadıkları Öğrenme Güçlüklerine İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Verimli ders çalışma yöntemlerini bilmeme	A3, A8, A10, A11, A12, A13, A14, A15	53.3
Öğrenme stillerini fark edememe	A1, A6, A7, A13, A15	33.3
Öğrencilerdeki motivasyon eksikliği	A4, A9, A11, A13, A15	33.3
Hatırlama güçlüğü	A2, A5, A10	20
Geleneksel öğretim yöntemlerinde ısrar	A1, A4, A11	20
Dikkat toplayamama	A8, A15	13.3
Problem çözebilme beceri eksikliği	A1	6.6
Yaratıcı düşünme beceri eksikliği	A1	6.6
Sorumluluk almama	A1	6.6
Hedef belirleyememe	A9	6.6

“Öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlükler nelerdir?” sorusuna; %53.3’ü verimli ders çalışma yöntemlerini bilmeme şeklinde fikir belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden A3; “Etkili çalışma yöntemlerini bilmiyorlar ya da kulak arkası ediyorlar. Tekrar etmiyorlar. Bu konuda gerekli bilgilendirme çalışmaları gerek bireysel gerek grupla yapılıyor. Ailelerine de bu konuda bilgi veriliyor.”, A10; “Öğrenciler öğrendiklerini

hatırlama konusunda güçlük yaşıyorlar, ayrıca bilgiyi transfer etme konusunda güçlük yaşıyorlar. Özellikle sayısal derslerde bu güçlük daha yoğun.” diyerek cevap verirken, A12; “Ders sırasında dinleme problemi, tekrar yapmama, verimli çalışmayı başaramama sonrasında kendileri, aileleri ve öğretmenleri ile çatışma yaşıyorlar. Bu konularda yardımcı oluyorum.”, şeklinde yanıt vermişlerdir.

“Öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlükler nelerdir?” sorusuna; %33.3’ ü öğrenme stillerini fark edememe diyerek yanıt vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A6; “Öğrenciler neyi neden öğrenmeleri gerektiğini bilmiyorlar, nasıl öğrenmesi gerektiğinin çok farkında değiller.” diyerek görüşlerini belirtirken, A7; “Öğrenme güçlüğü yasayan öğrencilerimiz çoğunlukta. Bu tür öğrencilerimize yönelik sınıf rehber öğretmen ve veli işbirliğini sağlayarak bireysel eğitim programlarından yararlanıyoruz. Sınıf içi etkinliklere (öğrenci merkezli) ağırlık veriyoruz. Öğrencinin katılımını sağlamak için öğrencinin ihtiyacına göre yöntem ve teknikler geliştiriyoruz.” şeklinde görüşünü dile getirmiştir.

“Öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlükler nelerdir?” sorusuna; %33.3’ ü öğrencilerdeki motivasyon eksikliği diyerek görüş belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden A9; “Öğrenmeye istekli olmamaları, plansız olmaları, hedef ve amaçlarının olmaması.”, A11; “Çalışma alışkanlıkları konusunda problem yaşıyorlar. Ayrıca öğretmenlerinin anlatım yöntemi, kendisine davranış tarzı da öğrenmelerinde ve derse karşı ilgilerinde sorun olabiliyor.” diyerek görüş bildirmişlerdir.

“Öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlükler nelerdir?” sorusuna; %20’ si hatırlama güçlüğü diyerek fikirlerini beyan etmişlerdir. Bu öğretmenlerden A2; “Hatırlama ve transfer güçlükleri yaşanıyor. Etkin öğrenme yolları, dinleme ve not tutma yöntemlerini sunarak, kalıcı olmasını sağlayıcı alternatifler sunarak.” derken, A5; “Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyinin olmayışı ve ön öğrenmelerin tam olarak gerçekleştirilmemesi sonucunda hatırlayamamaları.” diyerek fikir belirtmişlerdir.

“Öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlükler nelerdir?” sorusuna; %20’ si geleneksel öğretim yöntemlerinde ısrar diyerek yanıt vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A4; “Klasik yöntemlerden öğretmenlerin vazgeçme zorluğu öğrencilerin okula isteksiz gelmesi engel oluyor.” diyerek cevap verirken, A11; “Çalışma alışkanlıkları konusunda problem yaşıyorlar. Ayrıca öğretmenlerinin anlatım yöntemi, kendisine davranış tarzı da öğrenmelerinde ve derse karşı ilgilerinde sorun olabiliyor..” şeklinde görüşlerini beyan etmişlerdir.

“Öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlükler nelerdir?” sorusuna; %13.3’ ü dikkat toplayamama diyerek fikirlerini beyan etmişlerdir. Bu öğretmenlerden A8; “Öğrenmede yaşanan güçlükler: dikkat dağınıklığı verimli çalışma yollarının uygulamamaları.” şeklinde fikir belirtmişlerdir.

“Öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlükler nelerdir?” sorusuna; %6.6’sı hedef belirleyememe diyerek fikirlerini beyan etmişlerdir. Bu öğretmenlerden A9 “Öğrenmeye istekli olmamaları, plansız olmaları, hedef ve amaçlarının olmaması. Gelecekte beklentilerinin ne olduğu üzerinde düşüncelerini istiyorum. Ayrıca verimli çalışma konusunda bilgi veriyorum.” diyerek görüş beyan etmişlerdir.

“Öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlükler nelerdir?” sorusuna; %6.6’ sı problem çözebilme beceri eksikliği diyerek fikirlerini beyan etmişlerdir. Bu öğretmenlerden A1; “Öğrencilerimizden daha çok hazır bilgiye alışanlar bilgiye ulaşmak ve öğrenmek için zorluklarla karşılaşılıyor. Proje çalışmalarını bilmiyorlar, problem çözme becerilerini tam bilmedikleri için bu konuda yardıma ihtiyaç duyuyorlar.” diyerek fikir dile getirmişlerdir.

“Öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlükler nelerdir?” sorusuna; %6.6’ sı yaratıcı düşünme becerisi eksikliği diyerek yanıt vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A1 “Yetiştirilme safhası ve ilköğretim çağında yaratıcı düşünce becerilerinin verilmemesi, kazandırılmaması sebebi de ortaöğretim yıllarında öğrenmeler üzerinde zorlaştırıcı etkilerden bir tanesi.” diyerek görüş belirtmişlerdir.

“Öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlükler nelerdir?” sorusuna; %6.6’ sı sorumluluk almama şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A1; “Okul öncesi ve ilköğretim çağında öğrenme becerilerinin bir kısmını ve özellikle sorumluluk almayı öğrenmemeleri nedeniyle sorun yaşamaktalar.” diyerek fikir belirtmiştir.

1.5. Rehber Öğretmenlerin Ortaöğretimde Etkin Öğrenmeye Engel Olan Faktörlere Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin cevapları analiz geleneksel öğretim yönteminin benimsenmesi, etkin öğrenmeye dair bilinçsizlik ve bilgi yetersizliği, fiziki engeller, ilköğretimden itibaren etkin öğrenmenin uygulanmaması, eğitim sisteminin etkin öğrenmeye elverişli olmaması, Öğrencilerin durumuna dair engeller (ilgi ve yeteneklerin belirlenmesi, bireysel farklılıklar, okula isteksizlikleri, yaratıcı düşünmemeleri), aile-

öğretmen-öğrenci ve akran grupları arasındaki iletişim engelleri, şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo V. Rehber Öğretmenlerin Ortaöğretimde Etkin Öğrenmeye Engel Olan Faktörlere İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Geleneksel öğretim yönteminin benimsenmesi	A1, A3, A4, A5, A7, A8, A10, A11, A12, A15	66.6
Etkin öğrenmeye dair bilinçsizlik ve bilgi yetersizliği	A2, A3, A5, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A15	66.6
Fiziki engeller	A1, A3, A5, A9, A11, A12, A13, A15	53.3
Eğitim sisteminin etkin öğrenmeye elverişli olmaması	A5,A6,A12,A14,A15	33.3
Öğrencilerin durumuna dair engeller	A4,A5,A7,A9,A15	33.3
İlköğretimden itibaren etkin öğrenmenin uygulanmaması	A4,A5,A8,A14,A15	33.3
Aile- öğretmen-öğrenci ve akran grupları arasındaki iletişim engelleri	A1,A3,A9,A13	26.6

“Sizce Ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna rehber öğretmenlerin % 66.6’ sı geleneksel öğretim yönteminin benimsenmesi diyerek cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A1; “Sınıfların kalabalık olması, ama her şeyden önemlisi bizlerin önyargılarımızı kıramaması nedeniyle aktif öğrenmenin benimsenmemesidir. Okul imkânların kısıtlı olması, laboratuvar, spor salonu, kütüphane gibi gereksinimlerin nitelikli bir şekilde kullanılamaması. Öğrenci-öğretmen iletişiminin istenen düzeyde olmaması.”, A4; “Öğrencilerin etkin öğrenmeyi ilköğretime baslarken öğrenmesi gerekiyor. Çünkü lisede çok geç kalınıyor. Klasik yöntemlerden öğretmenlerin vazgeçme zorluğu öğrencilerin okula isteksiz gelmesi engel oluyor.” derken, A8; “Öğrencilerin ilköğretimde etkin öğrenme hakkında bilgi sahibi olmamalarından dolayı problem yaşıyor. Çocuklar ve öğretmenler geleneksel yöntemi benimseyip öğretmenin dersi motamot aktarması nedeniyle etkin öğrenme gerçekleşmiyor. Sınıf öğretmenlerinin öğrenme stratejilerini bilmelidir, formasyon bilgisinin iyi olması gerekir.” diyerek fikir beyan etmişlerdir.

“Sizce Ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna rehber öğretmenlerin % 66.6’ sı etkin öğrenmeye dair bilinçsizlik ve bilgi yetersizliği şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden A2; “Araç- gereç. Etkin öğrenme metotları konusunda bilgisizlik (bilinçsizlik).” diye cevap verirken, A3; “Okulun fiziki donanımının eksik olması, okul yönetiminin ve öğretmenlerin geleneksel eğitim anlayışına sahip olmaları, değişime ayak uydurmamaları ve bu konuda idareci ve öğretmenlere gerekli formasyonun verilmeyişi. Öğretmen, aile ve öğrenci arasındaki kuşak çatışması. Örneğin; öğrencinin öğretmene kafa tutması, öğretmenin öğrencinin davranışını saygısızlık olarak algılaması, gelişim döneminin getirdiği bir özellik olarak algılamaması ve aralarındaki iletişim koparak sınıfta olumlu öğretimin oluşmaması.”, A10 ise “Öğretmenlerin bilgiyi aktaran rolünü bırakmamaları ve gelişmeleri göz ardı etmeleri. Öğretmenlerin değişime direnmeleri ve yöntem teknikler hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmamaları.” diyerek yanıt vermişlerdir.

“Sizce Ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna rehber öğretmenlerin % 46.6’ sı fiziki engeller diyerek fikirlerini dile getirmişlerdir. Bu öğretmenlerden A5; “Öğretmenlerin öğrenme stratejileri hakkında bilgisizliği ve eksik bilgiyle göreve başlamaları, eğitim kurumlarının (okulların) donanım ve materyal bakımından yetersizliği, eğitim sistemimizin buna hazır olmayışı, kanun, tüzük, ve yönetmeliklerin bu öğrenme yöntemine karşılık gelmemesi, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyinin olmayışı ve ön öğrenmelerin tam olarak Gerçekleştirilmemesi, ülke şartlarının buna elverişli olmaması (özellikle doğudaki ilçe ve köy okullarında)” diye cevap verirken, A11; “Fiziksel ortamlar ve eğitim donanımının tam olmaması. Öğretmenlerin farklı öğrenme teknik ve stratejilerini kullanmaması.” diyerek cevap vermişlerdir.

“Sizce Ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna rehber öğretmenlerin % 33.3’ ü eğitim sisteminin etkin öğrenmeye elverişli olmaması şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A4; “Klasik yöntemlerden öğretmenlerin vazgeçme zorluğu öğrencilerin okula isteksiz gelmesi engel oluyor.”, A6; “Okulun fiziki donanımının eksik olması, okul yönetiminin ve öğretmenlerin geleneksel eğitim anlayışına sahip olmaları, değişime ayak uydurmamaları ve bu konuda idareci ve öğretmenlere gerekli formasyonun verilmeyişi. Öğretmen, aile ve öğrenci arasındaki kuşak çatışması. Örneğin; öğrencinin öğretmene kafa tutması, öğretmenin öğrencinin davranışını saygısızlık olarak algılaması, gelişim döneminin getirdiği bir özellik olarak algılamaması ve aralarındaki iletişim koparak sınıfta olumlu öğretimin oluşmaması.”, A12; “Kalabalık

sınıflar, müfredat araç-gereç eksikliği, öğrencilerin sadece sınava odaklanmış olması, branş öğretmenlerinin konuya yeterince önem vermemeleri, okulların öğretim fonksiyonu yanında eğitim fonksiyonundan uzaklaşmış olması.” diyerek yanıt vermişlerdir.

“Sizce Ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna rehber öğretmenlerin % 33.3’ ü öğrencilerin durumuna dair engeller (ilgi ve yeteneklerinin belirlenmemesi, bireysel farklılıklar, okula isteksizlikleri, yaratıcı düşünememeleri) şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A7; “Öğrencilerin ilgi alanlarının ve yeteneklerinin belirlenmiş olmaması, çok fazla bilgi hamallığının bulunması, çocukların gelecekte ÖSS de kullanmayacaklarına inandıkları bilgilere ihtiyaç duymamaları”, A9 ise “Öğrencilerin sosyo ekonomik ve kültürel düzeyleri, ezberci öğrenme şekilleri, öğrenmeye istekli olmamaları, yaratıcı düşünememeleri.” şeklinde cevap vermiştir.

“Sizce Ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna rehber öğretmenlerin % 33.3’ ü ilköğretimden itibaren etkin öğrenmenin uygulanmaması şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A4; “Öğrencilerin etkin öğrenmeyi ilköğretime baslarken öğrenmesi gerekiyor. Çünkü lisede çok geç kalınıyor. Klasik yöntemlerden öğretmenlerin vazgeçme zorluğu öğrencilerin okula isteksiz gelmesi engel oluyor.”, A5; “Öğretmenlerin öğrenme stratejileri hakkında bilgisizliği ve eksik bilgiyle göreve başlamaları, eğitim kurumlarının (okulların) donanım ve materyal bakımından yetersizliği, eğitim sistemimizin buna hazır olmayışı, kanun, tüzük, ve yönetmeliklerin bu öğrenme yöntemine karşılık gelmemesi, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyinin olmayışı ve ön öğrenmelerin tam olarak gerçekleştirilmemesi, ülke şartlarının buna elverişli olmaması (özellikle doğudaki ilçe ve köy okullarında)” diye yanıt verirken, A8 ise “Öğrencilerin ilköğretimde etkin öğrenme hakkında bilgi sahibi olmamalarından dolayı problem yaşanıyor. Çocuklar ve öğretmenler geleneksel yöntemi benimseyip öğretmenin dersi motomot aktarması nedeniyle etkin öğrenme gerçekleşmiyor. Sınıf öğretmenlerinin öğrenme stratejilerini bilmelidir. Formasyon bilgisinin iyi olması gerekir.” diyerek görüş belirtmişlerdir.

“Sizce Ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna rehber öğretmenlerin % 26.6’ sı aile-öğretmen-öğrenci ve akran grupları arasındaki iletişim engelleri şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu öğretmenlerden A1; “Sınıfların kalabalık olması, ama her şeyden önemlisi bizlerin önyargılarımızı kıramaması nedeniyle aktif öğrenmenin benimsenmemesidir. Okul imkânların kısıtlı olması, laboratuvar, spor salonu, kütüphane gibi gereksinimlerin nitelikli bir şekilde kullanılamaması. Öğrenci-öğretmen iletişiminin

istenen düzeyde olmaması.” derken, A3; “Okulun fiziki donanımının eksik olması, okul yönetiminin ve öğretmenlerin geleneksel eğitim anlayışına sahip olmaları, değişime ayak uydurmamaları ve bu konuda idareci ve öğretmenlere gerekli formasyonun verilmeyişi. Öğretmen, aile ve öğrenci arasındaki kuşak çatışması. Örneğin; öğrencinin öğretmene kafa tutması, öğretmenin öğrencinin davranışını saygısızlık olarak algılaması, gelişim döneminin getirdiği bir özellik olarak algılamaması ve aralarındaki iletişim koparak sınıfta olumlu öğretimin oluşmaması.” Diyerek görüş belirtirken, A9; “Öğretmenlerin konu hakkındaki yetersizliği, öğrencilerin yetersizliği, çevre şartlarının yaratıcılığa ve düşünce süreçlerini geliştirilmesine elverişsiz oluşu, aile ve akran grupları.”, A13; “Kalabalık sınıflar, küçük gruplarla yapılması daha faydalı olur. Yapılan faaliyetin ve amaçlarının ailede desteklenmesi gerekir.” diyerek cevap vermiştir.

2. Sınıf Rehber Öğretmenlerini Görüşlerine İlişkin Bulgular

2.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiğine Dair Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin cevapları analiz edildiğinde, öğrencinin aktif katılımı, kalıcı öğrenme, öğrenme stilleri- stratejileri kullanarak öğrenme, uygulamaya yönelik öğrenme, öğrenci merkezli öğrenme, problem çözme becerisi kazandıran öğrenme şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo VI. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiği İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Öğrencinin aktif katılımı	B1,B3,B4,B5,B6,B8, B9,B11	53.3
Öğrenme stilleri-öğrenme Stratejileri kullanılarak, gerçekleşen (yapılan) öğrenme	B2,B10,B12	20
Uygulamaya yönelik öğrenme	B13,B14,B15	20
Kalıcı öğrenme	B7,B12,B13	20
Öğrenci merkezli öğrenme	B2,B9	13.3
Problem çözme becerisi kazandıran öğrenme	B13	6.6

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 53.3’ü öğrencinin aktif katılımı şeklinde cevap vermiştir. Bu

öğretmenlerden B4; “Ezbere olmayan ve öğrencinin katılımının yoğun olduğu öğrenme.”, B6; “Öğrencinin bizzat kendi çabasıyla, kendinin daha faal olduğu öğrenmedir.”, B11 ise “Öğrencinin öğrenme sürecinde pasif olmaması, süreç içinde aktif olması, yaparak yaşatarak bilgiye ulaşmasıdır.” diyerek görüş bildirmiştir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 20’si öğrenme stilleri - öğrenme stratejileri kullanarak gerçekleşen öğrenme şeklinde cevap vermiştir. Bu öğretmenlerden B2; “Öğrenciyi merkeze alarak, öğrenme yöntemlerinin bir kaçını veya hepsini kullanılarak (soru sorma, beyin fırtınası), öğrencilerin bireysel farklılıkları da göz önüne alınarak yapılan öğrenme şeklidir.”, B10; “Öğrencinin duyularına hitap ederek, bireysel özellikleri dikkate alınarak, çoklu zeka kuramı çerçevesinde bilgiyi her alanda (ihtiyacı olan) kullanabilecek şekilde hafızaya yerleştirmek.”, B12; “Bir şeyi ezberleyip öğrenmek değil o şeyi nasıl öğreneceğini öğrenmektir.” diyerek yanıt vermişlerdir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 20’si uygulamaya yönelik öğrenme şeklinde cevap vermiştir. Bu öğretmenlerden B13; “Öğrendiği şeyi unutmama, uygulayabilme, öğrendiği şeylerin ona bir şeyler ona bir şeyler kazandırması ve bunları sorunlarını çözmeye kullanmasıdır.”, B14; “Kazanılmak istenen bilgi ve becerilerin azami derecede kullanıldığı öğrenmedir.”, B15; “Öğrencinin bütün yeteneklerini kullanarak, öğretmenin rehberliğinde araştırarak ve önceki kazanımlarını yenileri için araç olarak kullandığı öğrenme yöntemidir. “ şeklinde fikir belirtmişlerdir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 20’si kalıcı öğrenme şeklinde cevap vermiştir. Bu öğretmenlerden B7; “Ezbere dayanmayan, kalıcı öğrenmedir.”, B12; “Yaşam boyu öğrenme yani sürekli ve kalıcı öğrenme demektir.”, B13; “Öğrendiği şeyi unutmama, uygulayabilme, öğrendiği şeylerin ona bir şeyler ona bir şeyler kazandırması ve bunları sorunlarını çözmeye kullanmasıdır.” şeklinde fikir belirtmişlerdir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 13.3’ü öğrenci merkezli öğrenme şeklinde cevap vermiştir. Bu öğretmenlerden B2; “Öğrenciyi merkeze alarak, öğrenme yöntemlerinin bir kaçını veya hepsini kullanılarak (soru sorma, beyin fırtınası), öğrencilerin bireysel farklılıkları da göz önüne alınarak yapılan öğrenme şeklidir.”, B9; “Öğrenci merkezli amacına ulaşan öğretim metodu. Öğrencinin sürece kendisinin de katılması.” diyerek görüş bildirmişlerdir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 6,6’sı problem çözme becerisi kazandırma olarak yanıt vermiştir. Bu öğretmen B13; “Öğrendiği şeyi unutmama, uygulayabilme, öğrendiği şeylerin ona bir şeyler ona bir şeyler kazandırması ve bunları sorunlarını çözmeye kullanmasıdır.” şeklinde yanıt vermiştir.

2.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenmenin Gerçekleşmesi İle İlgili Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin cevapları analiz edildiğinde öğretmen ve öğrenci katılımı, öğrenme stillerinin kullanılmasına imkân sağlama, materyal kullanma ve öğrendiklerini uygulama şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo VII. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenmenin Gerçekleşmesi İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Öğretmen ve öğrenci katılımı	B1,B2,B3,B5,B7,B8, B9,B11,B12,B14	66.6
Öğrenme stillerinin kullanılmasına imkân sağlama	B2,B4,B6,B7,B9,B13	40
Materyal kullanma	B1, B5,B12	20
Öğrendiklerini uygulama	B10, B5,B13	20

“Etkin öğrenme sizce nasıl gerçekleşir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 66,6’ sı öğretmen ve öğrenci katılımı şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B3; “Öğrencinin derse hazır gelmesi ve anlatılan dersin iyi dinlenmesi ve motive olması sonucu etkin öğrenme gerçekleşir.”, B5; “Öğrencinin derste olabildiğince faal olmasıyla, teknolojik araçları kullanmasıyla, öğrendiklerini uygulamasıyla gerçekleşir.”, B12; “Etkin öğrenme dersine hazırlıklı gelen öğretmen ve derse karşı ilgi duyan öğrencilerin aktif katılımlarının olduğu ortamda, öğrencilerle duyuşsal, bilişsel ve psikomotor alanlarından hitap ederek; düşünen, eleştiren sonra benimseyen öğrenciler yetiştirerek, anlatılan derse görsel araç-gereçlerle süslendiği bir ortamda gerçekleşir.” şeklinde fikir belirtmişlerdir.

“Etkin öğrenme sizce nasıl gerçekleşir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 40’ı öğrenme stillerinin kullanılmasına imkân sağlama şeklinde cevap vermişlerdir. Bu

öğretmenlerden B2; “Öğrencinin aktif olduğu, birkaç öğrenme yönteminin birlikte kullanılmasıyla, duyarak, görerek ve işiterek oluşur.”, B6; “Öğretmen öğrenmeyi öğrettiği, öğrenciye yardımcı olduğu öğrenmedir.”, B9; “Bir öğrencinin aktif olması, amaçlanan hedeflere ulaşılması, öğrenme sürecinin dinamik olması, statik mantık yerine değişken konuya göre amaca göre değişik yöntemler kullanılarak gerçekleşir.” diyerek görüş bildirmiştir.

“Etkin öğrenme sizce nasıl gerçekleşir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 20’si materyal kullanma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B1; “Öğretmenlerin öğrencilerin derse iştirak edici etkinlik kullanma, göze hitap ederek teknolojiyi kullanarak TV, sinevizyon, VCD.”, B5; “Öğrencinin derste olabildiğince faal almasıyla, teknolojik araçları kullanmasıyla, öğrendiklerini uygulamasıyla gerçekleşir.”, B12; “Etkin öğrenme dersine hazırlıklı gelen öğretmen ve derse karşı ilgi duyan öğrencilerin aktif katılımlarının olduğu ortamda, öğrencilerle duyuşsal, bilişsel ve psikomotor alanlarından hitap ederek; düşünen, eleştiren sonra benimseyen öğrenciler yetiştirerek, anlatılan dersi görsel araç-gereçlerle süslediği bir ortamda gerçekleşir.” şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

“Etkin öğrenme sizce nasıl gerçekleşir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 20’ si öğrendiklerini uygulama şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B5; “Öğrencinin derste olabildiğince faal almasıyla, teknolojik araçları kullanmasıyla, öğrendiklerini uygulamasıyla gerçekleşir.”, B10; ”Öğrencinin bilgiyi görsel, işitsel her duyuya hitap edilerek kullanabilir hale getirmesi.”, B13; “İyi dinlenme, dinlerken anlama, tekrar etme sonra da öğrendiklerini uygulamayla gerçekleşir.” diyerek görüş bildirmiştir.

2.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenen Öğrencilerin Özelliklerine Dair Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin cevapları analiz edildiğinde; motive olma, aktif olma, eleştirel düşünme, özgüven, öğrenilenleri uygulama, araştırmacı olma, hedef belirleme, bilgiyi transfer edebilme, sosyallik, kalıcı öğrenme, kendini ifade etme, başarılı olma, yaratıcılık, etkin dinleme, öğrenmeyi öğrenme ve problem çözme şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo VIII. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenen Öğrencinin Özellikleri İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Aktif olma	B3,B4,B5,B8,B9,B11,B12,B13	53.3
Motive olma	B3,B5,B6,B8,B10,B12,B14,B15	53.3
Eleştirel düşünme	B4,B7,B8,B9,B11,B12	40
Özgüven	B1,B2,B6,B9,B11,B15	40
Öğrenilenleri uygulama	B2,B9,B10,B12,B13	33.3
Hedef belirleme	B1,B4,B8,B6,B15	33.3
Araştırmacı olma	B3,B9,B11,B12,B15	33.3
Kalıcı öğrenme	B1,B9,B12,B14	26.6
Sosyallik	B4,B5,B6,B9	26,6
Bilgiyi transfer edebilme	B2,B7,B9,B10	26.6
Başarılı olma	B2,B9,B10	20
Kendini ifade etme	B2,B4,B11	20
Yaratıcılık	B4, B12	13.3
Öğrenmeyi öğrenme	B12	6.6
Etkin dinleme	B3	6.6
Problem çözebilme	B13	6.6

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 53.3’ü motive olma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B3; “Derse hazır gelmesi, konular hakkında önceden araştırma yapması ve dersi derste öğrenmenin en iyi metot olduğu yargısına varan öğrenci dersi daha dikkatli dinler ve derse daha çok katılıp kendini belli eder.”, B5; “Öğrenmeye meraklı, istekli, girişken, insanlarla diyalogu iyi bireydir.”, B14; “Öğrenmek istediği konuya son derece motive olmuş, o bilginin kendisi için ifade ettiği önemin farkındadır.” şeklinde fikir belirtmiştir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 53.3’ü aktif olma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B3; “Derse hazır gelmesi, konular hakkında önceden araştırma yapması ve dersi derste öğrenmenin en iyi metot olduğu yargısına varan öğrenci dersi daha dikkatli dinler ve derse daha çok katılıp kendini belli eder.”, B8; “Öğrenmeye hazır, istekli, aktif, amacını bilen öğrencidir.”B12; “Öğrenci pasif değil aktiftir. Öğretmenin anlattıklarıyla yetinmez. Meraklıdır araştırma yapmayı sever, sorgulayıcıdır.” diyerek fikir beyan etmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 40’ı eleştirel düşünme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B9; “Hedeflenen davranışları geliştirmiştir. Belli bir kavramın aktarımı, olayların neden sonuçlarının açıklanabilmesi, öğrencinin konular üzerinde araştırma yapabilmesi, elde ettiği sonuçları yaşamında kullanabilmesi, tarih derslerinde öğrenci akşam haberlerde geçen bilgilere transfer edebilmesi.”, B11; “Öğrenci pasif değil aktiftir. Öğretmenin anlattıklarıyla yetinmez. Meraklıdır araştırma yapmayı sever, sorgulayıcıdır.”, B12; “Etkin öğrenen öğrenci; araştıran, sorgulayan, düşünen, “neyi, niçin” öğrenmesi gerektiğini bilen, öğreneceği şeyin günlük hayattaki faydasını kavrayan, yaratıcı, derste aktif, derse karşı ilgili merak eden, eleştirel düşünebilen, kendini yansıtan ve geliştirebilendir.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 40’ ı özgüven şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B1; “Kendine güvenir, ufuk çizmede tereddüt etmez (amaç-hedefi belli), tedirginlik yaşamaz çünkü öğrenmeye bizzat katılmıştır.”, B6; “Kendilerine güvenmeleri, daha az endişeli olmaları, hedeflerinin yüksek olması.”, B11; “Etkin öğrenen öğrenciler soru sormaktan çekinmemekle birlikte, fikirlerini ortaya koymaktan korkmazlar. Rahattırlar. Kendilerine güvenirler. Konuşmaktan sıkılmazlar. Diğerleri ise pasif (sessiz, sakin) hep dinleyici konumundadır.” şeklinde görüş bildirmişlerdir

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 33.3’ü hedef belirleme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B1; “Kendine güvenir, ufuk çizmede tereddüt etmez (amaç-hedefi belli), tedirginlik yaşamaz çünkü öğrenmeye bizzat katılmıştır.”, B4; “Belli bir ideali olan, omuzlarındaki ağırlığın ve hayatın gerçeklerinin farkındadır.”, B8; “Öğrenmeye hazır, istekli, aktif, amacını bilen öğrencidir.” diyerek fikir beyan etmiştir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 33.3’ü öğrenilen bilgileri uygulama şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B2; “Öğrenilen bilgiyi hayatında uygulamaya geçirir. Öğrendiği konuyu yeni konuyu destekleyecek şekilde kullanabilir. Dersler arasında bilgi geçişi sağlayabilir.”, B10; “Bilgiyi ihtiyacı olan yerde kullanabilir.”, B13; “Öğrendiğini uygulayan, bunları günlük hayatta ve problem çözümede kullanılabilen öğrenci etkin öğrenen öğrencidir.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 33.3’ü araştırmacı olma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B3; “Derse hazır gelmesi, konular hakkında önceden araştırma yapması ve dersi derste öğrenmenin en iyi metot olduğu yargısına varan öğrenci dersi daha dikkatli dinler ve derse daha çok katılıp kendini belli eder.”, B11; “Meraklıdır araştırma yapmayı sever, sorgulayıcıdır.”, B15; “Dikkatli, gözlemci, araştırmacı ve özellikle de isteklidir.” diyerek fikir belirtmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 26.6’sı bilgiyi transfer edebilme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B2; “Öğrenilen bilgiyi hayatında uygulamaya geçirir. Öğrendiği konuyu yeni konuyu destekleyecek şekilde kullanabilir. Dersler arasında bilgi geçişi sağlayabilir.”, B7; “Bilgiyi kolayca hatırlar, el kabiliyeti yani becerileri gelişmiştir, kolay algılayabilir, zaten bir çocuk öğrenmişse yeni bilgiyi eski bilgiyle anlamlandırabilir.”, B10; “ Bilgiyi ihtiyacı olan yerde kullanabilir. Yeni öğreneceği bilgilere temel oluşturur. Yeni bilgiyi destekler.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 26,6’ sı sosyallik şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B4; “Daha sosyal, katılımcı ve yaratıcı oluyorlar. Kendilerinin düşüncelerini daha iyi ifade edebiliyor, farklı açılardan olaylara bakabiliyorlar.”, B5; “Öğrenmeye meraklı, istekli, girişken, insanlarla diyalogu iyi bireydir.”, B6; “Girişken, tasarımcı, üretken, hevesli.” diyerek fikir belirtmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 26,6’ sı kalıcı öğrenme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B1; “Konuyu en hızlı şekilde öğrendikleri için anlamaları, kavramaları farklılıkları arz etmektedir. Daha iyi kavrama.”, B9; “Sınavlarda daha başarılılar, özgüvenleri fazla, daha

rahat iletişim kuruyorlar, derse katılımları artıyor, öğrenme daha kalıcı oluyor.”, B12; “Etkin öğrenme uygulamalarına katılan öğrenciler, belli basma kalıp bilgileri ezberleyip öğrenme yerine düşünen, araştıran, sorgulayan ve benimseyen, öğrendiklerini uzun süre geçse de unutmayanlardır.” diyerek fikir beyan etmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 20’si kendini ifade edebilme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B2; “Ancak yine de derse katılmayan öğrencilerin derse katılanlara oranla başarısız, kendini ortaya koymayan, ifade edemeyen öğrenci özellikleri dikkat çekmektedir.”, B4; “Daha sosyal, katılımcı ve yaratıcı oluyorlar. Kendilerinin düşüncelerini daha iyi ifade edebiliyor, farklı açılardan olaylara bakabiliyorlar.”, B11; “Etkin öğrenen öğrenciler soru sormaktan çekinmemekle birlikte, fikirlerini ortaya koymaktan korkmazlar. Rahattırlar. Kendilerine güvenirlir. Konuşmaktan sıkılmazlar. Diğerleri ise pasif (sessiz, sakin) hep dinleyici konumundadır.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 20’si başarılı olma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B2; “Ancak yine de derse katılmayan öğrencilerin derse katılanlara oranla başarısız, kendini ortaya koymayan, ifade edemeyen öğrenci özellikleri dikkat çekmektedir.”, B9; “Sınavlarda daha başarılılar, özgüvenleri fazla, daha rahat iletişim kuruyorlar, derse katılımları artıyor, öğrenme daha kalıcı oluyor.”, B10; “Motivasyon eksikliği yaşayan öğrencilerin bir kısmında artış sağlanabiliyor. Başarı da aynı oranda artıyor.” diyerek fikir belirtmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 13.3’ü yaratıcılık şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B4; “Daha sosyal, katılımcı ve yaratıcı oluyorlar. Kendilerinin düşüncelerini daha iyi ifade edebiliyor, farklı açılardan olaylara bakabiliyorlar”, B12; “Etkin öğrenen öğrenci; araştıran, sorgulayan, düşünen, “neyi, niçin” öğrenmesi gerektiğini bilen, öğreneceği şeyin günlük hayattaki faydasını kavrayan, yaratıcı, derste aktif, derse karşı ilgili merak eden, eleştirel düşünebilen, kendini yansıtan ve geliştirebilendir.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 6.6’sı öğrenmeyi öğrenme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmen B12; “Etkin öğrenen öğrenci; araştıran, sorgulayan, düşünen, “neyi, niçin” öğrenmesi

gerektiğini bilen, öğreneceği şeyin günlük hayattaki faydasını kavrayan, yaratıcı, derste aktif, derse karşı ilgili merak eden, eleştirel düşünebilen, kendini yansıtan ve geliştirebilendir.” diyerek fikir belirtmişlerdir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 6.6’sı etkin dinleme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmen B3; “Derse hazır gelmesi, konular hakkında önceden araştırma yapması ve dersi derste öğrenmenin en iyi metot olduğu yargısına varan öğrenci dersi daha dikkatli dinler” şeklinde görüş bildirmiştir.

“Etkin öğrenen öğrencinin özellikleri sizce nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 6.6’sı problem çözebilme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B13; “Öğrendiğini uygulayan, bunları günlük hayatta ve problem çözmede kullanılabilen öğrenci etkin öğrenen öğrencidir.” diyerek fikir beyan etmiştir.

2.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencilerin Etkin Öğrenebilmeleri İçin Ders Sürecinde Yapılan Etkinliklere Dair Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin cevapları analiz edildiğinde; soru-cevap, uygulama, anlatım, yazılı ve sözlü anlatım yaptırma, tartışma, proje ödevleri, grup çalışmaları, günlük hayattan örnek verme, verimli ders çalışma bilgileri, materyal kullanma, eleştirel düşünme, drama, rehberlik servisine yönlendirme, öykü-şiir tamamlama, gösteri, beyin fırtınası, örnek olay şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo IX. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencilerin Etkin Öğrenebilmeleri İçin Ders Sürecinde Yapılan Etkinliklere Dair Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Soru-cevap	B2, B3, B4, B5, B6, B7, B9, B10, B12, B14	66.6
Uygulama	B2, B6, B7, B8, B10, B11, B15	46,6
Anlatım	B3, B6, B7, B10, B14	33.3
Yazılı ve sözlü anlatım yaptırma	B4, B6, B8, B9, B11	33.3
Tartışma	B5, B6, B9, B11, B12	33.3
Proje ödevleri	B1, B4, B5, B9	26.6
Grup çalışmaları	B1, B5, B6, B12	26.6
Günlük hayattan örnek verme	B3, B8, B9, B12	26.6
Verimli ders çalışma bilgileri	B3, B10, B12, B13	26.6
Materyal kullanma	B1, B5, B9	20
Eleştirel düşünme	B1, B12, B15	20
Rehberlik servisine yönlendirme	B3, B9	13.3
Drama	B6, B13	13.3
Öykü-şiir tamamlama	B6	6.6
Gösteri	B10	6.6
Beyin fırtınası	B11	6.6
Örnek olay	B12	6.6

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 66.6’sı soru – cevap şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B2; “Soru sorma, soru cevap, anlatım, demostrasyon, uygulama”, B9; “Araştırma ödevleri, soru-cevap, tartışma, drama çok fazla kullanılmıyor. Teknik unsurlar (VCD, internet)”, B14; “Genelde soru-cevap ne anlatım yöntemlerini kullanıyorum.” şeklinde görüş bildirmiştir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin% 46.6’sı uygulama şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B7; “Gösterip yaptırma, kulaktan öğretim, soru-cevap, düz anlatım tekniklerini kullanıyorum.”, B10; “Soru – cevap, gösteri (demostrasyon), uygulama, anlatım.”, B11; “Derste en çok gösterip yaptırma yöntemini kullanıyorum. Branşım, beceri yetenek gerektiren bir branş olduğu için psikomotor becerilerin öğretilmesinde en etkili yöntem olduğu için, etkin öğrenmede katkıda bulunan beyin fırtınası, tartışma gibi yöntemleri kullandığım da oluyor.” diyerek fikir beyan etmişlerdir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 33.3’ü tartışma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B5; “İşlenen konuya uygun olarak bazen projeksiyon makinesi, bilgisayar, bazen de sınıfta gruplar oluşturup karşılıklı soru-cevap, tartışma vb. yöntemler kullanıyorum.”, B6; “Drama, tamamlama (öykü, şiir), tartışmacı anlatım.”, B12; “Soru – cevap, grup çalışmaları ve tartışma yöntemleri, öğrencilerin duygu ve tecrübelerinden yararlanma yaklaşımı, örnek olay incelemesi gibi yaklaşımlardan faydalanıyorum.” diyerek görüş bildirmişlerdir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 33.3’ü yazılı ve sözlü anlatım yaptırma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B6; “Grup çalışmaları verip iş birliği ve sorumluluk bilincine ulaşmalarını sağlıyorum. Yalnız oturtup her ders yazılı ya da sözlü ifadelerine yer veriyorum. Drama tekniğinden faydalanıyorum. Kendilerinin yapabilecekleri ödevler veriyorum. Test tekniğini pek kullanmıyorum.”, B8; “Ön çalışma yapmalarını, günlük yaşamda konunun önemini ve nerelerde kullanılabileceğini düşüncelerini, düşüncelerini özgürce ifade etmelerini sağlamaya çalışıyorum.”, B9; “Motomot tanımlamalar yapmıyoruz. Yöntemler üzerinde örn: araştırmaların nasıl yapılacağı, özgürce fikirlerini ifade etmeleri konusunda özgür bırakıyoruz, onların düşüncelerini dikkate alarak. Öğrencilere seçme hakkını kullanma, belirleyici oldukları alanlar bırakıyoruz. Kontrollü fikir tartışmalarına izin veriyoruz.” diyerek fikir belirtmişlerdir

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 33,3’ü anlatım şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B3; “Soru-cevap yöntemi, anlatım ve anlatılanların derste uygulama yöntemi, test çözme yöntemi.”, B7; “Gösterip yaptırma, kulaktan öğretim, soru-cevap, düz anlatım tekniklerini kullanıyorum.”, B14; “Genelde soru-cevap ve anlatım yöntemlerini kullanıyorum.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 26.6’sı proje ödevleri şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B1; “Proje / ödevler vererek onların proje uygulama safhasında onlar gerçek hayatın içinde oluyorlar. Aynı konuyu farklı gruplara veriyorum ve farklı boyutlardan konuyu açıklamalarına yardımcı oluyorum. Her öğrencinin bakış açısı farklı olduğu için farklı yönler görüş / düşünceler ortaya çıkabilir.”, B4; Ayrıca onlara

araştırmaya dayalı ödevler veriyorum.”, B5; “İşlenen konuya uygun olarak bazen projeksiyon makinesi, bilgisayar, bazen de sınıfta gruplar oluşturup karşılıklı soru-cevap, tartışma vb. yöntemler kullanıyorum. Yapılacak etkinliklerle ilgili ödevler, araştırma ödevleri veriyorum.” B9; “Araştırma ödevleri, soru-cevap, tartışma kullanıyorum, drama çok fazla kullanılmıyor.” diyerek fikir beyan etmişlerdir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 26.6’sı verimli ders çalışmaya dair bilgi verme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B3; “Derslere mutlaka hazırlıklı gelmelerini hatırlatıyorum. Derslere günü gününe çalışmalarının gerekliliğini söylüyorum.”, B12; “Öğrencilere “neyi, niçin, nasıl” öğrenmeleri konusunda gerek rehberlik derslerinde yapılan etkinlikler gerekse kendi derslerimde öğrenilecek bilgileri öğrencilerin yaşantılarıyla ilişkilendirerek, dersin öğrencinin gelişimine katkıda bulunmasını sağlamaya çalışarak, sınıf içinde tartışma ortamı oluşturarak, öğrencileri sorgulamaya, araştırmaya, düşünmeye yönelterek etkin öğrenme konusunda yardımcı olmaya, rehber olmaya çalışıyorum.”, B13; “Dikkatli dinlemeleri, tekrar etmeleri, anlamadıkları yerleri sormaları ve irdeleme konusunda bilgi veriyorum.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 26.6’sı günlük hayattan örnek verme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B3; “Öğrenciler günlük hayattan örnekler veriyorum. Öğrenmenin sadece okulda değil, hayat boyu sürdüğünü zaman zaman hatırlatıyorum”, B8; “Ön çalışma yapmalarını, günlük yaşamda konunun önemini ve nerelerde kullanılabileceğini düşünmelerini, düşüncelerini özgürce ifade etmelerini sağlamaya çalışıyorum.”, B9; “Güncel olayların takibi noktasında; Kıbrıs meselesi, seçimler konusunda bilgi veriyoruz.”, B12; “Öğrencilere “neyi, niçin, nasıl” öğrenmeleri konusunda gerek rehberlik derslerinde yapılan etkinlikler gerekse kendi derslerimde öğrenilecek bilgileri öğrencilerin yaşantılarıyla ilişkilendirerek, dersin öğrencinin gelişimine katkıda bulunmasını sağlamaya çalışarak, sınıf içinde tartışma ortamı oluşturarak, öğrencileri sorgulamaya, araştırmaya, düşünmeye yönelterek etkin öğrenme konusunda yardımcı olmaya, rehber olmaya çalışıyorum.” diyerek fikir belirtmişlerdir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 26.6’sı grup çalışmaları şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B1; “Proje / ödevler vererek onların proje uygulama safhasında onlar gerçek hayatın içinde oluyorlar. Aynı konuyu farklı gruplara veriyorum ve farklı boyutlardan konuyu açıklamalarına yardımcı oluyorum. Her öğrencinin bakış açısı farklı olduğu için farklı yönler görüş / düşünceler ortaya çıkabilir.”, B5; “Elimden geldiği kadar dersin hareketli geçmesine çalışıyorum. Öğrencilerin derste aktif olması için gruplar oluşturup görev veriyorum. Uygun olan derslerde bilgisayar, cd vb. teknolojik aletler kullanıyorum. Öğrencilere sık sık araştırma görevleri veriyorum. Her ders mutlaka verdiğim ödevleri kontrol etmeye çalışıyorum.”, B6; “Grup çalışmaları verip iş birliği ve sorumluluk bilincine ulaşmalarını sağlıyorum. Yalnız oturtup her ders yazılı ya da sözlü ifadelerine yer veriyorum. Drama tekniğinden faydalanıyorum. Kendilerinin yapabilecekleri ödevler veriyorum. Test tekniğini pek kullanmıyorum.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 20’si eleştirel düşünme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B1; “Proje / ödevler vererek onların proje uygulama safhasında onlar gerçek hayatın içinde oluyorlar. Aynı konuyu farklı gruplara veriyorum ve farklı boyutlardan konuyu açıklamalarına yardımcı oluyorum. Her öğrencinin bakış açısı farklı olduğu için farklı yönler görüş / düşünceler ortaya çıkabilir.”, B12; “Öğrencilere “neyi, niçin, nasıl” öğrenmeleri konusunda gerek rehberlik derslerinde yapılan etkinlikler gerekse kendi derslerimde öğrenilecek bilgileri öğrencilerin yaşantılarıyla ilişkilendirerek, dersin öğrencinin gelişimine katkıda bulunmasını sağlamaya çalışarak, sınıf içinde tartışma ortamı oluşturarak, öğrencileri sorgulamaya, araştırmaya, düşünmeye yönelterek etkin öğrenme konusunda yardımcı olmaya, rehber olmaya çalışıyorum.”, B15; “Önceki bilgileriyle yeni öğrenilecek konuyu ilişkilendirerek bazı kuralları kendilerini bulması sağlıyorum. Kıyaslama yapmaya teşvik ediyorum.” şeklinde fikir belirtmişlerdir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 20’si materyal kullanma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B1; “Sinevizyon, bilgisayar, VCD’lerden faydalanıyoruz. Sinevizyon odası mevcut.”, B5; “İşlenen konuya uygun olarak bazen projeksiyon makinesi, bilgisayar, bazen de sınıfta gruplar oluşturup karşılıklı soru-cevap, tartışma vb.

yöntemler kullanıyorum. Yapılacak etkinliklerle ilgili ödevler, araştırma ödevleri veriyorum.”, B9; “Teknik unsurlar (VCD, internet)” diyerek görüş bildirmişlerdir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 13.3’ü drama şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B6; “Grup çalışmaları verip iş birliği ve sorumluluk bilincine ulaşmalarını sağlıyorum. Yalnız oturtup her ders yazılı ya da sözlü ifadelerine yer veriyorum. Drama tekniğinden faydalanıyorum.”, B13; “Edebi konularda da canlandırma yapmalarını istiyorum.” şeklinde fikir belirtmişlerdir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 13.3’ü rehberlik servisine yönlendirme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B3; “Problemi olan öğrencilerle ilgilenerek onların rehberlik servisine gitmelerini öneriyorum.”, B9; “Yaşanan sorunlarda (derse katılım v.b.) rehberlik uzmanlarından yardım alıyoruz.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 6.6’sı öykü – şiir tamamlamaları şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmen B6; “Drama, tamamlama (öykü, şiir), tartışmacı anlatım.” şeklinde fikir beyan etmiştir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 6.6’sı gösteri şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmen B10; “soru-cevap, gösteri (demonstrasyon), uygulama ve anlatım.” diyerek fikir belirtmiştir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 6.6’sı beyin fırtınası şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B11; “Derste en çok gösterip yaptırma yöntemini kullanıyorum. Branşım, beceri yetenek gerektiren bir branş olduğu için psikomotor becerilerin öğretilmesinde en etkili yöntem olduğu için, etkin öğrenmede katkıda bulunan beyin fırtınası, tartışma gibi yöntemleri kullandığım da oluyor.” şeklinde görüş bildirmiştir.

“Öğrencilerinizin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde neler yapıyorsunuz?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerinin % 6.6’sı örnek olay şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmen B12; “Soru – cevap, grup çalışmaları ve tartışma yöntemleri, öğrencilerin duygu ve tecrübelerinden yararlanma yaklaşımı, örnek olay incelemesi gibi yaklaşımlardan faydalanıyorum.” diyerek fikir belirtmiştir.

2.5. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Ortaöğretimde Etkin Öğrenmeye Engel Olan Faktörler İle İlgili Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin cevapları analiz edildiğinde; fiziki engeller, öğrencilerdeki motivasyon eksikliği, geleneksel öğretim yönteminin benimsenmesi, etkin öğrenmeye dair bilinçsizlik ve bilgi yetersizliği, eğitim sisteminin etkin öğrenmeye elverişli olmaması, ergenlik dönemi sorunları, ön öğrenmelerdeki yetersizlik, aile ilgisizliği, öğrencilerin hedef belirlememeleri, ilköğretimden itibaren etkin öğrenmenin uygulanmaması, öğrencilerdeki özgüven eksikliği, öğrencilerde eleştirel düşünme, beceri eksikliği, sınav kaygısı, öğrencilerin araştırma yapmamaları ve sorumluluk sahibi olmama gibi kategoriler oluşmuştur.

Tablo X. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Ortaöğretimde Etkin Öğrenmeye Engel Olan Faktörler İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Fiziki engeller	B1, B2, B3, B5, B6, B7, B9, B10, B12, B13,	66.6
Öğrencilerdeki motivasyon eksikliği	B2, B9, B10, B13, B14	33.3
Geleneksel öğretim yönteminin benimsenmesi	B6, B12, B15	20
Etkin öğrenmeye dair bilinçsizlik ve bilgi yetersizliği	B5, B8, B9	20
Eğitim sisteminin etkin öğrenmeye elverişli olmaması	B4, B8, B9	20
Ergenlik dönemi sorunları	B11, B12, B14	20
Öğrencilerin hedef belirlememeleri	B2, B9	13,3
Ön öğrenmelerdeki yetersizlik	B3, B8	13.3
Aile ilgisizliği	B9, B12	13.3
Sınav kaygısı	B12	6,6
Öğrencilerin araştırma yapmamaları	B11	6,6
Sorumluluk almama	B11	6,6
İlköğretimden itibaren etkin öğrenmenin uygulanmaması	B3	6,6
Öğrencilerdeki özgüven eksikliği	B12	6,6
Öğrencilerde eleştirel düşünme becerisi eksikliği	B12	6,6

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 66.6’sı fiziki engeller şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B7; “Maddi olanaksızlıklar, araç-gereç eksikliği, örneğin müzik dersi açısından müzik odasının, müzik araç-gereçlerinin (orff çalgıları) olmaması, araç-gereçlerin güvenliğinin sağlanamaması, etkinliklerin düzenlenebileceği salonların olmaması, ses sisteminin oluşturulması için gerekli olan cihazların olmaması.”, B12; “Ailelerin yetersiz ilgileri, öğrencilerin gelecek kaygısı, olumlu seviyede olabilecek sınav kaygıları taşımamaları, geleneksel öğrenci tipi zihniyeti, kendine güvensizlik, eleştirel düşünmeme, ezberciliğe ve kolaycılığa kaçış, arkadaş çevresi, ders araç ve gereçlerinin yetersizliği, öğretmenlerin çalışma koşulları, kişilik, sosyal ve ekonomik sorunlar engelleyici faktörler olarak sayılabilir.” şeklinde cevap verirken, B13; “Fiziksel şartlar, motivasyon eksikliği, öğrenci / öğretmen isteksizliği, müfredat programının yoğun olması ve konuları yetiştirmeye çalışma zorunluluğu. Örneğin; dramatizyon ve canlandırmaya fazla vakit kalmıyor.” şeklinde cevap vermişlerdir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 33.3’ü öğrencilerdeki motivasyon eksikliği şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B9; “Müfredat yoğunluğu, öğrencinin ÖSS ile ilgili olmayan bilgileri önemsememesi, ÖSS’ye yönelik hassasiyetlerin had safhada olması, öğretmenlerin etkili öğretme yöntemleri konusunda yetersiz, bilgisiz olması, okulda rehber öğretmen sayısında yaşanan sıkıntı, ailelerin öğrenme sürecinde yeterince yardımcı olmaması, sosyo-ekonomik koşullar, öğrencinin yaşadığı maddi sorunlar nedeniyle gerekli motivasyon seviyesine ulaşamaması, öğrencilerdeki hedef, amaç eksikliği, okullarda fiziki şartların olumsuzluğu.”, B10; “Sınıfların kalabalık olması, fiziki imkân yetersizliği, motivasyon eksikliği.” şeklinde görüş belirtirken, B14; “Sınıfların kalabalık olması, öğrencilerin derse motive olmaması, öğrencilerin yaşlarından kaynaklanan bir takım sorunlar.” şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 20’si geleneksel öğretim yönteminin benimsenmesi şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B6; “Fiziksel şartlar, çevre faktörü, yerleşim yerinin imkânları, öğrencin kabullendiği bazı fikirler, öğretmenin klasik ders verme tekniğine alışması.”, B12; “Ailelerin yetersiz ilgileri, öğrencilerin gelecek kaygısı, olumlu seviyede olabilecek sınav kaygıları taşımamaları, geleneksel öğrenci tipi zihniyeti, kendine güvensizlik, eleştirel düşünmeme, ezberciliğe ve kolaycılığa kaçış, arkadaş çevresi, ders

araç ve gereçlerinin yetersizliği, öğretmenlerin çalışma koşulları, kişilik, sosyal ve ekonomik sorunlar engelleyici faktörler olarak sayılabilir.” diyerek düşüncelerini dile getirirken, B15; “Öğretmenin, öğrenme sürecinin uzayacağı endişesi. Öğrencilerin bunu öğretmenin işin kolayına kaçtığını düşünmesi. “Ben yaparsam sizin ne işiniz var?” ya da “Öğretmen sizsiniz, sizin göreviniz. Neden bunu bize yaptırıyorsunuz?” gibi yaklaşımları. Hepimizin hazırı sevmesi ve işin kolayına kaçma isteği. Öğrenci her şey kendisine hazır sunulsun istiyor. Sanırım biz öğretmenler de onları aktif olmaya motive edemiyoruz.” diyerek yanıt vermişlerdir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 20’si etkin öğrenmeye dair bilinçsizlik ve bilgi yetersizliği şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B5; “Okulun maddi imkânları, öğretmenin ilgisizliği, öğrenme kapasiteleri.”, B8; “Öğrencinin temel bilgi eksikliği, fiziki eksiklikler, uygulamadaki eksiklikler (öğretmenlerin konuyu bilmemesi, müfredatın yoğunluğu).” şeklinde cevap verirken, B9; “Müfredat yoğunluğu, öğrencinin ÖSS ile ilgili olmayan bilgileri önemsememesi, ÖSS’ye yönelik hassasiyetlerin had safhada olması, öğretmenlerin etkili öğretim yöntemleri konusunda yetersiz, bilgisiz olması, okulda rehber öğretmen sayısında yaşanan sıkıntı, ailelerin öğrenme sürecinde yeterince yardımcı olmaması, sosyo-ekonomik koşullar, öğrencinin yaşadığı maddi sorunlar nedeniyle gerekli motivasyon seviyesine ulaşamaması, öğrencilerdeki hedef, amaç eksikliği, okullarda fiziki şartların olumsuzluğu.” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 20’si ergenlik dönemi sorunları şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B11; “Öğrencilerin içinde buldukları yaş dönemi gereği (buluş çağı) her şeye olumsuz bakmaları ve sorumluluk almaktan, araştırma-inceleme yapmaktan hoşlanmamalarıdır.”, B12; “Ailelerin yetersiz ilgileri, öğrencilerin gelecek kaygısı, olumlu seviyede olabilecek sınav kaygıları taşımamaları, geleneksel öğrenci tipi zihniyeti, kendine güvensizlik, eleştirel düşünmeme, ezberciliğe ve kolaycılığa kaçış, arkadaş çevresi, ders araç ve gereçlerinin yetersizliği, öğretmenlerin çalışma koşulları, kişilik, sosyal ve ekonomik sorunlar engelleyici faktörler olarak sayılabilir.” diyerek düşüncelerini dile getirirken, B14; “Sınıfların kalabalık olması, öğrencilerin derse motive olmaması, öğrencilerin yaşlarından kaynaklanan bir takım sorunlar.” diyerek yanıt vermişlerdir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 13.3’ü öğrencilerin hedef belirlememeleri şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B2; “Sınıfların kalabalıklığı, öğrencilerin motivasyonunun az olması ve hedeflerinin olmaması, okul fizikî imkânlarının yetersizliği.” derken, B9; “Müfredat yoğunluğu, öğrencinin ÖSS ile ilgili olmayan bilgileri önemsememesi, ÖSS’ye yönelik hassasiyetlerin had safhada olması, öğretmenlerin etkili öğretim yöntemleri konusunda yetersiz, bilgisiz olması, okulda rehber öğretmen sayısında yaşanan sıkıntı, ailelerin öğrenme sürecinde yeterince yardımcı olmaması, sosyo-ekonomik koşullar, öğrencinin yaşadığı maddi sorunlar nedeniyle gerekli motivasyon seviyesine ulaşamaması, öğrencilerdeki hedef, amaç eksikliği, okullarda fiziki şartların olumsuzluğu.” diyerek fikir belirtmişlerdir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 13.3’ü önöğrenmedeki yetersizlikler şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B3; “Öğrencinin ilköğretimden hazır gelmemesi, ekonomik durum ve sosyal şartlardan dolayı öğrencilerin ortaöğretime fazla önem vermemesi sonucu etkili uygulanamıyor. İlköğretimde yeterli yönlendirmeler yapılmadığı için uygulanamıyor.” şeklinde görüş belirtirken, B8; “Öğrencinin temel bilgi eksikliği, fiziki eksiklikler, uygulamadaki eksiklikler (öğretmenlerin konuyu bilmemesi, müfredatın yoğunluğu).” şeklinde cevap vermişlerdir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 13.3’ü aile ilgisizliği şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B9; “Müfredat yoğunluğu, öğrencinin ÖSS ile ilgili olmayan bilgileri önemsememesi, ÖSS’ye yönelik hassasiyetlerin had safhada olması, öğretmenlerin etkili öğretim yöntemleri konusunda yetersiz, bilgisiz olması, okulda rehber öğretmen sayısında yaşanan sıkıntı, ailelerin öğrenme sürecinde yeterince yardımcı olmaması, sosyo-ekonomik koşullar, öğrencinin yaşadığı maddi sorunlar nedeniyle gerekli motivasyon seviyesine ulaşamaması, öğrencilerdeki hedef, amaç eksikliği, okullarda fiziki şartların olumsuzluğu.” diyerek yanıt verirken, B12; “Ailelerin yetersiz ilgileri, öğrencilerin gelecek kaygısı, olumlu seviyede olabilecek sınav kaygıları taşımamaları, geleneksel öğrenci tipi zihniyeti, kendine güvensizlik, eleştirel düşünmeme, ezberciliğe ve kolaycılığa kaçış, arkadaş çevresi, ders araç ve gereçlerinin yetersizliği, öğretmenlerin çalışma koşulları, kişilik, sosyal ve ekonomik sorunlar engelleyici faktörler olarak sayılabilir.” diyerek düşüncelerini dile getirmişlerdir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 6.6’sı sınav kaygısı şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B12; “Ailelerin yetersiz ilgileri, öğrencilerin gelecek kaygısı, olumlu seviyede olabilecek sınav kaygıları taşımamaları, geleneksel öğrenci tipi zihniyeti, kendine güvensizlik, eleştirel düşünmeme, ezberciliğe ve kolaycılığa kaçış, arkadaş çevresi, ders araç ve gereçlerinin yetersizliği, öğretmenlerin çalışma koşulları, kişilik, sosyal ve ekonomik sorunlar engelleyici faktörler olarak sayılabilir.” diyerek cevap vermiştir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 6.6’sı öğrencilerin araştırma yapmamaları şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B11; “Öğrencilerin içinde buldukları yaş dönemi gereği (buluş çağı) her şeye olumsuz bakmaları ve sorumluluk almaktan, araştırma-inceleme yapmaktan hoşlanmamalarıdır.” şeklinde görüş belirtmiştir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 6.6’sı sorumluluk almamaları şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B11; “Öğrencilerin içinde buldukları yaş dönemi gereği (buluş çağı) her şeye olumsuz bakmaları ve sorumluluk almaktan, araştırma-inceleme yapmaktan hoşlanmamalarıdır.” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 6.6’sı ilköğretimden itibaren etkin öğrenmenin uygulanmaması şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B3; “Öğrencinin ilköğretimden hazır gelmemesi, ekonomik durum ve sosyal şartlardan dolayı öğrencilerin ortaöğretime fazla önem vermemesi sonucu etkili uygulanamıyor. İlköğretimde yeterli yönlendirmeler yapılmadığı için uygulanamıyor.” şeklinde fikir beyan etmiştir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 6.6’sı öğrencilerdeki özgüven eksikliği şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B12; “Ailelerin yetersiz ilgileri, öğrencilerin gelecek kaygısı, olumlu seviyede olabilecek sınav kaygıları taşımamaları, geleneksel öğrenci tipi zihniyeti, kendine güvensizlik, eleştirel düşünmeme, ezberciliğe ve kolaycılığa kaçış, arkadaş çevresi, ders araç ve gereçlerinin yetersizliği, öğretmenlerin çalışma koşulları, kişilik, sosyal ve ekonomik sorunlar engelleyici faktörler olarak sayılabilir.” diyerek cevap vermiştir.

“Sizce ortaöğretimde etkin öğrenmeye engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna sınıf rehber öğretmenlerin % 6.6’sı öğrencilerdeki eleştirel düşünme becerisi eksikliği şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden B12; “Ailelerin yetersiz ilgileri, öğrencilerin gelecek kaygısı, olumlu seviyede olabilecek sınav kaygıları taşımamaları, geleneksel öğrenci tipi zihniyeti, kendine güvensizlik, eleştirel düşünmeme, ezberciliğe ve kolaycılığa kaçış, arkadaş çevresi, ders araç ve gereçlerinin yetersizliği, öğretmenlerin çalışma koşulları, kişilik, sosyal ve ekonomik sorunlar engelleyici faktörler olarak sayılabilir.” diyerek fikir belirtmiştir.

3. Ortaöğretim Öğrencilerinin Görüşlerine İlişkin Bulgular

3.1. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenmenin Nasıl Gerçekleştiğine Dair Görüşleri

Öğrencilerin cevapları analiz edildiğinde dinleme, tekrar etme, öğretmenin etkin aktarımı, öğrenme sürecine katılım, planlı çalışma, not alma, uygulama, görsel materyal kullanma, okuma, dikkat verme ile gerçekleştiği şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo XI. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenmenin Gerçekleşmesi İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Dinleme	C1, C3, C5, C6, C7, C8, C10, C11, C13, C16, C17, C18, C19	65
Tekrar etme	C3, C4, C9, C11, C16, C17, C18	35
Öğretmenin etkin aktarımı	C2, C4, C7, C8	20
Öğrenme sürecine katılım	C14, C15	10
Planlı çalışma	C3, C9	10
Not alma	C3, C19	10
Uygulama	C10	5
Görsel materyal kullanma	C18	5
Okuma	C2	5
Dikkat vererek	C20	5

“Sizce öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 65’ i dinleme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C17; “Benim öğrenme şeklim;sadece öğretene dinlemek. Yani öğretene dinliyorum, tekrar falan yapmama gerek yok. Zamanla unutuyorum tabi. Unutmamam için sınıf ortamında öğretmenin örnekleri çoğaltması yeterlidir. Genelde de yazarak öğrenmeye çalıştığım için unutmam daha da gecikiyor.”, C18; “Dersi öğrenmek derste konuyu düzgün bir şekilde dinlemekle başlar ve o dersti gününde tekrar ederek (ezbere kaçmadan) sağlanabilir. Ben konuyu derste dinliyorum ve o gün akşam konu tekrarı yaparak bol soru çözüyorum.” diyerek cevap verirken, C15; “Bol pratik yaparak öğreniyorum. Duyarak. Hocanın anlattığı yerlerden önemli noktaları not alarak. Öğretilen şeyin kolay ya da zor oluşuna göre kelimelerle şifreleyerek.” şeklinde yanıt vermişlerdir.

“Sizce öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 35’i tekrar etme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C4; “Öğreneceğim şeyi öğretmenimizin etkili, açık anlatmasıyla veya anlamadığımız bir konuyu bir daha tekrar ederek.”, C9; “Sürekli tekrarlarla öğrenme kalıcı olur. İşlenen ders konularını yapılan kişi programına göre tekrar yaparak olur.” derken, C17; “Öğrenme, herhangi bir konuda uzman veya deneyimli kişi konuyu anlatır, örnekler çözer ve bu konuyu zamanla tekrarlar ve böylece gerçekleşir. Yalnız öğretene kişinin bilgilerinde iddialı olduğunu yüz ifadesiyle, mimikleriyle ispatlaması, göstermesi gerekir.” şeklinde görüş beyan etmişlerdir.

“Sizce öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 20’si öğretmenin etkin aktarımı şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C4; “Öğreneceğim şeyi öğretmenimizin etkili, açık anlatmasıyla veya anlamadığımız bir konuyu bir daha tekrar ederek.”, C7; “İyi bir öğretmenin etkili sunumuyla uygun bir ortam ve dinlenmiş bir beyinle insan her isteğini öğrenebilir.” diyerek görüş belirtirken, C8; “Karşılıklı bilgi alışverişiyle olur. Ve öğreticinin işinin ehli olması gerekir. Öğrencinin de dikkatini vererek dinlemesiyle gerçekleşir.” şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

“Sizce öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 10’u öğrenme sürecine katılım şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C14; “Öğrenme kendini o konuya vermeye ve kendi isteğiyle olur. Eğer kendin istemiyorsan hiçbir şey yapamazsın. Veya çok isteyip de yapamadığın, öğrenemediğin konular vardır. eğer gayret ederse eminim ki her şeyi yapabiliriz. Koşul öğrenmek tabi...” şeklinde yanıt verirken, C15; “Öğretilen şeyin öğrenmeye çalışan kişinin aklına yatmasıyla gerçekleşir.” diyerek cevap vermişlerdir.

“Sizce öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 10’u plânlı çalışma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C3; “Dinlemeyle, not alarak, tekrar ederek, günü gününe çalışma.” şeklinde cevap verirken, C9; “Derslerden sonra tekrar yaparak öğreniyorum, sözler unutulur yazılar kalır. Öğrenme teknikleri belli program çizelgesine uyularak yapılır. Öğrenme sadece derslere çalışarak olmaz. Tiyatro, şiir, kompozisyon yarışmaları vb. etkinliklerle olur. Hem eğlendirir, hem öğretir.” diyerek fikir beyan etmişlerdir.

“Sizce öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 10’i not alarak şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C3; “Dinlemeyle, not alarak, tekrar ederek, günü gününe çalışma.”, C19; “Anlatılan konu dinleyerek öğrenilir. Ama yazarak öğrenme daha etkilidir.” şeklinde görüşlerini açıklamıştır.

“Sizce öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i okuma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C2; “Öğrenme okuduğumuz bir kitaptan ya da öğretmenimizden edindiğimiz bilgilerdir.” şeklinde yanıt vermiştir.

“Sizce öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i dikkat vererek şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C20; “Öğrenme tüm dikkatini öğreneceğin şeye odaklamayla gerçekleşir.” diyerek fikir belirtmiştir.

“Sizce öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i görsel materyaller kullanma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C18; “Öğretilecek anlatılacak konu hakkında yapılan deneyler, izletilen filmler, gösterilen slaytlar, resimler öğrendiklerimin akılda kalmasını daha kolay ve unutmamı daha zor hale getiriyor.” diyerek fikirlerini dile getirmişlerdir.

3.2. Ortaöğretim Öğrencilerinin Kendilerinin Nasıl Öğrendiklerine Dair Görüşleri

Öğrencilerin cevapları analiz edildiğinde dinleme, tekrar etme, yazarak-okuyarak, not tutma, bilgi kaynaklarını kullanma, görerek öğrenme, uygulama, planlı çalışma, bilgi alışverişi, ezberleme, sosyal etkinliklere katılma, özet çıkarma, araştırma şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo XII. Ortaöğretim Öğrencilerinin kendilerinin nasıl öğrendikleri İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Dinleme	C1, C6, C7, C8, C10, C12, C13, C15, C16, C17	50
Tekrar etme	C1, C5, C6, C7, C8, C9, C14, C16	40
Yazarak – okuyarak	C2, C4, C9, C13, C19	25
Not tutma	C6, C8, C13, C15	20
Bilgi kaynaklarını kullanma	C5, C20	10
Görerek öğrenme	C7, C18	10
Uygulama	C8, C10	10
Planlı çalışma	C9, C11	10
Bilgi alışverişi	C8	5
Ezberleme	C7	5
Sosyal etkinliklere katılma	C9	5
Özet çıkarma	C12	5
Araştırma	C13	5

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 50’si dinleme şeklinde cevap vermiştir. Bu öğrencilerden C7; “İyi bir öğretmenin etkili sunumuyla uygun bir ortam ve dinlenmiş bir beyinle insan her istediğini öğrenebilir.”, C10; “Ben dinleyerek öğreniyorum. Uygularsam o konuda daha başarılı oluyorum. En önemlisi dinlemek ve gayret etmek, gerisi boş.” derken, C13 ise “Dinlemekle gerçekleşir. Bir öğrenci karşısındaki öğretmenini dikkatli bir şekilde dinlerse anlattığı konu zihninde yer eder.” şeklinde yanıt vermişlerdir.

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 40’ı tekrar etme şeklinde cevap vermiştir. Bu öğrencilerden C9; “Sürekli tekrarlarla öğrenme kalıcı olur. İşlenen ders konularını yapılan kişi programına göre tekrar yaparak olur.”, C8; “Herkesin katılacağı şekilde bilgi alışverişi ve bol tekrarlarla. Öğrencilerin alıcılarını açık bırakıp dikkatli dinlemesi, öğrendiğimizi uygulayarak gerçekleşir. Not tutup notlarını tekrar ederek öğreniyorum.” diyerek görüş beyan ederken, C16; “Dinliyorum, dinlediğimi tekrar ediyorum. Ve konu hakkında test çözüyorum.” demişlerdir.

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 25’i yazarak-okuyarak şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C4; “Ben yazarak daha çabuk öğreniyorum. Önce inceliyorum sonra yazarak çalışıyorum.”, C19; “Ben genelde herhangi bir konuyu yazarak öğreniyorum. Özellikle sayısal dersleri yalnız olduğum bir yerde yazarak çalışmayı tercih ederim.” derken, C13 ise “Ben dersi anlatan öğretmenimi dinleyerek konuları araştırarak öğreniyorum. Yazarak çalışma araştırma, dinlemek, dipnotlar tutmak.” şeklinde yanıt vermişlerdir.

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 20’si not tutma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C15; “Bol pratik yaparak öğreniyorum. Duyarak. Hocanın anlattığı yerlerden önemli noktaları not tutarak alarak. Öğretilen şeyin kolay ya da zor oluşuna göre kelimelerle şifreleyerek.” diyerek yanıt verirken, C13; “Ben dersi anlatan öğretmenimi dinleyerek konuları araştırarak öğreniyorum. Yazarak çalışma, araştırma, dinlemek, dipnotlar tutmak.” şeklinde görüş beyan etmişlerdir.

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 10’u bilgi kaynaklarını kullanma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C5; “Öğretmenlerimizin sunduğu bilgilerle öğreniyoruz. Ansiklopedi, internet ve çevremdeki bilgili insanlara sorarak öğreniyorum. Kendime soru sorarak, karşımdakine anlatarak da öğreniyorum.” diyerek fikir beyan ederken, C20; “Kolay öğrenme, çabuk ve pratik öğrenme, kapsamlı öğrenme. Konuları net bir şekilde öğrenme. Örn: görsellik öğrenmede çok önemli, projeksiyonla anlatıldığında daha etkili oluyor. Tartışılarak işlenen dersler daha akılda kalıcı ve zevkli oluyor.” şeklinde cevap vermişlerdir.

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 10’u görerek öğrenme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C7; “Dersi derste öğreniyorum. Hocayı dikkatli dinliyorum ve bazen test çözerek bazen deftere bir göz atarak öğreniyorum. Görerek öğreniyorum. Sık sık tekrar ederek ve ezberleyerek öğreniyorum.”

şeklinde düşüncelerini dile getirirken, C18; “Öğretilecek anlatılacak konu hakkında yapılan deneyler, izletilen filmler, gösterilen slaytlar, resimler öğrendiklerimin akılda kalmasını daha kolay ve unutmamı daha zor hale getiriyor.” diyerek görüş belirtmişlerdir.

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 10’u uygulama şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C8; “Herkesin katılacağı şekilde bilgi alışverişi ve bol tekrarlar. Öğrencinin alıcılarını açık bırakıp dikkatli dinlemesi, öğrendiğimizi uygulayarak gerçekleşir. Not tutup notlarımı tekrar ederek öğreniyorum.” derken, C10; “Ben dinleyerek öğreniyorum. Uygularsam o konuda daha çok başarılı oluyorum. En önemlisi dinlemek ve gayret etmek, gerisi boş.” Şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 10’u planlı çalışma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C11; “Öğrenmedeki yöntem ve teknik çalışma planı hazırlayıp ona uymak.” derken, C9; “Derslerden sonra tekrar yaparak öğreniyorum, sözler unutulur yazılar kalır. Öğrenme teknikleri belli program çizelgesine uyularak yapılır. Öğrenme sadece derslere çalışarak olmaz. Tiyatro, şiir, kompozisyon yarışmaları vb. etkinliklerle olur. Hem eğlendirir, hem öğretir.” diyerek yanıt vermişlerdir.

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i bilgi alışverişi şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C8; “Herkesin katılacağı şekilde bilgi alışverişi ve bol tekrarlar. Öğrencinin alıcılarını açık bırakıp dikkatli dinlemesi, öğrendiğimizi uygulayarak gerçekleşir. Not tutup notlarımı tekrar ederek öğreniyorum.” diyerek cevap vermiştir.

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i ezberleme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C7; “Dersi derste öğreniyorum. Hocayı dikkatli dinliyorum ve bazen test çözerek bazen deftere bir göz atarak öğreniyorum. Görerek öğreniyorum. Sık sık tekrar ederek ve ezberleyerek öğreniyorum.” şeklinde yanıt vermişlerdir.

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i sosyal etkinliklere katılım şeklinde cevap vermiştir. Bu öğrencilerden C9; “Derslerden sonra tekrar yaparak öğreniyorum, sözler unutulur yazılar kalır. Öğrenme teknikleri belli program çizelgesine uyularak yapılır. Öğrenme sadece derslere çalışarak olmaz. Tiyatro, şiir, kompozisyon yarışmaları vb. etkinliklerle olur. Hem eğlendirir, hem öğretir.” demiştir.

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i özet çıkartma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C12; “Dersi zamanında

dinliyorum. Anlamadığımda muhakkak birine soruyorum. Özet ve test çözmedir öğrenmede kullandığım yöntemler.” şeklinde düşüncelerini dile getirmişlerdir.

“Nasıl öğreniyorsunuz? Anlatır mısınız?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i araştırma şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C13; “Ben dersi anlatan öğretmenimi dinleyerek konuları araştırarak öğreniyorum. Yazarak çalışma, araştırma, dinlemek, dipnotlar tutmak.” Şeklinde görüş belirtmişlerdir.

3.3. Ortaöğretim Öğrencilerinin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiğine Dair Görüşleri

Öğrencilerin cevapları analiz edildiğinde öğrenmeye aktif katılım, kalıcı öğrenme, eleştirel düşünme, araştırarak öğrenme, uygulama, motivasyon artırıcı öğrenme, sınıf içi etkileşim, öğrencinin özelliklerine uygun öğrenme, anlatabilme yeteneği, yaratıcılık, ders içinde öğrenme, öğretmen denetiminde öğrenme şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo XIII. Ortaöğretim Öğrencilerinin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiği İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Öğrenmeye aktif katılım	C5, C7, C8, C9, C10, C11, C12, C13, C16, C18	50
Kalıcı öğrenme	C4, C6, C7, C14, C15	25
Eleştirel düşünme	C13, C16, C19	15
Araştırarak öğrenme	C1, C5	10
Uygulama	C7, C15	10
Motivasyon artırıcı öğrenme	C3	5
Sınıf içi etkileşim	C3	5
Öğrencinin özelliklerine uygun öğrenme	C9	5
Anlatabilme yeteneği	C3	5
Yaratıcılık	C19	5
Ders içinde öğrenme	C2	5
Öğretmen denetiminde öğrenme	C17	5

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 50’si öğrenmeye aktif katılım şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C8; “Her zaman öğrenmeye açık olarak ve öğrendiğimizi yorumlayıp, tekrarlamakla etkin öğrenme gerçekleşir.”, C11; “Öğretmen oturup öğrencinin dersi anlatmasıdır. O zaman dersi daha iyi anlıyoruz. Öğretmenler konu anlatırken üstü kapalı anlatıyor öğrenciler o dersi evde çalışıp geliyorlar. O zaman daha iyi anlaşılıyor.” derken, C13; “Bir kişinin konuyu yorumlayabilmesi, konu hakkında düşünebilmesidir. Öğrencinin kendisinin öğrenmesidir.” diyerek yanıt vermişlerdir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 25’i kalıcı öğrenme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C4; “Akılda kalıcı ve çabuk bir şekilde öğrenmedir.”, C6 “Öğrenmek ve bu öğrenmenin büyük bir zaman içerisinde etkin bir süreçte gerçekleşme olanağıdır diye düşünüyorum.” diyerek görüş belirtirken, C14; “Öğrendiğimiz bilgilerin akılda kalması, bir kulaktan girip diğer kulaktan çıkmaması. Yer geldiğinde kullanabilmedir.” şeklinde düşüncelerini dile getirmişlerdir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 15’i eleştirel düşünme cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C13; “Bir kişinin konuyu yorumlayabilmesi, konu hakkında düşünebilmesidir. Öğrencinin kendisinin öğrenmesidir.”, C16; “Her an öğrenmeye açık olma ve öğrenileni yorumlama.” şeklinde fikir beyan ederken C19; “Bireyin düşünebilmesi, akıl yürütebilmesi, yaratıcı güce sahip olması, yorum yapabilmesi, yeni bilgiler edinebilmesidir.” diyerek görüş belirtmişlerdir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 10’u araştırarak öğrenme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C1; “Sınıfta gördüğümüz konuyu çeşitli kaynaklardan araştırıp öğrenmeyi ifade ediyor.” derken, C5; “Çalışarak ve araştırarak yapılan öğrenme.” şeklinde yanıt vermişlerdir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 10’u uygulama şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C7; “Öğrendiği şeyi unutmayıp kullanılabilmeyi ifade eder. Öğrencinin derse faal olarak katıldığı öğrenmedir.” diyerek yanıt verirken. C15; “Öğrendiğimiz bilgilerin akılda kalması, bir kulaktan girip diğer kulaktan çıkmaması. Yer geldiğinde kullanabilmedir.” şeklinde görüş beyan etmişlerdir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i motivasyon artırıcı öğrenme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C3;

“Öğrencinin sınıfla diyalogu. Anlatabilme yeteneği. Motivasyonu arttırır.” diyerek yanıt vermiştir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i sınıf içi etkileşim şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C3; “Öğrencinin sınıfla diyalogu. Anlatabilme yeteneği. Motivasyonu arttırır.” diyerek düşüncelerini dile getirmiştir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i öğrencinin özelliklerine uygun öğrenme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden C9; “Öğrenciler için en ilginç, bize en uygun öğrenmeyi ifade eder. Etkin öğrenme kendi uğraşların ile yapılan öğrenmedir. Süreci uzun ama çok etkili bir öğrenme yöntemidir.” şeklinde görüş beyan etmiştir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i anlatabilme yeteneği şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C3; ; “Öğrencinin sınıfla diyalogu. Anlatabilme yeteneği. Motivasyonu arttırır.” diyerek fikir belirtmiştir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i yaratıcılık şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C19; “Bireyin düşünebilmesi, akıl yürütebilmesi, yaratıcı güce sahip olması, yorum yapabilmesi, yeni bilgiler edinebilmesidir.” diyerek yanıt vermiştir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i ders içinde öğrenme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C2; “Öğretmenimizin derste anlattığı konuyu derste anlıyorsak yani sonraya bırakmıyorsak bu etkin öğrenmedir.” şeklinde cevap vermiştir.

“Etkin öğrenme size neyi ifade etmektedir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i öğretmen denetiminde öğrenme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C17; “Etkin öğrenme bence;öğretilen yerde ve zamanda,örneklerle birlikte tam olarak öğrenmektir.Mesela ben,konuları genelde sınıfta öğreniyorum,bilmediğim bir konuyu evde çalışsam öğrenemem.Uzman karşısında,uzmanın bilgileriyle konuları öğrenmeliyim.” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

3.4. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenme Sürecinde Yaşadıkları Güçlükler Dair Görüşleri

Öğrencilerin cevapları analiz edildiğinde anlatım yönteminden kaynaklanan engeller, dikkat eksikliği, sınıf ortamından kaynaklanan engeller, ders konularından kaynaklanan engeller, etkin çalışmama, motivasyon eksikliği, öğretmen otoritesi, çalışma ortamının elverişsizliği, öğrenme stillerini bilmeme, özgüven eksikliği, materyal eksikliği, grupla çalışmama, kavrama şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo XIV. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenme Sürecinde Yaşadıkları İle İlgili Güçlüklerle İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Anlatım yönteminden kaynaklanan engeller	C1, C4, C5, C11, C12, C15, C16, C17	40
Dikkat eksikliği	C3, C5, C6, C8, C12, C13, C15, C20	40
Sınıf ortamından kaynaklanan engeller	C4, C10, C14, C15, C20	25
Ders konularından kaynaklanan engeller	C1, C3, C7, C13, C15	25
Etkin çalışmama	C3, C6, C13, C20	20
Motivasyon eksikliği	C3, C5, C8, C15	20
Öğretmen otoritesi	C7, C9, C11	15
Çalışma ortamının elverişsizliği	C1, C14	10
Öğrenme stillerini bilmeme	C19	5
Özgüven eksikliği	C14	5
Materyal yetersizliği	C1	5
Grupla çalışmama	C1	5
Kavrama	C2	5

“Öğrenme sürecinde yaşadığınız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 40’ı anlatım yönteminden kaynaklanan engeller şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C5; “Konuları hemen unutuyorum, yeterince anlatılmadığında iyi anlamıyorum ve bu yüzden güçlük yaşıyorum. Konular çok zor geldiğinde dinleme

gayretim olmuyor. Sınıf içerisinde problem oluşturan arkadaşlar dersin akışını bozdukları için öğrenemiyorum. Konsantre olamıyorum, sorunum olduğunda da derse kendimi veremiyorum.”, C11; “Öğrenme süresinin çok erken saatlerde başlaması. Öğretmenin sert olduğu için öğrencilerin soru sormaması. Öğretmenlerin anlatım şekillerinin değişik olması.” diyerek yanıt verirken, C17; “Yaşadığım güçlük yok. Fakat eğer öğreten yeterince örnek çözmezse bir daha ki derse zorlanıyorum. Sebebi: Bana göre; sizce öğretmenlik yapan bir insan üniversitede aynı formda öğretmenlik yapabilir mi?Bu zorlanmanın sebebi daha öncede konuyu bilmiyor olmamdır.” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

“Öğrenme sürecinde yaşadığımız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 40’ı dikkat eksikliği şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C8; “Unutmak (bazen tekrar etmemek sonucunda), adapte problemi, dikkatsizlik bozan öğretici.”, C12; “Sürekli öğretmen anlattığında belli bir süreden sonra anlamıyorum. Dikkatim dağılıyor.Ben derste en fazla öğrencini aktif olmasına inanıyorum.” derken, C15; “Derse konsantre olamama, bu yüzden dersi anlamama, diğer arkadaşlar yüzünden derse kendini veremem, cep telefonu, derste muhabbet, hocanın etkileyici anlatamaması, konu hakkında fazla bilgi sahibi olmamız bu yüzden de sıkılmamız.” şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

“Öğrenme sürecinde yaşadığımız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 25’i sınıf ortamından kaynaklanan engeller şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C4; “Sınıfta olan gereksiz ses kirliliği. Bazı arkadaşların ukala tavırları. Hocalarımızın çok hızlı anlatmaları. Benim dersleri tekrar edememem.”, C10; “Biraz önce de değdim gibi ben dersleri/konular dinleyerek öğrenirim. Eğer o derste yanıma geveze biri oturursa o dersi dinleyemem, arkadaşşıma da kalk git diyemem, böylece o derste anlatılanlardan geri kalırım.” diyerek cevap verirken, C14; “Öğrenirken kendimin sanki yapamayacakmışım gibi bir his gelmesi bana zor anlar yaşatıyor. Yapabileceğim halde yapamıyorum. Bu benim biraz karamsar olmamdan kaynaklanıyor herhalde. Bir de öğrenme sırasında bulunduğum ortamın kötü olması derken bilinçsiz arkadaşlarla beraber oturmak en büyük sebep...” diyerek düşüncelerini dile getirmişlerdir.

“Öğrenme sürecinde yaşadığımız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 25’i ders konularından kaynaklanan engeller şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C1; “Kaynak yetersizliği, çalışma arkadaşımın olmaması, çalışma ortamının gürültülü olması. Konunun dışına çıkılması, uzatılması ve dinleyicileri sıkacak şekilde olması.”, C7; “Eğer hocayı sevmiyorsam dersine katılmıyorum. Aktif olamadığım içinde dersi anlayamıyorum. Sayısal dersleri kendi başıma anlayamıyorum. Bunun sebebi de

profesyonelce davranmamam ve duygularıma göre hareket etmem.” derken, C13; “Derslere başlamadan önce konsantre olmam biraz güç oluyor, dikkatim hemen dağılıyor. Dersler zorlaştıkça dikkatimi veremiyorum. Ve yazılıya ne kadar çok çalışırsam beklediğim not gelmiyor. Çok çalışmadığım zaman çok iyi notlar alıyorum.” diyerek yanıt vermişlerdir.

“Öğrenme sürecinde yaşadığımız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 20’si etkin çalışmama şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C3; “Konunun uzun olması, motivasyon bozukluğu, dalgınlık hissi; sebebi derse hazırlıklı gelmemek, çalışmamak.”, C6; “Dikkatimi toplamamam, zaman ayarlaması yapamamam, ayarlamış olduğum programa uyamamam. Bence sebebi tamamen psikolojik ruh halimdir.” şeklinde görüş beyan ederken; C13; “Derslere başlamadan önce konsantre olmam biraz güç oluyor, dikkatim hemen dağılıyor. Dersler zorlaştıkça dikkatimi veremiyorum. Ve yazılıya ne kadar çok çalışırsam beklediğim not gelmiyor. Çok çalışmadığım zaman çok iyi notlar alıyorum.” diyerek cevap vermişlerdir.

“Öğrenme sürecinde yaşadığımız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 20’si motivasyon eksikliği şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C3; “Konunun uzun olması, motivasyon bozukluğu, dalgınlık hissi; sebebi derse hazırlıklı gelmemek, çalışmamak.”, C5; “Konuları hemen unutuyorum, yeterince anlatılmadığında iyi anlamıyorum ve bu yüzden güçlük yaşıyorum. Konular çok zor geldiğinde dinleme gayretim olmuyor. Sınıf içerisinde problem oluşturan arkadaşlar dersin akışını bozdukları için öğrenemiyorum. Konsantre olamıyorum, sorunun olduğunda da derse kendimi veremiyorum.” şeklinde fikir belirtirken, C8; “Unutmak (bazen tekrar etmemek sonucunda), adapte problemi, dikkatsizlik bozan öğretici.” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

“Öğrenme sürecinde yaşadığımız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 15’i öğretmen otoritesi şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C7; “Eğer hocayı sevmiyorsam dersine katılmıyorum. Aktif olamadığım içinde dersi anlayamıyorum. Sayısal dersleri kendi başıma anlayamıyorum. Bunun sebebi de profesyonelce davranmamam ve duygularıma göre hareket etmem.”, C9; “Sıkıntı, stres tümü var. Arkadaşlardan geri mi kaldım, ya olmazsa vb. nedenlerden dolayı sıkıntılar ortaya çıkabiliyor. Sürekli öğretmenin gözetiminde olmak sıkıcı olur diye düşünüyoruz. Kendimiz özgür etkinlik yapamıyoruz. Özgür düşüncenin olması gerek diye düşünüyoruz.” derken, C11; “Öğrenme süresinin çok erken saatlerde başlaması. Öğretmenin sert olduğu için öğrencilerin soru sormaması. Öğretmenlerin anlatım şekillerinin değişik olması.” şeklinde yanıt vermişlerdir.

“Öğrenme sürecinde yaşadığınız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 10’u çalışma ortamının elverişsizliği şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C1; “Kaynak yetersizliği, çalışma arkadaşımın olmaması, çalışma ortamının gürültülü olması. Konunun dışına çıkılması, uzatılması ve dinleyicileri sıkacak şekilde olması.”, diyerek cevap verirken, C14; “Öğrenirken kendimin sanki yapamayacaktım gibi bir his gelmesi bana zor anlar yaşıyor. Yapabileceğim halde yapamıyorum. Bu benim biraz karamsar olmamdan kaynaklanıyor herhalde. Bir de öğrenme sırasında bulunduğum ortamın kötü olması derken bilinçsiz arkadaşlarla beraber oturmak en büyük sebep...” diyerek düşüncelerini dile getirmişlerdir.

“Öğrenme sürecinde yaşadığınız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i öğrenme stillerini bilmeme şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C19; “İlk olarak henüz nasıl bir öğrenme metodu kullanacağımı tam bilemiyorum. Mesela; yazılarak öğrenmede ilk zamanlar çok istekli olmazdım. Dinleyerek veya ezber yaparak da zoruma giderdi. Sebebi de daha her şeyi bilememem. Öğrenmenin nasıl gerçekleştiği konusunda bilgisiz olmam da beni çalışmamaya iterdi. Yani öğrenmen nasıl gerçekleştiğini iyi bilmiyordum.” diyerek fikir beyan etmişlerdir.

“Öğrenme sürecinde yaşadığınız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i özgüven eksikliği şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C14; “Öğrenirken kendimin sanki yapamayacaktım gibi bir his gelmesi bana zor anlar yaşıyor. Yapabileceğim halde yapamıyorum. Bu benim biraz karamsar olmamdan kaynaklanıyor herhalde. Bir de öğrenme sırasında bulunduğum ortamın kötü olması derken bilinçsiz arkadaşlarla beraber oturmak en büyük sebep...” diyerek görüş belirtmişlerdir.

“Öğrenme sürecinde yaşadığınız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i materyal eksikliği şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C1; “Kaynak yetersizliği, çalışma arkadaşımın olmaması, çalışma ortamının gürültülü olması. Konunun dışına çıkılması, uzatılması ve dinleyicileri sıkacak şekilde olması.” şeklinde cevap vermişlerdir.

“Öğrenme sürecinde yaşadığınız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i grupta çalışmama şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğretmenlerden öğrencilerden C1; “Kaynak yetersizliği, çalışma arkadaşımın olmaması, çalışma ortamının gürültülü olması. Konunun dışına çıkılması, uzatılması ve dinleyicileri sıkacak şekilde olması.” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

“Öğrenme sürecinde yaşadığınız güçlükler nelerdir?” sorusuna; öğrencilerin % 5’i kavrama şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C2; “Konuları anlamakta zorlanıyorum, bazı dersleri anlamakta zorlanıyorum.” diyerek yanıt vermiştir.

3.5. Ortaöğretim Öğrencilerinin Kendilerine Etkin Öğrenme Konusunda Bilgi Verilip Verilmediğine Ve Bilgi Veriliyorsa Ne Tür Bilgiler Verildiğine Dair Görüşleri

Öğrencilerin cevapları analiz edildiğinde bilgi verilmiyor, etkin çalışma yöntemleri (planlı çalışma, tekrar etme, not tutma, etkin dinleme, etkin okuma), öğrenmeye aktif katılım, bilgi kaynaklarını kullanma, öğrenmeyi öğrenme, özgüven şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo XV. Ortaöğretim Öğrencilerinin Kendilerine Etkin Öğrenme Konusunda Bilgi Verilip Verilmediğine Ve Bilgi Veriliyorsa Ne Tür Bilgiler Verildiği İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
Bilgi verilmiyor	C1, C2, C6, C7, C10, C11, C12, C14, C16	45
Etkin çalışma yöntemleri	C3, C4, C5, C8, C9, C13, C15, C17, C20	45
Öğrenmeye aktif katılım	C18	5
Özgüven	C3	5

“Etkin öğrenme konusunda size ne tür bilgiler veriliyor?” sorusuna öğrencilerin % 45’i bilgi verilmiyor şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C2; “Bize etkin öğrenme konusunda bilgi verilmiyor.”, C7; “Bu konuda hiç kimse bilgi vermiyor. Ama “Genç Beyin” dergisinden okuduklarımı kullanıyorum.” derken, C11; “Etkin öğrenme konusunda biz öğrencilere fazla bilgi verilmedi.” şeklinde cevap vermişlerdir.

“Etkin öğrenme konusunda size ne tür bilgiler veriliyor?” sorusuna öğrencilerin % 45’i etkin çalışma yöntemleri (planlı çalışma, tekrar etme, not tutma, etkin dinleme, etkin okuma) şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C5; “Öğretmenler tarafından dikkatli dinleme, konsantre olma konusunda bilgiler veriliyor. Rehber öğretmenimden de bilgi alıyorum verimli çalışmak için neler yapmam konusunda.”, C4; “Sınıf öğretmenimiz ve matematik öğretmenimiz mutlaka o gün işlediğimi konuları tekrar etmemizi, o gün yapamazsak ara sıra yazılılara kadar tekrar etmemizi, o gün yapamazsak ara sıra yazılılara

kadar tekrar yapmamızı, matematik ve geometriyi yazarak çalışmamızı öneriyorlar.”, C15; “Dikkatli bir şekilde dinlemek, dinlerken not almak, pratik yapmak, bol tekrar yapmak. Öğretmenlerimiz ders esnasında nutuk şeklinde, bol bol öğüt veriyorlar.” şeklinde düşüncelerini dile getirmişlerdir.

“Etkin öğrenme konusunda size ne tür bilgiler veriliyor?” sorusuna öğrencilerin % 5’i öğrenmeye aktif katılım şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C18; “Dersi öğretmenlerle ve arkadaşlarla karşılıklı işlemek, konuyu araştırıp önceden hazırlanmak, soru çözmek, çözemediklerimizi sormak gibi bilgiler sınıf rehber öğretmenlerimiz tarafından verilmektedir.” şeklinde cevap vermiştir.

“Etkin öğrenme konusunda size ne tür bilgiler veriliyor?” sorusuna öğrencilerin % 5’i özgüven şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C3; “Bizim daha iyi anlamamıza, konuşmamızın daha iyi olması, özgüvenimizin artması konusunda bilgiler veriliyor.” şeklinde cevap vermiştir.

3.6. Ortaöğretim Öğrencilerinin Ödev Ve Proje Hazırlarken Yararlandıkları Kaynaklara Dair Görüşleri

Öğrencilerin cevapları analiz edildiğinde internet, kitaplar, kütüphane, ansiklopedi, bilgisi olan bireyler şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo XVI. Ortaöğretim Öğrencilerinin ödev ve proje hazırlarken yararlandıkları kaynaklarla ilgili görüşleri

Kategoriler	Kategorilere Katılan Öğretmenler	% Kategorilerin
İnternet	C1, C2, C4, C7, C8, C9, C11, C13, C15, C16, C19, C20	60
Kitaplar	C7, C8, C10, C12, C13, C14, C19, C20	40
Kütüphane	C1, C9, C11, C12, C16	25
Ansiklopedi	C2, C6, C12, C13, C19	25
Bilgisi olan bireyler	C2, C3	10

“Ödev ve projelere nasıl hazırlanıyorsunuz? Hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin % 60’ı internet şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C4; “Ödevleri hep internetten veriyorlar. Herkesin evinde bilgisayar yok. Bu yüzden ödevleri yapmada çoğumuz zorlanabiliyoruz.”, C9; “Yardımlaşarak. İlk önce internet, kütüphane vb. kaynaklardan yararlanıyoruz.” derken, C15; “İnternette indiriyorum. Çıktısını alıp kapak yapıp hocaya veriyorum.” şeklinde cevap vermişlerdir.

“Ödev ve projelere nasıl hazırlanıyorsunuz? Hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin % 40’ı kitaplar şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C7; “Konuyla ilgili alanında tanınmış kişilerin kitaplarından faydalanıyorum ve hepsinin en beğendiğim yerlerini alarak harmanlıyorum. Kitaplardan ve internetten yararlanıyorum.”, C10; “Ödev yapmayı hiçbir zaman sevmedim. Kitapta yazılanları al aynen deftere geçir, çok mantıksız! Genelde Fem ve Güvender kaynaklarından yararlanıyorum.” şeklinde yanıt verirken, C14; “Canım istediği zaman hazırlıyorum. Moralim bozuk olursa ya da çok yorgun olursam yapmıyorum. Ama yaptığım zaman en güzel şekilde bütün kaynaklardan yararlanarak yapıyorum. Bu derslerden ve hocanın anlatış tarzından da kaynaklanıyor. Bazı hocalar en zor ödevleri bile severek yapmamı sağlıyor.” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

“Ödev ve projelere nasıl hazırlanıyorsunuz? Hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin % 25’i kütüphane şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C1; “Genelde internetten ama okul kütüphanesinden ve evdeki bazı kaynaklardan yararlanıyorum.”, C11; “İnternet, kütüphane, ÖSS kitapları vb. yararlanıyoruz. Ödevi araştırarak.” şeklinde düşüncelerini dile getirirken, C16; “İnternet, kütüphane kapsamlı, göze hitap eden ve yorum katarak hazırlıyorum.” diyerek fikir beyan etmişlerdir.

“Ödev ve projelere nasıl hazırlanıyorsunuz? Hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin % 25’i ansiklopedi şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C6; “Çoğu zaman hazırlayamıyoruz. Olduğu kadar ansiklopedilerden yararlanıyoruz onda da yoksa yapmıyoruz.”, C13; “Önce gerekli kaynakları buluyorum, araştırıyorum. Kaynaklarım ise; bilgisayar, test kitapları ve ansiklopediler.” derken, C19; “İlk olarak ödevimin konusu ile ilgili bilgi toplarım. Ve topladığım bilgiler içerisinden önemli olanları yazarım. Ansiklopedi, kitaplardan, internetten yararlanıyorum.” diyerek cevap vermişlerdir.

“Ödev ve projelere nasıl hazırlanıyorsunuz? Hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin % 10’ u bilgisi olan bireyler şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrencilerden C2; “Ansiklopedilerden, internetten, o onunla ilgili bilgisi olan yakınlarımdan.”, C3; “Konuyu anlayarak, not alarak, bilmediğimiz şeyleri öğretmenlerimizden öğrenerek.” şeklinde düşüncelerini dile getirmişlerdir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölümde, ortaöğretim öğrencilerinin, rehber öğretmenlerin ve sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenmeye ilişkin görüşleri ayrı üç kısımda incelenmiş ve bu üç grubun görüşlerinden oluşan temalara yer verilerek araştırmanın bulguları tartışılmıştır.

1. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenme İle İlgili Görüşlerinden Oluşan Temalar

1.1. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiğine Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin yarısına yakını etkin öğrenmenin kendilerine öğrencinin aktif katılımını ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenme, öğrencinin öğrenme sürecine zihinsel ve fiziksel anlamda etkin katılımı sürecidir. Demirel (1999), etkin öğrenmenin öğrenenin öğrenme sürecine etkin katılımını sağlama yaklaşımı olduğunu belirtmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin üçte biri etkin öğrenmenin kendilerine öğrenci merkezli öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğretmen, öğrencilerinin öğrenmesine rehberlik eden kişi konumunda olup, öğrenme sorumluluğu öğrenciye aittir. Erginer (1994) öğrenme olayının başlangıç noktasında öğrencinin var olduğunu ve öğrencinin öğrenmede merkezde yer aldığını ortaya koymasına araştırmanın bulgusu ile örtüşmektedir.

Rehber öğretmenlerin beşte biri etkin öğrenmenin kendilerine öğrenme stilleri- öğrenme stratejileri kullanarak gerçekleşen öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir Etkin öğrenme sürecinde öğretmen öğreten değil, öğrencilerinin öğrenmesine yardım eden kişi konumundadır. Etkin öğrenmede öğrenci bilgiyi kendine özgü yöntemlerle işlemekte, neyi nasıl öğreneceğini öğrenmekte yani öğrenmeyi öğrenmektedir. Öğrenci, öğrenme sürecinde bilgiye nasıl ulaşacağını araştırmakta, ulaştığı bilgiyi nasıl öğreneceğini bilmektedir. Açıkgöz (2002) aktif öğrenme sürecinde öğrencilerin bilgiyi araştırdıklarını, keşfettiklerini, kendilerine özgü stratejilerle işlediklerini, yeni anlamlar çıkararak ve onu dönüştürerek yeniden bilgi ürettiklerini belirtmiştir. Öğrenciler neyi niçin öğrendiklerinin ve öğrendiklerini nerede kullanacaklarının farkındadırlar. Öğrenme kaynaklarının ve bilgiye ulaşma yollarının farkındadırlar ve onları etkilice kullanabilmektedirler. Meyer ve Jones (1993) aktif öğrenmenin birbirleriyle ilintili üç faktörden oluştuğunu belirtmektedir.

Bunlar, temel öğeler, öğrenme stratejileri ve öğretme kaynaklarıdır. Temel öğeler, öğrenme ve öğretme sürecinde yaygın olarak bulunan “konuşma, dinleme, yazma, okuma ve yansıtma” etkinliklerini içermektedir. Öğrenme stratejileri, öğretim etkinliğinin nasıl gerçekleştirileceği ile ilgilidir ve “işbirlikli çalışma, benzetim, tartışma, problem çözümü” gibi yöntemleri kapsamaktadır. Öğretme kaynakları ise; okuma, yazılı ev çalışmaları, dış konuşmacılar, televizyon ve hazırlanmış materyaller vb.’ den oluşmaktadır. Buna göre aktif öğrenmede, öğretme kaynaklarından yararlanarak, öğrenme stratejileri kullanılarak, öğrencilerin okuma, dinleme, konuşma, yazma ve yansıtma edimleri gerçekleştirmeleri sağlanacaktır şeklindeki görüşü araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir (Meyer ve Jones, 1993’ ten aktaran Şahin, 2004)

Rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı etkin öğrenmenin kendilerine bilgiyi hafızaya işlemeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler öğrenme sürecine zihinsel olarak da aktif katılmaktadırlar ve edindikleri bilgileri zihinlerinde anlamlandırmakta, yeni bilgileri özümsemekte, eski bilgilerle yeni bilgileri transfer edebilmektedirler. Açıköz (2002)’ e aktif öğrenmenin, öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve ön düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlemlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme süreci olduğunu belirtmektedir. Perkins’ e göre (1997) öğrenenler bilgiyi olduğu gibi kabul etmezler, bilgiyi yaratır ya da tekrar keşfederler. Öğrenen için temel olan “etkin” rolüdür; uygulama ile genellikle sosyal ve yaratıcı roller de beraberinde gelir (Akt., Şahin, 2002). Weinstein and Meyer (1991)’ in bilişsel stratejileri öğrenenin öğrenme hedeflerine ulaşabilmesine yardımcı olabilecek dikkat ve uzun süreli hafıza gibi bilişsel kaynakları yönetmek için bir plan yapma süreci olarak tanımlaması araştırmanın bulgusunu desteklemektedir (Weinstein, & Meyer, 1991’ den aktaran Cornford, 2002).

Rehber öğretmenlerin çok azı etkin öğrenmenin kendilerine hayata hazırlayan öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler öğrendikleri bilgileri sadece derlerde değil günlük yaşamda da kullanmaktadır. Etkin öğrenme bu sebeple öğrencileri hayata hazırlayan bilgileri de öğrencilere kazandırmaktadır. Bu kategori ile ilgili olarak rehber öğretmenlerden A8 “Öğrencilerin konuları günlük hayatta uygulayabilmesini ve soyut konulara yorum getirebilmesini sağlamak için genelleme gibi yetenekleri kazanabilmesi için uygun yöntemlerle yapılan öğrenmedir.” şeklindeki görüşü araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin çok azı etkin öğrenmenin kendilerine yaparak- yaşayarak öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenci sınıf içi etkinliklere bizzat dahildir, aktiftir, öğrenme sürecinde meşguldür ve gerekli çalışmaları planlar, çeşitli faaliyetleri organize eder, yapar. Şahinel (2003) etkin öğrenmenin yaparak- yaşayarak öğrenme anlamına geldiğini ve deneysel öğrenme, görme, duyma ve yapma, çoklu ortam, işbirliği, olumlu güdüleme, düşük stres ve eğlenceden oluştuğunu bildirmesi araştırmanın bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

1.2. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Nasıl Gerçekleştiğine Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin yarısına yakını etkin öğrenmenin öğrenci ve öğretmen etkileşimi ile gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede hem öğretmen, hem de öğrenciler derse aktif olarak katılmakta ve birbirleri üzerinde katalizör etkisi oluşturmaktadırlar. Demirel ve arkadaşlarının (1999) yaptıkları çalışmada öğretmenler, öğrencilerin derse katılımını gözledikçe dersi daha etkili hale getirmek için daha fazla çaba içine girmişlerdir. Hazırlanan etkinliklere başarı ile katılan öğrencilerin de, birbirleri ile işbirliği içinde çalışmaktan keyif aldıklarının gözlenmesi araştırmanın bulgusu ile örtüşmektedir (Demirel ve ark. 1999' dan aktaran Özkaran,2003).

Rehber öğretmenlerin yarısına yakını etkin öğrenmenin öğrenme stillerinin kullanılmasına imkân sağlanması ile gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenci, neyi nasıl öğreneceğinin farkındadır ve bilgiyi kendine uygun yöntemleri kullanarak öğrenir. Öğrencilerin kendi kendilerine etkili ve bilinçli öğrenmesini sağlamak için öğretmenlerin ders sürecinde öğrencilerin öğrenme stillerini kullanmalarına imkân sağlaması gerekmektedir. Güven (2004)' ün öğrencilerin farklı öğrenme stil ve stratejileri kullandıklarını ve ortaöğretim okullarında öğrencilerin öğrenme stillerinden öğrenme ve öğretme süreçlerinde yararlanılmasına olanak veren düzenlemelere gidilmesi gerektiğini ortaya koyduğu araştırma bu bulguyu desteklemektedir. Pillay (1998)' in eğitimin temel amacı olan öğrenmenin gerçekleşmesinin öğretme eyleminden ziyade öğrenmeyi gerçekleştiren bireyin zihinsel, duyuşsal süreçlerini ve istemlerini işe koşmasına bağlı olduğunu ve bireylerin tercih ettiği öğrenme tarzlarını tanımanın eğitimin geliştirilmesi ve planlaması için giderek önemli bir faktör olduğunu vurgulaması araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin beşte biri etkin öğrenmenin materyal kullanma ile gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Öğrenilecek konunun somutlaştırılması, materyallerle örneklendirilmesi öğrencilerin etkin öğrenmelerine olanak sağlamaktadır. Etkin öğrenmede öğrenci olaylar arasındaki ilişkileri analiz eder ve kendince betimlemelerde bulunur; içinde yaşadığı dünyanın minyatürlerine ders içinde yer verilmesi ile öğrenme daha anlamlı hale gelir. Damon (2000) etkin öğrenmenin malzeme kullanımı temeline dayandığı belirtmiştir. Değişik araçlar, aletler, oyuncaklar, ev eşya ve aletleri, ger dönüşümlü nesnelere kullanılabilir. Etkin öğrenme, nesnelere fiziksel etkileşim yoluyla sonuç elde etmek, bu sonuçları yorumlamak için zihinsel çaba sarf etmek ve bu yorumları kullanarak dünyayı daha iyi tanımaktır (Damon, 2000' den aktaran Özkaran, 2003). Demirci (2003) yaptığı araştırma sonucunda öğrencilerin öğrenme- öğretme sürecine etkin katılımlarını sağlayacak görsel-işitsel materyallerin hazırlanması gerektiğini bildirmesi araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı etkin öğrenmenin öğrenci merkezli öğretim stratejilerinin kullanılması ile gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenmenin merkezinde öğrenci yer alır, öğrenciyi aktif hale getirecek öğrenme stratejilerine yer verilir. Öğrencinin pasif kaldığı geleneksel öğretim yöntemi yerini ülkemizde ve diğer dünya ülkelerinde öğrenciyi merkeze alan, aktifleştiren eğitim sistemlerine bırakmaktadır. Araştırmacıların özellikle 1980' lerden sonra önem kazanan ve temelini John Dewey' in öğrenci merkezli eğitim düşüncesinden alan "Etkin Öğrenme Yaklaşımı" üzerinde yoğunlaştıklarına değinmektedir. Öğrenci merkezli eğitimde, Dewey' in sınıf ortamını öğrencilerin birbirleriyle etkileşim kurmayı öğrendiği ve öğrenme sürecine doğrudan, aktif olarak katıldığı bir demokratik ortam olarak tanımlaması araştırmanın bulgusuna paralellik göstermektedir (Smith& Lusteran, 1974' ten aktaran Şahinel, 2002)

1.3. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenen Öğrencinin Özelliklerine Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin yarısından fazlası etkin öğrenen öğrencilerin motive olduğunu belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler derste aktif olduklarından sıkılmazlar, neyi nasıl öğreneceklerinin farkındadırlar ve kendilerine amaç belirleyebilirler, kendi öz denetimlerini sağlayabilirler. Demirci (2000), etkin öğrenmede öğrencilerin motivasyonunun arttığını ve sınıf disiplin problemlerinin azaldığını ortaya koyan çalışması araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin yarısından fazlası etkin öğrenen öğrencilerin eleştirel düşünebildiklerini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler yeni edindikleri bilgilerle eskileri kıyaslamakta, olaylar arasında neden- sonuç ilişkisini anlamak için zihinsel çaba sarfetmekte ve bu ilişkiyi kritize edebilmektedir. Gökçe (2004) yaptığı araştırmada etkin öğrenmenin öğrencilere eleştirel düşünme becerisi kazandırdığını belirtmesi araştırmanın bulgusuyla örtüşmektedir.

Rehber öğretmenlerin yarısından fazlası etkin öğrenen öğrencilerin yaratıcı düşünebildiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler bilgiyi araştırmakta, keşfetmekte ve yeni doktrinler ortaya koyabilmektedirler. Ayrıca etkin öğrenme sürecinde kullanılan yaratıcı drama, problem çözme vb. etkinlikler de öğrencilerin yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirmektedir. Bulut (2005)' in da etkin öğrenmenin öğrencilerin yaratıcılığını geliştirdiğini ortaya koyan araştırması bu bulguyu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin yarısından biraz fazlası etkin öğrenen öğrencilerin özgüven sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Gökçe (2004)' ün yaptığı araştırmada da etkin öğrenmenin öğrencilere kendine güven duyma noktasında yarar sağladığı belirtilmesi bu bulguyla paralellik göstermektedir.

Rehber öğretmenlerin yarısına yakını etkin öğrenen öğrencilerin başarılı olabildiklerini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler derse olumlu tutum geliştirmekte, derste zevk alarak öğrenmektedirler. Ayrıca etkin öğrenen öğrenciler öğrenme stil ve stratejilerini kullanarak öğrendiklerinden kalıcı öğrenme gerçekleşmekte ve başarılı olmaktadır. Biricik (1999)' un İlköğretim 2. Sınıf matematik dersinde aktif etkileşimli öğrenme yaklaşımının öğrenci başarısına etkisini araştırdığı çalışma sonuçları da etkin öğrenmenin öğrenci başarısını arttırdığını ortaya çıkardığı araştırma, bu bulguyla örtüşmektedir.

Rehber öğretmenlerin yarısına yakını etkin öğrenen öğrencilerin verimli ders çalışma yöntemlerini kullanabildiklerini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenme sorumluluğu öğrenciye aittir, öğrenci zamanı planlama, etkin okuma, etkin dinleme, not tutma gibi temel ders çalışma becerilerine sahiptir. Bulut (2005)' in yaptığı araştırma sonucunda da aktif öğrenmenin öğrencilere planlı ve programlı çalışma alışkanlığı kazandırdığı belirtilmiştir. Özgüven (1974), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada planlı çalışan öğrencilerin çalışmalarını planlamayan öğrencilere göre daha başarılı olduklarını aktarması araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin üçte biri etkin öğrenen öğrencilerin bilgi kaynaklarını kullanabildiklerini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler bilgiye ulaşma yollarını bilmekte, neyi nerden öğreneceklerinin farkındadırlar. Açıkgöz (2002), etkin öğrenme sürecinde öğrencilerin öğrenme kaynaklarının ve bilgiye ulaşma yollarının farkında olduklarını ve onları etkilice kullandıklarını vurgulaması araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin dörtte birinden biraz fazlası etkin öğrenen öğrencilerin kendilerini tanıdıklarını belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler çeşitli sınıf içi etkinliklerle hem kendi iç dünyalarını keşfedebilmekte hem de akranlarının dünyalarını tanıma imkânı bulabilmektedir. Özellikle drama, okuma, yazma, tartışma, problem çözme vb. etkinlikler öğrencilerin kendilerini ve diğer bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını anlamalarında büyük bir öneme sahiptir. Etkin öğrenme sürecinde kullanılan teknik ve yöntemler, bireylerin kendilerini tanımalarına imkân sağlamaktadır. Rehber öğretmenlerden birinin “Kendi potansiyellerinin farkında olan öğrencidir.” şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin dörtte birinden biraz fazlası etkin öğrenen öğrencilerin problem çözme becerisine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Etkin öğrenen öğrenciler okulda elde ettikleri bilgileri günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözmeye işlevsel olarak kullanabilmektedirler. Gökçe (2004) araştırmasında etkin öğrenmenin öğrencilere problem çözme becerisi kazandırdığını belirtmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin dörtte birinden biraz fazlası etkin öğrenen öğrencilerin öğrendiklerini uyguladığını belirtmişlerdir. Demirel (1999) öğrencilerin etkin katılımını sağlayabilmek için öğrencilere, edindiklerini günlük yaşamlarında uygulama olanağı verilmesi gerekliliğini vurgulaması, öğrencilerin okuma, konuşma, tartışma etkinliği içerisine katılması, kendi sorunlarını kendilerinin çözmelerinin sağlanması ile pasif alıcı olmaktan kurtulmakta, yapıp etmeleriyle deneyim kazanmakta ve kendi yaşamlarını biçimlendirmekte olduklarını belirtmesi araştırmanın bulgusu ile örtüşmektedir.

Rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı etkin öğrenen öğrencilerin hedef belirleyebildiklerini belirtmişlerdir. Etkin öğrenen öğrenciler temel çalışma becerilerini bilen, uygulayan, başarılı öğrencilerdir. Baltaş (1997) başarılı bireyler üzerinde yapılan araştırmaların, bu bireylerin zamanlarını planlı ve düzenli olarak kullandıklarını, kesin

olarak tanımlanmış amaçlarının olduğunu ortaya çıkardığını belirtmesi araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Belirli bir amacı olmayan bireyler, rotasız gemiye benzerler, istendik düzeyde başarıya ulaşmaları çok zayıf bir ihtimaldir.

1.4. Rehber Öğretmenlerin Öğrencilerin Öğrenme Konusunda Yaşadıkları Güçlüklere Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin yarısından biraz fazlası öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlüklerin verimli ders çalışma yöntemlerini bilmemeleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu öğrencilerin verimli çalışmanın önemini tam olarak kavrayamamaları ve planlı çalışmak yerine sınavdan bir gece önce çalışmayı tercih etmeleri ile açıklanabilir. Erdem (2005)'in ders çalışma konusundaki sorunların başlıca nedenlerinin öğrencilerin küçük yaştan itibaren çalışma alışkanlığı edinememiş olması, yanlış çalışma alışkanlıkları ve temel bilgi eksikliğinden dolayı dersleri anlayamamadan kaynaklandığını ortaya koyması araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Ayrıca Carter and Spera (1992)'nin, öğrencilerin sınavlar için çalışmaya ve öğrenmeye ihtiyacı olduğunu, okulda öğrendiklerini zihinde nasıl tutacaklarını ve onları akıllıca nasıl kullanacakları konusunda rehberliğe ihtiyacı olduğunu belirten çalışması araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin üçte biri öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlüklerin motivasyon eksikliği olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin belirgin bir amaçlarının olmaması, öğrenmeyi bir ihtiyaç olarak hissetmemeleri, geleneksel sistemin halen tam terk edilememesi ve öğrencilerin derse ilgilerini çekecek etkinliklere gereken önemiyetin verilmemesi öğrencilerin dersten sıkılmalarına dolayısıyla da motive olamamalarına yol açmaktadır. Rathunde ve Mihaly (2005)'in hala geleneksel sistemin izlerini taşıyan sistemin, öğrencilerinde içsel motivasyonu düşürmesini belirtmesi araştırmanın bulgusu ile paralellik taşımaktadır.

Rehber öğretmenlerin üçte biri öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlüklerin öğrenme stillerini fark edememeleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu öğrencilerin nasıl öğreneceklerini bilmemeleri, öğrenme stillerini fark etmelerini sağlayacak çalışmaların, öğrenme stillerine dair test, envanter gibi araçların yeterince uygulanmıyor olması, öğrencilerin bu konuda yeterince bilgilendirilmemeleri ile açıklanabilir. Ayrıca öğretmenlerin de öğrenme stilleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları da öğrencilere öğrenme stilleri konusunda gereken çalışmaların

yapılamamasına neden olabilmektedir. Öztürk (1995) yaptığı araştırmada öğrencilerin öğrenme stratejilerini ne derece kullandıklarını incelemiştir. Öğrencilerin % 55' inin öğrenme stratejilerini kullandıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanmalarıyla öğretmenlerin öğrenme stratejilerini derslerde vurgulamaları arasında anlamlı ilişkinin olduğu tespit etmesi araştırmanın bulgusu ile çelişmektedir. Arends (1997)' e göre öğrenme stratejisi en yalın tanımıyla bireyin kendi kendine öğrenmesini kolaylaştıran tekniklerden her biridir. Öğrenme stratejileri belleğe yerleştirme, geri getirme gibi bilişsel stratejileri ve bilişsel stratejileri yönlendirici yürütücü biliş süreçlerini kapsayan, öğrenenin öğrenmesini etkileyen, öğrenen tarafından kullanılan davranış ve düşünme süreçlerine işaret etmekte olduğunu belirtmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin beşte biri öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlüklerin geleneksel öğrenme yöntemlerinde ısrar etmeleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu öğretmen ve öğrencilerin geleneksel sistemi benimsemiş olmaları, etkin öğrenmeye dair yeterli bilgi düzeyine sahip olunmaması, öğretmen ve öğrencilerin etkin öğrenme yöntemlerini uygulamakta zorlanması ile açıklanabilir. Bulut (2005)' in yaptığı araştırmada da aktif öğrenmenin uygulanmasında öğretmenlerin geleneksel eğitim anlayışına yatkın olması ve aktif öğrenme konusundaki yetersizlikleri karşılaşılan sorunlar arasında yer alması araştırmanın bulgusu ile paraleldir. Bu durum öğretmenlerin henüz aktif öğrenme konusunda yeterliliğe sahip olamaması nedeniyle geleneksel yöntemin eğitim sistemimizden çıkarılamaması ve öğrencilerin de geleneksel öğrenme yöntemlerinde ısrar etmelerine neden olmaktadır. Etkin öğrenmede öğrenciler de sürece etkin katılmak durumundadır, geleneksel sistemle yetişmiş öğrenciler sadece öğretmenin aktif olduğu, kendilerinin salt dinleyiciler olarak yer aldığı bir süreci daha az yorucu ve meşakkatli bulmaları nedeniyle geleneksel eğitim sisteminde ısrar edebilmektedir.

Rehber öğretmenlerin beşte biri öğrencilerin öğrenme konusunda hatırlama gücünün çektiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgu öğrencilerde kalıcı öğrenmenin gerçekleşmemesiyle açıklanabilir. Bir bilginin hatırlanabilmesi için uzun süreli bellekten çağrışım aracılığıyla geri getirilmesi gerekmektedir. Bir bilginin hatırlanamaması, o bilginin uzun süreli belleğe kaydedilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bilgiler uzun süreli belleğe öğrenme stratejileri kullanılarak kaydedilmektedir. Etkin öğrenen öğrenci öğrenme stil ve stratejilerini kullanarak bilgileri uzun süreli belleğe yerleştirmekte ve böylece kalıcı öğrenme meydana gelmektedir. Doğan (2002)' nin strateji öğretiminin okuduğu anlama

becerileri, güdü ve hatırdada tutma üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu ortaya çıkaran çalışması araştırmanın bulguya örtüşmektedir.

Rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı öğrencilerin öğrenme sürecinde dikkat dağınıklığı yaşadıklarını belirtmiştir. Rehber öğretmenlerden birinin “Öğrenmede yaşanan güçlükler: dikkat dağınıklığı verimli çalışma yollarının uygulamamaları.” Biçimindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir. Öğrencilerdeki dikkat dağınıklığı motivasyon düzeyi ile paralel olarak karşımıza çıkmaktadır. Rehber öğretmenlerin öğrencilerde motivasyon probleminin öğrenme sürecindeki güçlüklerden olduğunu belirtmesi de bu bulguyu desteklemektedir. Derse motive olmuş bir öğrencide dikkat vermeme gibi bir durum ortaya çıkmaz çünkü yüksek motivasyona sahip öğrenci derslerine hazırlıklı gelir, derste aktiftir, enerjisi yüksektir. Bunun tersine düşük motivasyona sahip öğrenciler, dersi dikkatli dinlemez, ders konularına ilgisiz görünür, öğretmen bu öğrencileri aktifleştirmekte güçlük çeker. Öğrencilerin dikkatini derse verebilmeleri için motive olmaya ihtiyaçları vardır. Öğrencileri motive edebilmek için onların derse etkin katılımlarını sağlamak gerekmektedir.

Rehber öğretmenlerin çok azı öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlüklerin hedef belirleyememe olduğunu belirtmişlerdir. Rehber öğretmenlerden birinin “Öğrenmeye istekli olmamaları, plansız olmaları, hedef ve amaçlarının olmaması. Gelecekte beklentilerinin ne olduğu üzerinde düşünmelerini istiyorum.” şeklindeki görüşü araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Ülkemizde öğrenciler bir üst öğrenim kurumuna devam edebilmek için üniversite sınavını kazanmak durumundadır. Ayrıca üniversite sınavı branşlaşmaya yönelik olarak yapılmakta olup, öğrencilerin tercih edebilecekleri alanlar ortaöğretime giriş aşamasında belirginleştirilmektedir. Akademik alanda ilerleyeceği alanı ortaöğretime girişte belirleyen bir öğrencinin zihninde belli bir hedef oluşmuş demektir dolayısıyla öğrencilerin çoğu ileriye yönelik bir hedef belirleyerek liselere kaydolmakta ve ileriye yönelik meslek seçimini şekillendirmektedir.

Rehber öğretmenlerin çok azı öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlüklerin yaratıcı düşünme becerisi eksikliği olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu öğrencilerin bilgiyi motamot kabullenme eğilimi nedeniyle yaratıcı düşünme becerisine gereken önemin verilmemesi, ilk etapta sadece sınav odaklı çalışmaların test tekniklerinin vb baz alınması, öğrencilerin sadece daha fazla net çıkarmak için çalışmaları ve düşünce gelişiminin ikinci plana itilmesi ile açıklanabilir. Rehber öğretmenlerden birinin “Öğrencilerimizden daha çok hazır bilgiye alışanlar bilgiye ulaşmak ve öğrenmek için

zorluklarla karşılaşılıyor. Proje çalışmalarını bilmiyorlar, problem çözme becerilerini tam bilmedikleri için bu konuda yardıma ihtiyaç duyuyorlar. Yetiştirilme safhası ve ilköğretim çağında yaratıcı düşünce becerilerinin verilmemesi, kazandırılmaması sebebi de ortaöğretim yıllarında öğrenmeler üzerinde zorlaştırıcı etkilerden bir tanesi.” şeklindeki görüşü araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin çok azı öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlüklerin problem çözebilme beceri eksikliği olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu öğrenmede dikkate alınan ilk ölçütün ders bazındaki başarı olması ve başarının günlük yaşamdaki problem çözümüne yönelik olarak değerlendirilmemesi ile açıklanabilir, oysa ki okulların öğrencileri hayata hazırlayan kurumlar olması gerekliliği sürekli vurgulanmaktadır. Ancak okullarda öğretim işinin daha ön planda tutulması, Öss sınavını kazanma kaygısı nedeniyle öğrencilerin sadece üniversite sınavındaki başarıyı önemsemeleri de öğrencileri sadece eğitsel alanda karşılaştıkları problemleri çözmeye yönlendirmektedir. McDonald (2001)’ın sınavların sık yapılması ve eğitim sistemi içerisindeki öneminin sınav kaygısına yol açtığını belirtmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Bununla birlikte Cheek, Bradley, Reynolds ve Coy et (2002)’nin öğrencilerin daha yüksek test skorları alması için baskı ve talepler arttıkça, öğrencilerin sınav kaygısını azaltmak için yardım isteme talebinin arttığını vurgulaması araştırma bulguları ile paralellik taşımaktadır. Bu nedenle öğrencilerin büyük bir kısmı rehber öğretmenlere eğitsel rehberlik bakımından karşılaştıkları problemleri çözmeye başvurmaktadır.

Rehber öğretmenlerin çok azı öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlüklerin sorumluluk almama olduğunu belirtmişlerdir. Daha önce de değinildiği gibi Öss sistemi ve üniversite sınavına giren binlerce öğrencinin çok az bir kısmının üniversitelere yerleşebilmeleri, öğrencilerde üst düzeyde gelecek kaygısı oluşturmaktadır. Öğrenci sınavı kazanabilmek için müfredat konularını öğrenmek zorunluluğunu hissetmekte ve öğrenme sorumluluğunu yeterince üstlenmek durumunda kalmaktadır. Sorumluluk alamayan öğrenciler ilköğretimden itibaren bilgiyi sorgulamadan, araştırmadan elde etmeyi alışkanlık haline getiren öğrenciler olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmen A1’ in “Öğrencilerimizden daha çok hazır bilgiye alışanlar bilgiye ulaşmak ve öğrenmek için zorluklarla karşılaşılıyor. Proje çalışmalarını bilmiyorlar, problem çözme becerilerini tam bilmedikleri için bu konuda yardıma ihtiyaç duyuyorlar. Yetiştirilme safhası ve ilköğretim çağında yaratıcı düşünce becerilerinin verilmemesi,

kazandırılmaması sebebi de ortaöğretim yıllarında öğrenmeler üzerinde zorlaştırıcı etkilerden bir tanesi. Okul öncesi ve ilköğretim çağında öğrenme becerilerinin bir kısmını ve özellikle sorumluluk almayı öğrenmemeleri nedeniyle sorun yaşamaktalar.” şeklinde belirttiği görüşü bu bulguyu açıklamaktadır.

1.5. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmeye Engel Olan Faktörlere Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin yarısından biraz fazlası geleneksel öğrenme yönteminin benimsenmesinin etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Ülkemizde eğitim sistemi gözden geçirilmekte, farklı yaklaşımlara yer verilmekte ancak tüm bu gelişmelere rağmen geleneksel eğitim sistemi tam anlamıyla terk edilememektedir. Gökçe (2004)'ün yaptığı çalışmada da geleneksel anlatım yönteminin tercih edilmesinin aktif öğrenmenin etkili biçimde uygulanmasını engellediği ortaya çıkaran çalışması araştırmanın bulgusunu desteklemiştir.

Rehber öğretmenlerin yarısından biraz fazlası etkin öğrenmeye dair bilinçsizlik ve bilgi yetersizliğin etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Etkin öğrenmenin temelleri 1980'lere dayanmasına karşın eğitim kurumlarında henüz tam olarak uygulanmamaktadır. Bunun temel nedenlerinden biri de öğretmenlerin etkin öğrenme yöntemlerine ilişkin formasyon bilgilerinin yeterli olmaması ve etkin öğrenme yöntemlerini bilgi eksikliğinden ötürü uygulamakta zorlanmalarıdır. Buna binaen ilköğretimden itibaren klasik öğrenme yöntemiyle eğitim gören öğrenciler de yeni yöntemlere uyum sağlamada güçlük çekebilmektedirler. Açıkgöz, Sucuoğlu ve Gökdağ (2002)' nin yaptıkları çalışmada araştırmaya katılan 12 öğretmenin hepsinin öğrencilerin etkin öğrenme yöntemlerinin uygulanmasına hazır olmamaları nedeniyle sorun yaşadıklarını belirtmesi dikkat çekicidir. Ayrıca öğretmenlerin etkin öğrenme yöntemlerini kullanırken sorunlarla karşılaştıklarının ortaya çıkması araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin yarısından yakını fiziksel engellerin etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Okulların mimari yapısının laboratuvar, spor etkinlikleri, kütüphane gibi bölümleri yeterince içecek şekilde olmaması, sınıf oturma düzenlerinin öğrenci mevcudunun kalabalık olmasından farklı düzenlemelere olanak vermemesi birer sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Ayrıca teknik donanım ve materyal bakımından da eğitim kurumlarımızın pek çok eksiği bulunmaktadır. Özkaran (2003)' ün yaptığı çalışmada da sınıf oturumlarının çoğu okulda geleneksel sistemde olduğu gibi art arda dizilmesi şeklinde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin oturma düzeninin, öğretilecek

konunun özelliğine uygun olarak düzenlenmesi gerekliliğine inanırken, dersanelerin fiziksel koşullarının buna el vermediğini ve böyle bir uygulama için öğrenci sayısının oldukça fazla olduğunu dile getirmeleri araştırmanın bulgusuna paraleldir.

Rehber öğretmenlerin üçte biri eğitim sisteminin etkin öğrenmeye elverişli olmamasının etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Bir üst öğrenim kurumu olan üniversiteye devam edebilmeleri için öğrencilerin sınavda soru çıkan konuları öğrenmesi gerekmekte ve ders sürecinin büyük bir kısmı konuların yoğun şekilde öğretilmesine ve ardından test çözümüne ayrılmaktadır. Gerek öğretmenler gerek öğrenciler müfredat konularını yetiştirme kaygısına kapılmaktadırlar. Bulut (2005) yaptığı araştırmada program içeriklerinin yoğun olması ve uygulamadaki yetersizliklerin öğretmenlerin aktif öğrenme uygulamalarındaki güçlükler arasında belirttikleri ortaya çıkaran araştırması bu bulguyu desteklemektedir. Ayrıca Niemi (2002) yaptığı araştırmada, okullar ve öğretmen yetiştiren kurumların kültürel bir değişimin ortasında olduğunu, etkin öğrenmenin bir çok göstergesi ve çıktıların okullarda gözlenebildiğini fakat üstesinden gelinmesi gereken bir çok engelin bulunduğunu belirtmektedir(Niemi, 2002' den aktaran Ellez, 2004).

Rehber öğretmenlerin üçte biri ilköğretimden itibaren etkin öğrenmenin uygulanmamasının etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Etkin öğrenme ders içi etkinliklerden düşünme becerilerini kazandırmaya, etkin çalışma yöntemlerinin kullanılmasına olanak sağlamaya kadar pek çok kısımdan oluşmaktadır. Öğrencilerin hem eğitsel yönden hem de kişisel ve sosyal yönden gelişimlerine olanak veren etkin öğrenme uygulamalarının ilköğretimde de tam olarak uygulandığından söz edilememektedir. Bugüne dek etkin öğrenme uygulamalarına ilişkin Hayat Bilgisi, Matematik dersi olmak üzere birkaç ders ve bu derslerin birkaç konusu üzerinde çalışılmıştır. İlköğretimde tüm derslerin etkin öğrenme yöntemi kullanılarak sınıdıldığı bir çalışma bulunmamaktadır. Gökçe (2004)' ün araştırmasında da öğretmenlerin etkin öğrenmenin ilköğretimden itibaren uygulanmadığını belirtmesi bu bulguyu desteklemektedir.

Rehber öğretmenlerin üçte biri öğrencilerin durumuna dair engellerin (ilgi ve yeteneklerin belirlenmemesi, bireysel farklılıklar, okula isteksizlikleri, yaratıcı düşünmemeleri) etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Etkin öğrenen öğrenciler, derse ilgili, öğrenmeye meraklı, araştırma yapmayı seven, bilgiyi çeşitli stratejiler kullanarak işleyen ve yeni durumlara uyarlayarak kullanabilen öğrencilerdir. Etkin öğrenci kendini tanır, ilgi ve yeteneklerinin farkındadır. Öğrenme sürecinde ise öğrenci bilgiyi alır, kendine uygun yöntemlerle anlamlandırarak öğrenir ve orijinal çalışmalarda kullanır.

Rehber öğretmenlerin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin belirlenmemesi, sahip oldukları bireysel farklılıklar, okula isteksizlikleri ve yaratıcı düşünmemelerinden bahsetmeleri, öğrenciler etkin öğrenemediğinin birer göstergesidir. Düztepeliler (2006)' nın yaptığı çalışmada öğretmenler etkin öğrenme stratejilerini uygularken karşılaştıkları sorunlar arasında, öğrencilerin ilgisizliği, etkin öğrenme sürecine hazır olmamaları ve ön bilgilerinin yetersiz olmasına değinmesi araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Rehber öğretmenlerin dörtte birinden fazlası aile-öğretmen-öğrenci ve akran grupları arasındaki iletişim engellerinin etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Etkin öğrenme öğrencilerin problem çözme becerilerinin geliştirilmesine olanak vermekte ve öğrencilerin günlük yaşamda karşılarına çıkan problemlerle baş edebilme yollarını keşfetmelerini sağlamaktadır. Öğrenciler sınıflarında düşünce ve duygularını rahatlıkla ileterek kendilerini ifade etme becerilerini geliştirmekte ve etkili iletişim becerileri kazanmaktadırlar. Etkin öğrenmenin uygulandığı sınıflarda demokratik bir ortam oluşmakta ve öğrenciler gerek öğretmenleriyle gerekse akranlarıyla sağlıklı iletişim kurmayı öğrenmektedirler. Okulda sağlıklı iletişim kurmayı öğrenen öğrencilerin bu becerilerini aile içi ilişkilerinde de gösterebilecektir. İletişim sorunlarının yoğun yaşandığı bir süreçte etkin öğrenmenin gerçekleştiğinden söz edilememektedir. Feldman ve Wood (1994)' ün çalışmasında ailelerin çocuklarından büyük görevler bekledikleri ve bu beklentinin çocuklara büyük sorumluluk yüklediğinden bahsedilmiştir. Bu sorumluluğun özellikle çocuk ve aile arasındaki beklentilerde tutarsızlıklar oluşturduğu, bu tutarsızlıkların ise çocukların akademik ve sosyal davranışlarına etki yaptığının ortaya konması araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenme İle İlgili Görüşlerinden Oluşan Temalar

2.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiğine Dair Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerin yarısından fazlası etkin öğrenmenin kendilerine öğrencinin aktif katılımını ifade ettiğini belirtmişlerdir. Bu araştırmaya katılan okul rehber öğretmenlerin de etkin öğrenmenin öğrencinin aktif katılımı olduğunu belirtmesi iç geçerlilik açısından anlamlıdır. Erginer (1994)'ün de belirttiğine göre etkin öğrenme; çocukların seyredip dinlemekle yetinmeyip, bu sürece etkin olarak katıldığı, bağımsız hareket ettiği ve araştırdığı öğrenme sürecidir.

Sınıf rehber öğretmenlerin beşte biri etkin öğrenmenin kendilerine kalıcı öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler bilgiyi kendilerine özgü stratejilerle zihinsel süreçleri işe koşarak işlemekte ve böylece kalıcı öğrenme oluşmaktadır. Şahinel (2002)'nin araştırmasında etkin öğrenmenin uygulandığı deney grubunda kalıcı öğrenmenin gerçekleştiği ortaya çıkmıştır.

Sınıf rehber öğretmenlerin beşte biri etkin öğrenmenin kendilerine öğrenme stilleri- öğrenme stratejileri kullanarak gerçekleşen öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Rehber öğretmenler de etkin öğrenmenin öğrenme stilleri- stratejileri kullanılarak gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Araştırmanın bulguları bu kategoride birbirini desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin beşte biri etkin öğrenmenin kendilerine uygulamaya yönelik öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenme sürecinde öğrenciler geleneksel öğretim yönteminin aksine bilgiyi ezberlemezler, edindikleri bilgileri uygulamaya koyulurlar. Sönmez (1999), etkin öğrenme yaklaşımından öğrencilerin olguları kavramalarına, kavradıklarını uygulamalarına olanak tanınması olarak belirtmektedir (Sönmez 1999'dan aktaran Özkaran, 2003).

Sınıf rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı etkin öğrenmenin kendilerine öğrenci merkezli öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede geleneksel yöntemdekinin aksine öğretmen değil öğrenci merkezdedir. Bu bulguyu destekleyen görüşler araştırmaya katılan rehber öğretmenler tarafından da dile getirilmiştir.

Sınıf rehber öğretmenlerin çok azı etkin öğrenmenin kendilerine problem çözme becerisi kazandıran öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Şahinel (2003), etkin öğrenmenin okuma, yazma, drama, problem çözme ve tartışma gibi öğretim teknikleri ile öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine katılımını sağladığını belirtmektedir.

2.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Nasıl Gerçekleştiğine Dair Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerin yarısından fazlası etkin öğrenmenin öğrenci ve öğretmen katılımı ile gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Erginer (1994) öğretmen ve öğrencinin bir noktada, öğrenme- öğretme sürecinde birleştiklerinde öğrenmenin gerçekleştiğini, bu alanın da sadece öğretmene ya da öğrenciye bağımlı değil, ortak yaşantı alanı olduğunu vurgulamıştır.

Sınıf rehber öğretmenlerin yarısına yakını etkin öğrenmenin öğrenme stillerinin kullanılmasına imkân sağlanması ile gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için bilgiyi kalıcı öğrenmeleri ve gerektiğinde hatırlayarak kullanmaları gerekmektedir. Bir bilginin kalıcı öğrenilebilmesi için öğrencinin bireysel öğrenme stil ve stratejilerini kullanması gerekmektedir. Araştırmanın bu bulgusu, rehber öğretmenler tarafından da paralel görüşlerle desteklenmektedir. Shuell (1998)' in öğrenmenin bireyin aktif, bilinçli olarak bazı stratejileri kullanarak çevreden bilgi edinme ve hafızasında var olan bilgilerle birleştirerek kendinde kalıcı davranış oluşturma süreci olduğunu belirtmesi araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin beşte biri etkin öğrenmenin materyal kullanılması ile gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Ayan (2002)' nin yaptığı araştırma sonucunda da gereken eğitim araç- gereçlerinin ve donanımın sağlanmasıyla başarılı öğrenmenin gerçekleşeceğini belirtmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. James (1971) öğretim metodlarının bireyselleştirilmesi ve öğretim materyallerinin çeşitlendirilmesi ile sınıftaki ortalama başarının da arttırılabileceğini belirtmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir (James, 1971' den aktaran Kaya, 2001).

Sınıf rehber öğretmenlerin beşte biri etkin öğrenmenin öğrenilenlerin uygulanması ile gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenen öğrenciler bilgiye ulaşmakla kalmaz, edindikleri bilgileri günlük yaşamlarında da kullanabilirler. Eski bilgilerle yeni bilgileri birbirine transfer edebilir ve sentezledikleri bilgileri uygulayabilirler. Sınıf rehber öğretmenlerinin bir önceki soruda etkin öğrenmeyi uygulamaya yönelik öğrenme olarak tanımlaması da bu bulguyu desteklemektedir.

2.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenen Öğrencinin Özelliklerine Dair Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin yarısından fazlası etkin öğrenen öğrencilerin aktif olduğunu belirtmişlerdir. Etkin öğrenme, öğrencilerin öğrenmeye her yönden aktif katılımları ile gerçekleşmektedir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin ve sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenmeyi öğrencinin aktif katılımı şeklinde niteleyen görüşleri araştırmanın bu bulgusuyla benzeşmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin yarısından fazlası etkin öğrenen öğrencilerin motive olduğunu belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler öğrenme sürecine aktif olarak katıldıklarından derse ilgilidirler, yüksek motivasyona sahiptirler. Rehber öğretmenlerin de

etkin öğrenen öğrencilerin motivasyon sahibi olduklarını belirtmeleri araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin yarısından fazlası etkin öğrenen öğrencilerin özgüven sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin yarısından biraz fazlasının da etkin öğrenen öğrencilerin özgüven sahibi oldukları yönündeki görüşleri bu bulguyu desteklemektedir. Etkin öğrenen öğrenci kendini ve başkalarını tanıyan, potansiyellerinin farkında olan ve potansiyellerine güvenen öğrencidir. Bulut (2005)' in çalışmasında etkin öğrenmenin öğrencilerin kendine güven duyma yönünde yararlı olduğunu belirtmesi araştırmanın bu bulgusu ile örtüşmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin yarısından fazlası etkin öğrenen öğrencilerin eleştirel düşünebildiklerini belirtmişlerdir. Rehber öğretmenlerin de yarısından fazlası etkin öğrenen öğrencilerin eleştirel düşünebildiklerini belirtmeleri bu bulguyu desteklemektedir. Etkin öğrenmede öğrenciler analiz yapar, olay ve olguları karşılaştırmalı düşünür ve olaylar arasındaki ilişkileri saptayabilir. Seferoğlu ve Akbıyık (2006), eleştirel düşünme becerisine sahip ve bu beceriyi kullanan öğrencilerin daha etkin biçimde öğrendiklerini belirtmesi bu bulguyu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin yarısından fazlası etkin öğrenen öğrencilerin araştırmacı olduklarını belirtmişlerdir. Etkin öğrenen bireyler bilgileri araştırır, keşfeder. Araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenlerinden birinin “Meraklıdır araştırma yapmayı sever, sorgulayıcıdır.” şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin yarısından biraz fazlası etkin öğrenen öğrencilerin öğrendiklerini uyguladığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin dörtte birinden fazlasının etkin öğrenen öğrencilerin öğrendiklerini uyguladığı şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir. Araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenlerinden birinin “Öğrendiğini uygulayan, bunları günlük hayatta ve problem çözmede kullanılabilen öğrenci etkin öğrenen öğrencidir.” şeklinde fikir belirtmesi bu bulguyu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin yarısından biraz fazlası etkin öğrenen öğrencilerin hedef belirleyebildiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin küçük bir kısmının etkin öğrenen öğrencilerin hedef belirleyebildikleri şeklindeki görüşleri bu bulguyu desteklemektedir. Etkin öğrenen öğrenciler etkili çalışma becerilerini bilen, uygulayan ve belirli bir amacı olan bireylerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden

birinin “Belli bir ideali olan, omuzlarındaki ağırlığın ve hayatın gerçeklerinin farkındadır.” Şeklinde görüş bildirmesi bu bulguyu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin dörtte birinden biraz fazlası etkin öğrenen öğrencilerin bilgiyi transfer edebildiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenme sürecinde öğrenciler eski bilgilerle yeni bilgileri karşılaştırmakta ve yeni durumlara uyarlayarak kullanabilmektedirler. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin etkin öğrenme hakkında bilgiyi hafızaya işleme şeklinde görüş bildirmeleri ve hem sınıf öğretmenlerinin hem de rehber öğretmenlerin etkin öğrenmede öğrencilerin öğrendiklerini uygulayabildiklerine yönelik görüşleri bu bulguya paraleldir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden biri “Öğrenilen bilgiyi hayatında uygulamaya geçirir. Öğrendiği konuyu yeni konuyu destekleyecek şekilde kullanabilir. Dersler arasında bilgi geçişi sağlayabilir.” şeklinde görüş bildirmesi bu bulguyu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin dörtte birinden biraz fazlası etkin öğrenen öğrencilerin kalıcı öğrendiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler yaparak yaşayarak öğrendikleri için kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirebilmektedirler. Ayrıca araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenmeyi kalıcı öğrenme olarak adlandırmaları ve bu öğretmenlerden birinin “Öğrendiği şeyi unutmama, uygulayabilme, öğrendiği şeylerin ona bir şeyler ona bir şeyler kazandırması ve bunları sorunlarını çözmeye kullanmasıdır.” şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin dörtte birinden biraz fazlası etkin öğrenen öğrencilerin sosyal olduklarını belirtmişlerdir. Etkin öğrenme ortamlarında öğrenciler duygu ve düşüncelerini rahatlıkla iletebilmekte, kişiler arası iletişim yeteneklerini geliştirebilmektedirler. Gökçe (2004)’ ün yaptığı araştırmada aktif öğrenmenin öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimine katkıda bulunma ve liderlik becerisini geliştirme yönündeki yarar sağlaması araştırmanın bu bulgusuyla örtüşmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin beşte biri etkin öğrenen öğrencilerin kendilerini ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenme sürecinde yapılan sınıf içi etkinlikler öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatımlarını geliştirmektedir. Bulut (2005)’ in aktif öğrenmenin öğrencilerin kendilerini daha etkili ifade ettiklerini belirtmesi araştırmanın bulgusu ile örtüşmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin beşte biri etkin öğrenen öğrencilerin başarılı olduğunu belirtmişlerdir. Etkin öğrenme sürecinde öğrenciler, kendilerine uygun öğrenme stil ve stratejilerinin kullanarak öğrendiklerinden ve etkili çalışma alışkanlıklarına sahip olduklarından akademik alanda başarılıdırlar. Rehber öğretmenlerin de aynı paralellikte görüş bildirmeleri araştırmayı desteklemektedir. Uysal (1996)'nın yaptığı araştırmanın sonucunda etkin öğrenci katılımının sağlandığı öğretim ortamında yer alan deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretim ortamında yer alan kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanları arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunması bu bulguyla benzerlik göstermektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı etkin öğrenen öğrencilerin yaratıcı düşünebildiğini belirtmişlerdir. Rehber öğretmenlerin yarısından fazlası etkin öğrenen öğrencilerin yaratıcı düşünebildiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler orijinal, farklı ve kendilerine özgü fikirler ortaya koyabilmektedirler. Gökçe (2004) tarafından yapılan araştırmada aktif öğrenmenin öğrencilerin yaratıcılığını geliştirdiğinin ortaya konulması bu bulguyu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin çok azı etkin öğrenen öğrencilerin öğrenmeyi öğrendiklerini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede amaç öğrencilere öğrenmeyi öğretmektir. Etkin öğrenen öğrenci neyi, nasıl öğreneceğinin farkındalığına sahiptir. “Etkin öğrenen öğrenci; araştıran, sorgulayan, düşünen, “neyi, niçin” öğrenmesi gerektiğini bilen, öğreneceği şeyin günlük hayattaki faydasını kavrayan, yaratıcı, derste aktif, derse karşı ilgili merak eden, eleştirel düşünebilen, kendini yansıtan ve geliştirebilendir.” şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir. McCombs ve Whisler (1997), etkin öğrenme ortamındaki öğrencilerin kendi projelerini kendileri seçerek bireysel hızlarına göre çalıştıklarını ve bilgilerini kendilerine özgü yollarla gösterdiklerini belirtmesi bu bulguyu desteklemektedir (McCombs ve Whisler , 1997’ den aktaran Atmaca, 2006). Ayrıca Yeşilyaprak (2005)’ in eğitim sürecinin öğrenciye “bilgi aktarmak, yeni bilgileri kazandırmak” işlevi yerine “öğrenmeyi öğretmek” işlevi üzerine yoğunlaşmakta olduğunu bildirmesi araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin çok azı etkin öğrenen öğrencilerin problem çözme becerisine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Etkin öğrenen öğrenciler okulda elde ettikleri bilgileri yaşamlarında karşılaştıkları problemleri çözmeye kullanabilmektedirler. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin dörtte birinden fazlasının da etkin öğrenen

öğrencilerin problem çözme becerisine sahip olduklarını belirtmesi bu bulguyu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin çok azı etkin öğrenen öğrencilerine etkin dinleme becerisine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Etkin dinleme söylenenlerin ne olduğunu tam olarak algılayarak kendince anlamlandırmaya çalıştığı özel bir beceridir, her dinleme etkin yapılmaz. Saylan ve Şahan (1998)'in öğretmen adaylarının büyük kısmının etkin dinleme becerisine sahip olmadıklarını ortaya koyduğu çalışma bu bulguya paraleldir.

2.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerin, Öğrencilerin Etkin Öğrenebilmeleri İçin Ders Sürecinde Yaptıkları Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerin büyük bir kısmı öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için derste soru- cevap yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğretmenler dialektik teknikle öğrencilerinin fikrî gelişimlerine katkıda bulunurlar. Soru- cevap yöntemi hem öğrencilerin bilgiyi daha net anlamalarını sağlamakta hem de yeterince anlayıp anlamadıklarının dönütünü vermektedir. Atmaca (2006), soru- cevap yönteminin, sadece öğrencilere soru yöneltmek ve onlardan cevapları almaktan ibaret olmadığını belirtmiştir. İyi bir Soru-Cevap yönteminde sorular önceden amaca uygun olarak planlanmıştır. Öğretmen yöntemi hatırlama, yargılama, karar verme, üst düzey düşünme becerilerini geliştirme amacıyla kullanabilmelidir. Buradan hareketle sorular, bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerinden seçilebilir. Gökçe (2004)'ün yaptığı çalışmada öğretmenler öğrencileri aktif hale getirmek için en çok soru- cevap yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf rehber öğretmenlerin yarısına yakını öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde uygulama yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler kazandıkları bilgiyi işlevsel olarak kullanabilmekte, sınıf içinde ve sınıf dışında uygulayabilmektedirler. Öğrencilerin bilgiyi transfer ederek işlevselleştirebilmeleri için, o bilgiyi sınıf ortamında çeşitli etkinliklerle uygulamalarına imkân verilmelidir. Atmaca (2006)'nın çalışmasında öğrencilerin gerçeğe benzeyen ve gerçek deneyimler geçirmesinin öğrencilerde etkin öğrenmeyi gerçekleştirmesi araştırmanın bu bulgusuna paralellik göstermektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin üçte biri öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde yazılı ve sözlü anlatım yaptıklarını belirtmişlerdir. Özkaran (2003)'ün Türkçe öğretmenlerinin etkin öğrenme yaklaşımlarını Türkçe derslerinde kullanmalarına yönelik

yaptığı çalışmada, öğretmenlerin öğrencilerin kendilerini sözlü ve yazılı ifade edebilmeleri için konuşma alanındaki etkinlikleri sıklıkla uyguladıklarını ortaya koymuştur.

Sınıf rehber öğretmenlerin üçte biri öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde anlatım yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Geleneksel öğretimde en çok başvurulan yöntem düz anlatımdır. Ülkemizde her ne kadar yeni yaklaşımlar uygulanmaya başlasa da geleneksel öğretim sisteminden tam olarak vazgeçilememektedir. Araştırmaya katılan okul rehber öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenlerinin geleneksel öğretim yönteminin benimsendiğinden bahsetmeleri araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Sınıfların kalabalık olması, ama her şeyden önemlisi bizlerin önyargılarımızı kıramaması nedeniyle aktif öğrenmenin benimsenmemesidir.” şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemiştir.

Sınıf rehber öğretmenlerin üçte biri öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde tartışma yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Etkin öğrenmenin amacı öğrencileri okuyan, düşünen, dikkatle dinleyen, tartışan, sorun çözebilen bireyler olmalarını sağlamaktır. Farklı fikirler duyan öğrencilerin düşünce dünyalarının da gelişmesi tabii bir üründür. Gökçe (2004)’ ün yaptığı çalışmada da öğretmenler öğrenciler aktifleştirebilmek için tartışma yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf rehber öğretmenlerin dörtte birinden fazlası öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde günlük hayattan örnek verdiklerini belirtmişlerdir. Etkin öğrenme öğrencilerin bilgilerini sadece okulda kullanmakla sınırlı kalmayıp, günlük yaşamda da kullanılabilmesine imkân vermektedir. Ayan (2002)’ nin yaptığı çalışmada da resmi okullarda görevli öğretmenlerin ünite ile ilgili konularda yaşanan güncel sorunlarla ilgili olarak öğrencilerin düşüncelerini ifade etmelerini sağlayan etkinlikleri uyguladıklarını ortaya konmuştur. Atmaca (2006)’ nin yaptığı çalışmada da öğretmen adaylarının derste verdikleri örnekleri günlük yaşamla ilişkilendirmekte duyarlı davrandıklarının ortaya konması araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Ayrıca Saraçoğlu (2000)’ nin yaptığı çalışmada öğretmenlerin ders konularının gerçek yaşama uyarlanabilir şekilde anlatılmadığını belirten görüşü bu bulguyla çelişmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin dörtte birinden fazlası öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde verimli ders çalışma bilgileri verdiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için etkin ders çalışma becerilere sahip olmaları gerekmektedir. Bilginin kalıcı olması ve işlevsel kullanılabilmesi için öğrencilerin

planlı çalışmalarını gerekmektedir. Öğrenciler de verimli çalışma yöntemleri konusunda bilgilendirmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Sink (2005)' e göre, ergenlerde genel olarak okul eğitimini geliştirmek ve akademik başarıyı yükseltmek önemli bir öncelik gerektirmesi verimli ders çalışma yönteminin önemini vurgulayan çalışması araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin dörtte birinden biraz fazlası öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde proje ödevi verdiklerini belirtmişlerdir. Öğrenmenin kalıcı hale gelebilmesi ve yaşam boyu kullanılabilmesi için okulda edinilen bilgilerin pekiştirilmesi gerekmektedir. Bilgiyi pekiştirme yollarından biri de öğrencilere proje ödevlerinin verilmesiyle sağlanabilir. Senemoğlu, Gömlüksiz ve Üstündağ (2001)'a göre, öğrencilerin kalıcı öğrenmesi ve bilgi transferlerinin güçlendirilmesi için, öğrenmenin ilk oluşumundan hemen sonra, proje ve alıştırmaya ödevlerinin verilmesi gerekmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin dörtte birinden biraz fazlası öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için grup çalışması yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin gruplar hâlinde çalışmaları aralarındaki işbirliğini kuvvetlendirerek bağlılık duygularını geliştirmektedir. Şimşek, Doymuş ve Kızılcıoğlu (2005)' in araştırmasında da lise öğrencilerinin grupla öğrenme yöntemine karşı olumlu tutum geliştirdikleri ve bu metodu kullanmakta istekli olduklarını belirtmesi araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin beşte biri öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde eleştirel düşünme yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Özkaran (2003)' ün yaptığı çalışmada da öğretmenlerin, öğrencilerin işlenen metinlerle, eleştirel düşünme ve problem çözme gücünü geliştirici çalışmalara katılmalarını sağlama etkinliğini sık sık kullanmakta olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf rehber öğretmenlerin beşte biri öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde materyal kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin etkin öğrenebilmelerini kolaylaştıran yöntemlerden birisi de ders sürecinde materyal kullanarak konuları somutlaştırmaktır. Rehber öğretmenlerin ve sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenmeyi materyal kullanımı olarak ifade etmeleri de araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Yılmaz (2001)' in yaptıkları çalışmada elde edilen bulgulara göre, görsel unsurların yer aldığı ve örneklere bolca yer verildiği yeni öğretim materyallerinin kullanılmasının öğrenmede daha etkili olduğunu bulmaları araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde rehberlik servisine yönlendirdiklerini belirtmişlerdir. Etkin öğrenme eğitsel rehberlik alanında ele alınan bir konudur ve okul rehber öğretmenleri okullarda eğitsel rehberlik hizmetlerinde başvurulacak ilk mercidirler. Okul rehber öğretmenleri etkin öğrenme konusunda öğretmen ve öğrencileri bilgilendirerek müşavirlik yapmaktadırlar. Sınıf rehber öğretmenleri de ihtiyaç gösteren öğrencileri rehberlik servisine yönlendirebilmektedirler.

Sınıf rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde drama yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Drama sürecinde öğrenci kendi iç dünyasına bakabilmekte, yaşama dair problemleri çözmeye çalışarak yaşamla barışık hale gelmekte, değer yargılarını ve inançlarını yeniden düzenleme fırsatı bulmaktadır. Etkin öğrenmede de öğrencilerin düşünen, sorgulayan, problem çözebilen bireyler olmaları amaçlanmaktadır. Gökçe (2004)'ün yaptığı araştırmada da öğretmenlerin öğrencileri aktifleştirmek için yaratıcı dramayı kullandıklarını aktarması araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin çok azı öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için ders sürecinde öykü ve şiir tamamlama yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Öykü ve şiir tamamlama etkinlikleri öğrencilerin hem sözlü ve yazılı anlatım gücünü arttırmakta hem de yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirmektedir. Etkin öğrenme, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine ve düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Özkaran (2003)'ün yaptığı araştırmada da öğretmenlerin öğrencilere bir şarkının eksik bırakılmış sözlerini tamamlama çalışması yaptıklarını belirtmesi araştırmanın bu bulgunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin çok azı ders sürecinde gösteri yöntemini uyguladıklarını belirtmişlerdir. Gösteri yöntemi öğrencilere görsel ve işitsel yönden hitap etmekte ve olgu ya da olaylara ilişkin ilkelerin açıklanması, bir takım teknik ve becerilerin gösterilmesi amacıyla bir faaliyetin onların önünde deneme ve yapılmasına olanak tanımaktadır. Etkin öğrenme sürecinde de öğrencilerin olay ve olgular arasındaki ilişkiyi etkili bir şekilde öğrenmeleri amaçlanmaktadır. Bilen (2002)'nin bir işin nasıl yapıldığını göstermenin yazılı ve sözel öğretimden çok daha etkili olduğunu belirtmesi bu bulguya paralellik göstermektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin çok azı ders sürecinde örnek olay yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Bulut (2005)' in yaptığı araştırmada da öğretmenlerin örnek olay yöntemini ara sıra uyguladıklarının ortaya konması araştırmanın bu bulgusu ile örtüşmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin çok azı ders sürecinde beyin fırtınası yaptıklarını belirtmişlerdir. Etkin öğrenme sürecinde öğrencilere düşünme becerilerinin kazandırılmaktadır. Nakiboğlu ve Altıparmak (2002)'nin yaptığı araştırma sonucunda beyin fırtınası ile öğrencilerin derse yönelik ilgilerinin arttığı, öğrendikleri bilgileri hangi alanlarda nasıl kullanacaklarını yaratıcı düşünce ile ortaya koydukları, kendilerine verilen bilgilerin önemini ve gerekliliğini kavrama bilincine ulaştıkları, bilgi birikimlerini ve gözlemlerini analiz edip sentezleyerek sonuca ulaşmayı, kısaca bilimsel düşünme yeteneklerini geliştirmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

2.5. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenmeye Engel Olan Faktörlere Dair Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerin büyük bir kısmı fiziki engellerin etkin öğrenmeyi engellediğini belirtmişlerdir. Eğitim kurumlarının fiziki yapısındaki yetersizlikler, sınıfların etkin öğrenmeye elverecek koşullarda olmaması etkin öğrenmenin uygulanmasına engel olabilmektedir. Güner (2005)' in okullarımızda genellikle var olan araç-gereçlerin yazı tahtası, arka arkaya dizilmiş sıralar ve ders kitaplarından ibaret olması, daha fazla araç gerecin bulunduğu okul sayısının çok az olmasından dolayı etkin öğrenme yaklaşımının uygulanmasını zorlaştırdığı şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin üçte biri öğrencilerdeki motivasyon eksikliğinin etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenmenin gerçekleşmesi için öğrencilerin öğrenmeyi ihtiyaç olarak hissetmesi gerekmektedir. Öğrenmeyi ihtiyaç olarak hisseden bireyler ders konularını öğrenmek için çaba sarfetmekte, öğrenme sürecine etkin katılmakta ve motivasyonu yükselmektedir. Düşük motivasyonlu öğrencileri ders sürecinde etkinliklere çekmekte öğretmenler zorlanmaktadır. Öğrencilerin düşük motivasyonlu olması etkin öğrenmenin gerçekleşmesine engel olabilmektedir. Sınıf öğretmenlerinden birinin “Sınıfların kalabalık olması, öğrencilerin derse motive olmaması, öğrencilerin yaşlarından kaynaklanan bir takım sorunlar.” şeklinde belirttiği görüş araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin dörtte biri eğitim sisteminin etkin öğrenmeye elverişli olmamasının etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin üçte biri de bu görüşe katılmaktadır. Eğitim programındaki yoğunluk nedeniyle öğretmenler müfredatı yetiştirme kaygısına girmekte, stresli ve yoğun bir çabayla öğrencileri ezberlemeye yöneltmektedir. Gökçe (2004)'ün çalışmasında öğretmenlerin program içeriklerinin yoğunluğu, mevcut yöntemin ve teftiş sistemi, değerlendirme ve not sisteminin etkin öğrenmeye uygun olmadığını belirtmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin dörtte biri ergenlik dönemi sorunlarının etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Ergenlik döneminde öğrenciler kimlik arayışı içindedirler ve sürekli olarak kendilerini ve dünyayı anlamaya çalışmaktadırlar. Böylesine yoğun bir karmaşanın içinde yer alan ergenler bir yandan kendilerindeki değişimle baş etmekte olan ergenler derslerine gereken ehemmiyeti veremeyebilir ve başarısızlık yaşayabilirler. Akos (2002)'un, ergenlik döneminde bireylerin hem içsel hem de dışsal değişikliklerle karşılaştığını belirtmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin dörtte biri geleneksel öğrenme yönteminin benimsenmesinin etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin yarısından fazlası da bu kategoriye katılmışlardır. Ayrıca Düztepeliler (2006)'nın yaptığı çalışmada öğretmenlerin etkin öğrenme stratejilerinin uygulanmasına alışkın olmamaları ve bu nedenle edilgin dinlemeyi tercih ettiklerinin ortaya konması bu bulguyla örtüşmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin dörtte biri etkin öğrenmeye dair bilinçsizlik ve bilgi yetersizliğini etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin yarısından fazlası da araştırmanın bu kategorisine katılmışlardır. Etkin öğrenme yöntem ve teknikleri öğretmen mezun eden fakültelerin her birinde ders olarak verilmemektedir. Ayrıca hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin geleneksel yöntemle olan bağımlılığı da etkin öğrenmenin kabullenilmesini zorlaştırmaktadır. Bulut (2005)'in çalışmasında öğrenimleri sırasında aktif öğrenme dersi gören öğretmenlerin bu dersi almayan öğretmenlere oranla aktif öğrenme yöntemlerini uygulamakta daha az zorluk çekmeleri araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı ön öğrenmedeki yetersizliklerin etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin yeni edindikleri bilgilerle eskileri zihinlerinde şematize etmeleriyle öğrenme gerçekleşmektedir, ön bilgilerinde eksiklik olan öğrenciler yeni bilgileri anlamakta ve anlamlandırmakta güçlük çekmektedirler. Düztepeliler (2006)' nın öğrencilerin etkin öğrenme uygulamalarına hazır olmamalarının ve önöğrenmelerdeki eksikliklerinin öğretmenlerin etkin öğrenmeyi uygulamakta zorlandıklarını belirtmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı aile ilgisizliğinin etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Ailelerin etkin öğrenmenin önemini kavramamış olmaları ve geleneksel eğitimle yetiştirilmiş olmalarından kaynaklanan önyargılar mevcut olabilmektedir. Gökçe (2004)' ün araştırmasında öğrenci velilerinin geleneksel eğitim anlayışına yatkın olmalarının aktif öğrenmenin etkili uygulanamamasına neden olduğunu ortaya koyması araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin küçük bir kısmı öğrencilerin hedef belirlememesinin etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Etkin öğrenme bilincinde olmayan öğrenciler, öğrenme hedeflerini önemsemezler, kesinleştirilmiş amaca sahip değildirlir. Rehber öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlüklerden biri olarak hedef belirlememelerinden bahsetmeleri araştırmanın bu bulgusuna paralellik taşımaktadır. Sınıf rehber öğretmenlerinden birinin “Sınıfların kalabalıklığı, öğrencilerin motivasyonunun az olması ve hedeflerinin olmaması, okul fizikî imkânlarının yetersizliği.” şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin çok azı öğrencilerdeki özgüven eksikliğinin etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede sınıflar demokratik tutumun hakim olduğu ortamlardır ve öğrenciler gerek öğretmenleriyle gerek arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler geliştirmekte, duygu ve düşüncelerini yıkıcı eleştirilme kaygısı gütmekten rahatlıkla paylaşmakta, böylece öğrencilerin kendilerine güven duymaları sağlanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin birinin “Ailelerin yetersiz ilgileri, öğrencilerin gelecek kaygısı, olumlu seviyede olabilecek sınav kaygıları taşımamaları, geleneksel öğrenci tipi zihniyeti, kendine güvensizlik, eleştirel düşünmeme, ezberciliğe ve kolaycılığa kaçış, arkadaş çevresi, ders araç ve gereçlerinin yetersizliği, öğretmenlerin çalışma koşulları, kişilik, sosyal ve ekonomik sorunlar engelleyici faktörler olarak sayılabilir.” şeklindeki görüşü araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin çok azı öğrencilerdeki eleştirel düşünme eksikliğinin etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Etkin öğrenme öğrencilerin düşünsel gelişimini sağlayan yaklaşımlardandır ve eleştirel düşünmeyi öğrencilere kazandırmanın yolu yine eğitimden geçmektedir. Ay (2005)' in çalışmasının sonucunda ortaöğretimde görev alan öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde eleştirel düşünmeyi geliştirici yöntem ve teknikleri kullanmayı öğretmek derslerine yansıtılmaları gerekliliğinin ortaya konması araştırmanın bulgusuyla örtüşmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin çok azı sınav kaygısının etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin ortaöğretimden sonra üniversite eğitimi alabilmeleri için üniversite sınavından başarılı olmaları gerekmekte, bu da öğrencilerde yüksek stres nedeniyle sınav kaygısına yol açmaktadır. Öğrenciler sınavı kazanabilmek için daha çok test çözme ve daha çok net çıkarma ihtiyacı hissetmekte ve kişisel gelişimlerini ikinci plana itebilmektedirler. Güner (2005)' in eğitim sistemimizde test çözücülük ve sınav başarısı anlayışının hakim olduğunu ve etkin öğrenmeye yönelmek için bu anlayış yerine neyi, niçin ve nasıl öğreneceğini bilen ve sürekli öğrenme becerisine sahip bireyler yetiştirmenin gerekliliğini belirtmesi araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin çok azı öğrencilerin araştırma yapmamasının etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin geleneksel öğretim sisteminde yetiştirilirken bilgi kazanma, araştırma yapma ve açıklayıcı veriler sunma rolünü öğretmenle bütünleştirmeleri ve kendilerine pasif dinleyici rolü yüklemelerinden kaynaklanabilir. Etkin öğrenen öğrenciler araştırma yapmaya meraklıdır, yeni bilgiler elde etmede heveslidirler. Gökçe (2004)' in yaptığı çalışmada aktif öğrenmenin öğrencilere proje geliştirme becerisi kazandırdığını ortaya koyması araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin çok azı öğrencilerin sorumluluk sahibi olmamalarının etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan okul rehber öğretmenlerinin de küçük bir kısmı bu kategori yönünde görüş belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenme sorumluluğu öğrenciye aittir, geleneksel öğretimde ise öğrenci sadece bilgiyi ezberleyici konumundadır. İlköğretimden itibaren bilgiyi hazır olarak almaya alışan öğrencilerde etkin öğrenmeye direnç gösterebilmekte ve sorumluluk almakta zorlanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinden birinin “Öğrencilerin içinde buldukları yaş dönemi gereği (buluş çağı) her şeye olumsuz bakmaları ve sorumluluk almaktan,

araştırma-inceleme yapmaktan hoşlanmamalarıdır.” şeklinde belirttiği görüş araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin çok azı ilköğretimden itibaren etkin öğrenmenin uygulanmamasının etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin üçte biri de aynı paralellikte görüş bildirmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden birinin “Öğrencinin ilköğretimden hazır gelmemesi, ekonomik durum ve sosyal şartlardan dolayı öğrencilerin ortaöğretime fazla önem vermemesi sonucu etkili uygulanamıyor. İlköğretimde yeterli yönlendirmeler yapılmadığı için uygulanamıyor.” şeklinde belirttiği görüş araştırmanın bu bulgusuyla örtüşmektedir.

3. Ortaöğretim Öğrencilerinin Etkin Öğrenme İle İlgili Görüşlerinden Oluşan Temalar

3.1. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenmenin Nasıl Gerçekleştiğine Dair Görüşleri

Öğrencilerin büyük bir kısmı etkin öğrenmenin dinleme ile gerçekleşeceğini belirtmişlerdir. Sınıfta bir öğrenci bir ders süreci boyunca geçirdiği sürenin büyük bir kısmını öğretmenini ve arkadaşlarını dinleyerek geçirmektedir. Yeşilyaprak (2005) dinlemede dikkatin ders sürecinde sürdürülebilmesi ve anlatılanların öğrenilebilmesinin dinleme becerisinin geliştirilmesine bağlı olduğunu ve derste dinleme yolu ile öğrenmenin, öğrencinin kendi başına öğrenmesinden hem daha etkili hem de daha kısa sürede gerçekleştiğini belirtmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Öğrencilerin üçte birinden biraz fazlası etkin öğrenmenin tekrar etme ile gerçekleşeceğini belirtmişlerdir. Öğrencinin işiterek ya da görerek algıladığı bilgiyi kısa süreli belleğe gönderebilmesi için bilgiyi tekrar etmesi gerekmektedir. Ayrıca bilginin uzun süreli belleğe kodlamalarla işlendikten sonra unutulmaması için belirli aralıklarla tekrar edilmesi gerekmektedir. Erdem (2005) öğrenilenleri unutmayı önlemenin iki yolundan birinin öğrenilen bilgileri aralıklı olarak tekrar etmek olduğunu bildirmesi araştırmanın bu bulgusu ile paralellik taşımaktadır.

Öğrencilerin beşte biri etkin öğrenmenin öğretmenin etkili şekilde bilgi aktarımı ile gerçekleşeceğini belirtmişlerdir. Öğretmenin bilgiyi etkili olarak aktarması öğrencilerin öğrenme stillerinin farkında olması ve öğrenme stillerine uygun yöntemler kullanarak öğrencilerin öğrenmesini sağlaması gerekmektedir. Pillay (1998)' in bireylerin tercih ettiği

öğrenme tarzlarını tanımanın eğitimin geliştirilmesi ve planlaması için giderek önemli bir faktör olduğu görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin öğrenme sürecine katılım ile gerçekleşeceğini belirtmişlerdir. Hamarta (2006) öğrenmenin gerçekleşmesi ve kalıcılığının öğrencinin öğrenme sürecine katılımı ile paralellik gösterdiğini belirtmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Ayrıca araştırmaya katılan rehber öğretmenlerle sınıf rehber öğretmenlerin büyük bölümünün de etkin öğrenmenin öğrencin aktif katılımı ile gerçekleşeceği yönündeki görüşleri bu bulguyla örtüşmektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin plânlı çalışma ile gerçekleşeceğini belirtmişlerdir. öğrencilerin hedeflerine ulaşabilmeleri için ders içeriğinde yer alan konuları ve bu konuları öğrenmeleri için ne kadar süreye ihtiyaçları olacağını belirleyerek çalışmaları ve bu süreleri çalışma saatleri içine organize etmeleri gerekmektedir. Özgüven (1974)' ün planlı çalışanların akademik yönden daha başarılı, plan yapıp da kısmen uyanlarla plan yapmayanların daha çok başarısız olduklarını belirtmesi araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin not alarak çalışmakla gerçekleşeceğini belirtmişlerdir. Howe (1970) öğrencilerin not alıkları bilgilerin %34'ünü, not almadıkları bilgilerin ise ancak %5'ini hatırladıklarını ortaya koyan çalışması araştırmanın bulgusunu desteklemektedir (Howe 1970' den aktaran Kaya, 2001).

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin uygulama ile gerçekleşeceğini belirtmişlerdir. Öğrenme edinilen bilgilerin kullanılabilmesi ile mümkündür. Araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenleri de etkin öğrenmenin öğrencilerin öğrendiklerini uygulamaları ile gerçekleştğini belirtmeleri bu bulguyu desteklemektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Öğrencinin derste olabildiğince faal almasıyla, teknolojik araçları kullanmasıyla, öğrendiklerini uygulamasıyla gerçekleşir.” şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin görsel materyal kullanma ile gerçekleşeceğini belirtmişlerdir. Görsel öğrenme stiline sahip öğrenciler bilgileri görüntülerle algılayarak daha kolay öğrenmektedirler. Aydın Yılmaz (2001)' in görsel ve işitsel materyallere dayalı bir öğretim süreci düzenlemenin öğrenmeye yardımcı olduğunu belirtmesi araştırmanın bu bulgusu ile örtüşmektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin okuma ile gerçekleşeceğini belirtmişlerdir. Erdem (2005) okumanın, öğrenmenin temel yollarından bir olduğunu belirtmesi araştırmanın bu bulgusu ile örtüşmektedir. Öğrenmede hızlı okuma önemli ve gereklidir. Hızlı okumayla hem okunanlar daha iyi anlaşılır hem de zamandan kazanılır. Fakat okuma; yorum yapma, eleştirme özet çıkarmak için yapılıyorsa okuma hızı yavaş olmalıdır.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin dikkat vererek gerçekleşeceğini belirtmişlerdir. Öğrencinin öğrenebilmesi için dikkatini çalıştığı konu üzerinde yoğunlaştırması şarttır. Dikkatini toplayan öğrencinin motivasyon düzeyi de yükselir ve öğrenmeye zihinsel olarak katılabilir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin etkin öğrenmenin bilginin hafızaya işlenerek gerçekleştiğini belirtmeleri bu bulguya paraleldir.

3.2. Ortaöğretim Öğrencilerinin Kendilerinin Nasıl Öğrendiklerine Dair Görüşleri

Öğrencilerin yarısı kendilerinin dinleyerek öğrendiklerini belirtmişlerdir. İşitsel öğrenme stiline sahip öğrenciler bilgileri dinleyerek öğrenirler. Uluğ (2005)' in ortaöğretimde, sınıflardaki öğrenci sayısının kalabalık, laboratuvar ve işlik gibi uygulamaları derslerin gerçekleştirilmesine elverecek olanakların sınırlı olması nedeniyle okuldaki öğrenmelerin daha çok dinleme ile gerçekleştiğini belirtmesi bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin yarısına yakını tekrar ederek öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bilgi işleme kuramına göre öğrenmenin gerçekleşmesi için algılanan bilginin önce kısa süreli belleğe gönderilmesi ardından da öğrencinin bu bilgiyi anlamlandırarak uzun süreli belleğe göndermesi gerekmektedir. Bilginin uzun süreli belleğe kodlamalarla işlendikten sonra unutulmaması için belirli aralıklarla tekrar edilmesi gerekmektedir. Saylan ve Şahan (1998) öğrenilen bilgilerin hafızaya kaydedilmesi ve gerektiğinde hatırlanması için öğrenilenlerin tekrar edilmesi gerektiği belirtmesi bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin dörtte biri yazarak okuyarak öğrendiklerini belirtmişlerdir. Erden (1993) öğrencilerin altını çizdikleri bilgilerin çizmedikleri bilgilere oranla daha çok hatırladıklarını belirttiği araştırması bu bulguya paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin beşte biri not tutarak öğrendiklerini belirtmişlerdir. Aytunga (1999)' nın not tutup tuttukları notları gözden geçiren öğrencilerin daha başarılı olduklarını ortaya koyan çalışması bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı bilgi kaynaklarını kullanarak öğrendiklerini belirtmişlerdir. öğrencilerin öğrenebilmeleri bilgiye ulaşabilmeleri ile mümkündür. Bilgi kaynaklarını kullanarak bilgiye ulaşan öğrenci başarılı bir öğrenme gerçekleştirir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin etkin öğrenen öğrencilerin bilgi kaynaklarını kullanabildikleri yönündeki görüş bu bulguyu desteklemektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Not tutan, aktif dinleyen, farklı ders araç gerecini gerekli yerde kullanan, tekrarı çok yapan, dersin dışında görsel yayın araçlarından faydalanan öğrencidir.” Şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı görerek öğrendiklerini belirtmişlerdir. Görsel öğrenme stiline sahip öğrenciler bilgileri göze hitap eden materyallerden daha kolay öğrenmektedirler. Hamarta (2006)’nın harita, resim, grafik, tepegöz, projeksiyon, resimli kitap ve video gibi görsel araçların bu öğrencilerin daha iyi öğrenmelerini sağladığını belirtmesi araştırmanın bulgusu ile örtüşmektedir.

Öğrencilerin çok azı uygulama ile öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri bilgiyi hafızaya işledikten sonra uygulamaları ile gerçekleşebilmektedir. Araştırmanın bu bulgusu sınıf rehber öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin etkin öğrenen öğrencinin öğrendiklerini uygulayabilen öğrenci olduğu şeklindeki görüşleri ile örtüşmektedir.

Öğrencilerin çok azı plânlı çalışarak öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgu öğrencilerin büyük bir kısmının sınavlardan bir gün önce yoğun çalışmayı alışkanlık haline getirmesi ile açıklanabilir. Ayrıca rehber öğretmenlerin de öğrencilerin verimli çalışma yöntemlerine uygun çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden birinin “Etkili çalışma yöntemlerini bilmiyorlar ya da kulak arkası ediyorlar. Tekrar etmiyorlar.” şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı bilgi alışverişi ile öğrendiklerini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmenin gerçekleştiği sınıflarda öğrenciler bilgileri hem öğretmenlerinden hem de grup çalışmaları ile arkadaşlarıyla bilgi alışverişi yaparak öğrenmektedirler. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin etkin öğrenmenin öğretmen ve öğrenci etkileşimi ile gerçekleştiğini belirtmeleri bu bulguyla örtüşmektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Ders çalışmayı öğretmenin yönlendirmesiyle ve arkadaşlarına bakıp model alarak öğreniyor. Ne yapması gerektiğini daha çok öğretmenin yönlendirmesiyle öğreniyor. Anne babanın

bilgilendirmesi yeterli olmadığı için öğrenci öğretmen yönlendirmesine paralel olarak öğrenme gerçekleşiyor.” şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı ezberleyerek öğrendiklerini belirtmişlerdir. Ezberleyerek öğrenme geleneksel öğretim metodunun hakim olduğu sistemlerde karşılaşılan temel problemlerden biridir. Öğrenciler ezberleme sonucunda öğrendiklerini düşündükleri bilgileri kolaylıkla unutmaktadır. Lubbers ve Gorcyca (1997)’ nin öğrencilerin sınıfta oturup öğretmeni dinleyerek daha önceden hazırlanmış ödevleri ezberleyerek ve soruları cevaplayarak öğrenemedikleri yönündeki görüşü bu bulgu ile çelişmektedir (Lubbers ve Gorcyca, 1997’ den aktaran Güneşli, 2007). Nitekim etkin öğrenmede ezberleme yerini kalıcı öğrenmeye bırakmaktadır.

Öğrencilerin çok azı sosyal etkinliklere katılarak öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler motamot bilgi aktarımı ile işlenen ders sürecinde bir süre sonra sıkılmakta ve öğrencilerin derse olan ilgileri azalmaktadır. Ancak tiyatro, oyun, şiir okuma, resim yapma, yaratıcı drama, sosyal kulüp çalışmaları vb. etkinliklerle öğrenciler sürece dahil edildiğinde öğrenme gerçekleşebilir. Gökçe (2004)’ ün yaptığı araştırmada öğrencilerin oyun, gezi-gözlem, yaratıcı drama çalışmaları, tv izleme ve film seyretme, belirli gün ve haftaları kutlama çalışmaları, eğitsel kol faaliyetleri, halk oyunları gibi çalışmalara seerek ve isteyerek katıldıklarını ortaya koyması bu bulgu ile paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin çok azı özet çıkartarak öğrendiklerini belirtmişlerdir. öğrenciler özetleyerek metindeki ana temaları belirlemede ve konunun özünü anlayabilmektedir. Yeşilyaprak (2005)’ in özetlemenin öğrencinin ne öğrendiğini düşünmesini, mantıksal ve anlaşılabilir tarzda yazmasını ve kendi kelimeleriyle ne öğrendiğini açıklamasını sağladığının belirtmesi araştırmacının bu bulgusunu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı araştırma yoluyla öğrendiklerini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler meraklıdır, bilgileri araştırarak ve keşfederek öğrenirler. Araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenen öğrencilerin araştırmacı olduklarını belirten görüşleri bu bulguya paralellik göstermektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Meraklıdır araştırma yapmayı sever, sorgulayıcıdır.” Şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

3.3. Ortaöğretim Öğrencilerinin Etkin Öğrenmenin Kendilerine Ne İfade Ettiğine Dair Görüşleri

Öğrencilerin yarısı etkin öğrenmenin kendilerine öğrenmeye aktif katılımı ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenme süreci öğretmenin bilgi aktarıp öğrencilerin bu bilgileri edilgin olarak dinledikleri bir süreç değildir. Etkin öğrenme hem öğretmen hem de öğrencinin aktif olarak sürece dahil olmalarını gerektirmektedir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenler ve sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenmeyi öğrencinin aktif katılımı olarak nitelendirmeleri bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin dörtte biri etkin öğrenmenin kendilerine kalıcı öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. etkin öğrenmede öğrenciler bilgileri ezberlemek yerine kendilerine özgü yöntemlerle edindiklerinden kalıcı öğrenme gerçekleşmektedir. Araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenleri de etkin öğrenmeyi kalıcı öğrenme olarak nitelendirmişlerdir. Bu öğretmenlerden birinin “Ezber dayandımayan, kalıcı öğrenmedir.” şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin beşte birinden daha azı etkin öğrenmenin kendilerine eleştirel düşünmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. etkin öğrenmede öğrenciler olay ve olgular arasındaki ilişkileri düşünür, analiz eder ve yorumlar. Araştırmaya katılan rehber öğretmenler ve sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenen öğrenciyi eleştirel düşünme becerisine sahip olarak nitelendirmesi bu bulguya örtüşmektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Etkin öğrenen öğrenci; araştıran, sorgulayan, düşünen, “neyi, niçin” öğrenmesi gerektiğini bilen, öğreneceği şeyin günlük hayattaki faydasını kavrayan, yaratıcı, derste aktif, derse karşı ilgili merak eden, eleştirel düşünebilen, kendini yansıtan ve geliştirebilendir.” şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin araştırarak öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler derslere ilgilidir, proje çalışmaları yapmayı ve üretmeyi severler. Araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenen öğrencileri araştırmacı olarak tanımlamaları bu bulguya paralellik göstermektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Dikkatli, gözlemci, araştırmacı ve özellikle de isteklidir.” şeklinde belirttiği görüş bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin kendilerine uygulamayı ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenciler bilgiyi öğrendikten sonra gerek okulda gerek günlük yaşamda kullanmaktadır. Araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenleri de etkin

öğrenmeyi uygulamaya dönük öğrenme olarak tanımlamışlardır. Bu öğretmenlerden birinin “Öğrendiği şeyi unutmama, uygulayabilme, öğrendiği şeylerin ona bir şeyler ona bir şeyler kazandırması ve bunları sorunlarını çözmede kullanmasıdır.” şeklindeki görüşü bu bulguya örtüşmektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin kendilerine motivasyon artırıcı öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenci kendi öğrenmesinden kendisi sorumludur. bilgiyi öğrenirken farklı öğrenme stratejilerini işe koşar ve öğrenmeden zevk alır, bu da öğrencinin kendisini güdülemesini sağlar. Ellez (2004)’ ün etkin öğrenmenin öğrencilerin güdülerini etkilediğini ve geleneksel yöntemle arasında azami derece fark oluşturduğunu ortaya çıkardığı araştırma bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin kendilerine sınıf içi etkileşimi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenme sınıflarında öğrenciler hem öğretmenleriyle hem de birbirleriyle aktif iletişim halindedirler, sınıfta demokratik bir ortam teşekküllemektedir. Meyer ve Jones (1993)’ ün etkin öğrenmenin yarışma ve sınıf içindeki ayrılığı azalttığı, öğrencilerin işbirliği içinde çalıştığını ve bu tip öğrenmenin yüksek etkileşimli yapısından dolayı öğrencilerin sürekli olarak geri bildirim verip aldıklarını belirtmesi bu bulguyu desteklemektedir (Akt, Şahinel, 2003).

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin kendilerine öğrencinin özelliklerine uygun öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede her öğrenci kendi sahip olduğu öğrenme stil ve stratejilerini kullanarak öğrenmektedir. Ayrıca rehber öğretmenler ve sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenmenin öğrenme stilleri- öğrenme stratejileri kullanılarak gerçekleşen öğrenme olduğunu belirtmeleri bu bulguya örtüşmektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Bireyin kendi özellikleriyle, öğrenilecek konunun özelliklerini göz önünde bulundurup, en iyi öğrenme yöntemiyle öğrenme faaliyetini gerçekleştirmesidir.” şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin kendilerine anlatabilme yeteneğini ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenme sınıflarında öğrenciler duygu ve düşünce paylaşımı içindedir, birbirlerini saygı çerçevesinde dinler, karşıt görüşlerle kendi görüşlerini analiz eder, yorumlar ve sentezlerini birbirlerine aktarırlar ayrıca öğrenciler makale, şiir, öykü yazma gibi etkinliklere de katılırlar. Güneyli (2007)’ nin yaptığı araştırmada etkin öğrenmenin öğrencilerin yazılı anlatım yeteneğini geliştirdiğini ortaya koyması bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğretmenin kendilerine yaratıcılığı ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenme yöntemlerinden beyin fırtınası, yaratıcı drama gibi etkinlikler öğrencilerin eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine olanak vermektedir. Ayrıca araştırmaya katılan rehber öğretmenler ve sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenen öğrencilerin yaratıcı bireyler olduklarını belirtmeleri bu bulguya paralellik göstermektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Daha sosyal, katılımcı ve yaratıcı oluyorlar. Kendilerinin düşüncelerini daha iyi ifade edebiliyor, farklı açılardan olaylara bakabiliyorlar”, şeklinde belirttiği görüş bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin kendilerine ders içinde öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenme sınıflarında öğrenciler bilginin değerli olduğunu ve neyi nerede kullanacaklarını bildiklerinden öğrenme şevkine sahiptirler, bilginin işe yararlığı konusunda bilinçli olduklarından anlatılanları etkin dinlerler. Dersi aktif dinleyen öğrenci derste öğrenmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden birinin “Öğretmenimizin derste anlattığı konuyu derste anlıyorsak yani sonraya bırakmıyorsak bu etkin öğrenmedir.” şeklindeki görüşü bu görüşü desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenmenin kendilerine öğretmen denetiminde öğrenmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğretmenler öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerini sağlamaya çalışırken gerektiği durumlarda müdahale ederek onlara rehberlik ederler. Şahinel (2003)’ ün etkin öğrenmenin öğretmene yeni bir görev yüklediğini bu görevin de rehber veya yol gösterici olduğunu belirtmesi bu bulguyla örtüşmektedir.

3.4. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenme Sürecinde Yaşadıkları İle İlgili Güçlüklere Dair Görüşleri

Öğrencilerin yarısına yakını anlatım yönteminden kaynaklanan engeller nedeniyle öğrenemediklerini belirtmişlerdir. Bu bulgu eğitim sistemimizin geleneksel öğretim yöntemi etkisinden henüz kurtulamamış olması ve öğretmenlerin kendilerine salt bilgi aktarıcı rolü benimsemelerinden kaynaklanabilir. Öğrenciler öğretmenlerinin anlatım yöntemlerini çeşitlendirmediklerinden yakınmaktadırlar. ayrıca araştırmaya katılan rehber öğretmenler ve sınıf rehber öğretmenlerin geleneksel eğitim sisteminin benimsenmesini etkin öğrenmenin gerçekleşmesinde bir engel olarak görmeleri bu bulguyu desteklemektedir. Koca, Yaman ve Şen (2005)’ in yaptıkları araştırmada öğretmen adaylarının kullandıkları benzetmelerde öğrenciye “pasif” bir rol (resim sayfası, hamur ve

seyirci) yükleyen benzetmeler öğretmeni (ressam, fırıncı ve filmin baş rol oyuncusu) öğrenme-öğretme ortamında merkeze alan benzetmeler kullanmaları bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin yarısına yakını öğrenme sürecinde dikkat eksikliği ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin derse dikkatlerini verebilmeleri için etkin dinleme becerilerini geliştirmeleri, öğrenme disiplinine sahip olmaları ve motivasyon düzeylerini yükseltmeleri gerekmektedir. Derse ilgi duyan öğrenciler kendilerini motive edebilirler. Düşük motivasyona sahip öğrencilerin dikkat süreleri de azalmaktadır. Planlı çalışan öğrenciler öğrenme disiplini elde etmiş bireylerdir ve verimli çalışma yöntemlerini uygularlar. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerden birinin “Öğrenmede yaşanan güçlükler: dikkat dağınıklığı verimli çalışma yollarını uygulamamaları.” şeklinde belirttiği görüş bu bulguya açıklık getirmektedir.

Öğrencilerin dörtte biri öğrenme sürecinde sınıf ortamından kaynaklanan engeller ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler öğrenmenin önemli bir kısmını okulda dersliklerinde gerçekleştirmektedirler. Sınıf ortamı öğrencilerin etkin öğrenmelerine imkân verecek şekilde olmazsa öğrenciler başarısız olurlar. Araştırmaya katılan rehber öğretmenler ve sınıf rehber öğretmenlerin okullardaki fiziki engellerin etkin öğrenmeye engel olduğunu belirtmeleri bu bulguya paraleldir. Bu öğretmenlerden birinin “Fiziksel ortamlar ve eğitim donanımının tam olmaması. Öğretmenlerin farklı öğrenme teknik ve stratejilerini kullanmaması.” şeklinde belirttiği görüş bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin dörtte biri öğrenme sürecinde ders konularından kaynaklanan engeller ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ders konularının zorluk derecesi ve müfredat yoğunluğu öğrencinin öğrenmesini zorlaştırabilmektedir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenler ve sınıf rehber öğretmenlerinin eğitim sisteminin etkin öğrenmeye elverişli olmamasını belirtmeleri bu bulguya örtüşmektedir. Bu öğretmenlerden birinin B9; “Müfredat yoğunluğu, öğrencinin ÖSS ile ilgili olmayan bilgileri önemsememesi, ÖSS’ye yönelik hassasiyetlerin had safhada olması, öğretmenlerin etkili öğretim yöntemleri konusunda yetersiz, bilgisiz olması...” şeklinde belirttiği görüş bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin beşte biri öğrenme sürecinde etkin çalışmama ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. etkin çalışma alışkanlıklarına sahip öğrenciler akademik anlamda başarı düzeyleri yüksek öğrencilerdir. Kaya (2001) program yapma, okuma, ortam hazırlama, dikkat, not alma, sınavlara hazırlanma ve yazılı kaynaklardan yararlanmanın başarının önemli etkenlerinden olduğunu belirttiği çalışması bu bulgu ile örtüşmektedir.

Öğrencilerin beşte biri öğrenme sürecinde motivasyon eksikliği ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenmenin gerçekleşmesi için öğrencinin öğrenmeyi ihtiyaç olarak hissetmesi gerekmektedir. Öğrenmeyi ihtiyaç olarak hisseden öğrenciler kendilerini öğrenmeye güdülerler. Araştırmaya katılan rehber öğretmenler de öğrencilerdeki motivasyon eksikliğinin öğrenmelerine engel olduğunu belirtmişlerdir. bu öğretmenlerden birinin “Öğrenmeye istekli olmamaları, plansız olmaları, hedef ve amaçlarının olmaması.” şeklinde belirttiği görüş bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin beşte birinden azı öğrenme sürecinde öğretmen otoritesi ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. öğretmen otoritesinin hakim olduğu sınıflarda öğrenciler kendilerini ifade etmekten kaçınırlar, öğretmen korkusu nedeniyle parmak kaldırmaktan dahi çekinen öğrencilerle karşılaşmak mümkündür. Öğretmenle rahat iletişim kuramayan öğrenciler etkin öğrenemezler. Flanders (1967)'nin yaptığı araştırmada öğretmen ve öğrenci arasındaki sözlü ve sözsüz iletişimin öğrencinin kişiliği ve okul başarısı üzerinde etkili olduğu ve devamlı hakimiyet gösterisinin öğrenciler tarafından beğenilmediğini ve onların yeteneklerini olumsuz yönde etkilediğini ortaya koyması bu bulguyu desteklemektedir (Flanders, 1967' den aktaran Kaya, 2001) .

Öğrencilerin çok azı öğrenme sürecinde çalışma ortamının elverişsizliği ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenci kendine uygun bir çalışma ortamına sahip değilse kendini öğrenmeye odaklayamamaktadır, uygun bir çalışma ortamının oluşturulması öğrenme için gerekli şartların başında gelmektedir. Hamarta (2006)'nın çalışılan yerin temiz havalı, normal ısıda ve normal aydınlıkta olması gerektiğini, çok sıcak odanın çalışırken rahavet ve uyku verdiğini, çok soğu odanın da öğrenmenin verimini düşürdüğünü belirtmesi araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı öğrenme sürecinde öğrenme stillerini bilmeme ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenme stilleri bireylerin kendilerine özgü öğrenme yollarıdır ve bireylerin öğrenmeye yönelik eğilimlerini ve tercihlerini

göstermektedir. Öğrencinin başarılı olabilmesi öğrenmeyi öğrenmesi yani kendi öğrenme stillerini bilmesi ile mümkündür. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme stillerini fark edememeleri nedeniyle öğrenemedikleri yönünde belirttiği görüş bu bulguyu desteklemektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Öğrenciler neyi neden öğrenmeleri gerektiğini bilmiyorlar, nasıl öğrenmesi gerektiğinin çok farkında değiller.” Şeklinde beyan ettiği görüş bu bulguya örtüşmektedir.

Öğrencilerin çok azı öğrenme sürecinde özgüven eksikliği ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Başaracağına inanmayan öğrencinin cesareti kırılır, motivasyonu düşer ve öğrenmeyi gerçekleştirme mümkün olmamaktadır. Öğrencinin başarılı olabilmesi için kendine güvenmesi gerekir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenler ve sınıf öğretmenlerinin etkin öğrenen öğrencilerin özgüven sahibi olduklarını belirtmeleri bu bulguya paralellik göstermektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Kendine güvenen, derse odaklanan, problem çözebilen öğrencilerdir.” Şeklinde belirttiği görüş bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı öğrenme sürecinde materyal eksikliği ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Görsel ve işitsel materyaller öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırmaktadır. Araştırmaya katılan rehber öğretmenler ve sınıf öğretmenlerinin etkin öğrenen öğrenen materyal kullanımı ile gerçekleştiği belirtmeleri bu bulguyu desteklemektedir. Bu öğretmenlerden birinin A7 “Görsel, dokunsal ve işitsel öğrenme şeklinde gerçekleşir. Öğrenmenin gerçekleşmesi için yardımcı olabilirsiniz. Etkili öğrenmenin olabilmesi için öğrencilere öğrenme ortamı düzenlenebilir, materyal ve etkinlikler sağlanabilir.” şeklinde belirttiği görüş bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı öğrenme sürecinde grupta çalışmaya ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. öğrenciler daha iyi öğrenebilmek için işbirliğine ve bilgi paylaşımına ihtiyaç duyabilirler. Etkin öğrenmede kullanılan yöntemlerden biri de işbirlikli çalışmadır. Gömleksiz (1993)’ ün yaptığı çalışmada işbirlikli öğrenmenin başarıyı arttırdığını ortaya koyması bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı öğrenme sürecinde kavrama ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Etkin öğrenmede öğrenci anlatılanları etkin dinleyerek öğrenme sürecine zihinsel olarak katılmakta, bilgiyi okuyup analiz ederek kendine özgü öğrenme stillerini kullanarak anlamlandırmakta ve yorumlamaktadır. Öğrenme sürecine aktif olarak katılmayan ve öğrenme stillerini devreye koymayan öğrenciler öğrenemezler. Araştırmaya

katılan rehber öğretmenlerin öğrenme stillerinin bilinmemesinin öğrenmeye engel olduğu görüşü bu bulguyu desteklemektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Öğrenme güçlüğü yasayan öğrencilerimiz çoğunlukta. Bu tür öğrencilerimize yönelik sınıf rehber öğretmen ve veli işbirliğini sağlayarak bireysel eğitim programlarından yararlanıyoruz. Sınıf içi etkinliklere (öğrenci merkezli) ağırlık veriyoruz. Öğrencinin katılımını sağlamak için öğrencinin ihtiyacına göre yöntem ve teknikler geliştiriyoruz.” Şeklinde belirttiği görüş bu bulguyu desteklemektedir.

3.5. Ortaöğretim Öğrencilerinin Kendilerine Etkin Öğrenme Konusunda Ne Tür Bilgiler Verildiğine Dair Görüşleri

Öğrencilerin yarısına yakını etkin öğrenme konusunda kendilerine bilgi verilmediğini belirtmişlerdir. Bu bulgu öğrencilere bilgi verecek öğretmenlerin de etkin öğrenme yöntemleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları ile açıklanabilir. Nitekim araştırmaya katılan rehber öğretmenler ve sınıf rehber öğretmenlerinin etkin öğrenmeye dair bilinçsizlik ve bilgi yetersizliğinden bahsetmeleri bu bulguyla paralellik göstermektedir. Bu öğretmenlerden birinin “...okul yönetiminin ve öğretmenlerin geleneksel eğitim anlayışına sahip olmaları, değişime ayak uydurmamaları ve bu konuda idareci ve öğretmenlere gerekli formasyonun verilmeyişi. Öğretmenlerin yeni programa bakış açısını ölçen bir çalışmanın bulunmayışı.” Şeklinde belirttiği görüş araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Öğrencilerin yarısına yakını etkin çalışma yöntemleri (planlı çalışma, tekrar etme, not tutma, etkin dinleme, etkin okuma) konusunda kendilerine bilgi verildiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için etkin çalışma yöntemleri konusunda bilgilendirilmeleri gerekir. Araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere verimli çalışma yöntemlerine dair bilgi verdiklerini belirtmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Bu öğretmenlerden birinin “Dikkatli dinlemeleri, tekrar etmeleri, anlamadıkları yerleri sormaları ve irdeme konusunda bilgi veriyorum.” Şeklindeki görüşü bu bulguya paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenme konusunda kendilerine öğrenmeye aktif katılımı ilgili bilgi verildiği belirtmişlerdir. Öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için öğrenme sürecinde aktif rol üstlenmeleri gerekmektedir. Etkin öğrenme süreci öğrenciye aktif rol verirken öğretmene de öğrencinin öğrenmesine rehberlik edici rol yüklemektedir. Geleneksel eğitim anlayışının benimsenmesi ve gerek öğretmen gerekse öğrencilerin bu

yönteme olan bağımlılıklarını bırakamamaları nedeniyle eğitim kurumlarımızın büyük kısmında öğrenciler halen aktifleştirilmemektedir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin geleneksel öğretim yöntemlerinde ısrar edilmesinin öğrenmeyi engellediği yönündeki görüşleri araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Bu öğretmenlerden “Klasik yöntemlerden öğretmenlerin vazgeçme zorluğu öğrencilerin okula isteksiz gelmesi engel oluyor.” Şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin çok azı etkin öğrenme konusunda kendilerine özgüven ile ilgili bilgi verildiğini belirtmişlerdir. Etkin öğrenme sürecinde öğrenciler akademik gelişimin yanı sıra benlik gelişimlerini de şekillendirmekte ve kendilerinin potansiyellerinin farkına vararak kendilerine güvenen bireyler olarak yetiştirilmektedirler. Öğrencilerin kendilerine olan güvenleri etkin öğrenmenin gerçekleştiği sınıflarda arkadaşları ve öğretmenler tarafından pekiştirilmektedir. Şahinel (2003)’ ün eğitimin amacı öğrenmeyi olumlu bir süreç haline getirmek, kendine güveni sağlamak ve öğrenciye daha fazla öğrenmeye yeteneği olduğunu kanıtlamak olduğu yönündeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

3.6. Ortaöğretim Öğrencilerinin Ödev Ve Proje Hazırlarken Yararlandıkları Kaynaklara Dair Görüşleri

Öğrencilerin yarısından fazlası ödev ve proje hazırlarken internetten yararlandıklarını belirtmişlerdir. İçinde bulunduğumuz çağ internet erişiminin kolaylıkla bilgi elde etmeye elverişli olduğu bir dönemdir ve internet neredeyse hemen hemen her konuda bilgi barındıran dev bir arşiv özelliğindedir. Öğrenciler de internet erişimi sayesinde bilgiye kolay yoldan ulaşmayı tercih etmektedirler. Ward ve Tiessen (1997)’ nin öğrencilerin etkin öğrenci katılımının sağlandığı internet ortamının sınıf içi etkinliklerde kullanılmasının öğrenci başarısına etkisini inceledikleri araştırmada, öğrencilerin bu teknolojiyi kullanarak oluşturdukları projeleri web sayfalarında yayınladıkları ve öğrencilerin araştırmaları için çok zengin bilgi kaynaklarına ulaşabildiklerinin görülmesi araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Öğrencilerin yarısına yakını ödev ve proje hazırlarken kitaplardan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Özellikle kitapların içinde öğrencilerin öğrenmeleri gereken bilgilerin yer alması, öğretmenlerin ders kitabında yer alan konulardan öğrencileri sorumlu tutması ve öğrencilerin en rahat ulaşabilecekleri kaynakların ders kitapları olmaları, öğrencilerin ödev ve proje hazırlarken bu kaynakları tercih etmeye yönlendirmektedir. Bu öğrencilerden birinin “Konuyla ilgili alanında tanınmış kişilerin

kitaplarından faydalaniyorum ve hepsinin en beğendiğim yerlerini alarak harmanlıyorum. Kitaplardan ve internetten yararlanıyorum.” Şeklindeki görüşü bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin dörtte biri ödev ve proje hazırlarken kütüphanelerden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu öğrencilerin kütüphaneye gitme alışkanlıklarına sahip olmamaları ve kütüphaneyi nasıl kullanacaklarını bilmemeleri ile açıklanabilir. Josey (1962)’ nin yaptığı çalışmada fakülteye yeni gelen öğrencilerin kütüphaneyi gelişigüzel kullandıklarını, kütüphaneyi nasıl kullanacakları öğretildiğinde ise öğrencilerin kütüphaneyi etkin şekilde kullandıklarını belirtmesi bu bulguyu desteklemektedir (Josey, 1962’den aktaran Kaya, 2001).

Öğrencilerin dörtte biri ödev ve proje hazırlarken ansiklopedilerden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu öğrencilerin bilgi edinme yolu olarak ansiklopedi yerine interneti tercih etmeleri ile açıklanabilir. İnternette yer alan geniş veri tabanları ve arama motorları sayesinde öğrencinin bulmak istedikleri bilgiyi hızlı elde etmeleri ansiklopedi sayfalarını irdelemekten daha kolay gelmektedir. Bu öğrencilerden birinin “İlk önce internet sonra kütüphane vb. kaynaklardan yararlanıyoruz.” şeklinde belirttiği görüş de öğrencilerin ansiklopedilere daha az yöneldiklerini göstermektedir.

Öğrencilerin beşte biri ödev ve proje hazırlarken bilgisi olan bireylerden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu öğrencilerin elde ettikleri bilgileri uygulamaya koyarken yetkin bir kişinin klavuzluğuna ihtiyaç duymaları ile açıklanabilir. Saylan ve Şahan (1998)’ in yaptığı çalışmada da öğrencilerin öğretmenlerinden ve iletişime girdikleri öğretici olmayan kişilerden bilgi elde ettiklerinin ortaya konması bu bulgu ile örtüşmektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmaya ilişkin sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

SONUÇ

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin çarpıcı bir hızla ilerlediği günümüzde, bireylerin bilgiye giden yolları öğrenmeleri ve edindikleri bilgileri etkin kullanarak kendilerini geliştirmeleri bir gereklilik haline gelmiştir. Ülkemizde öğrenciler ortaöğretimden sonra bir üst öğrenim imkânı veren yüksek öğrenime geçebilmek için üniversite sınavında da başarılı olmak durumundadır. Başarılı bireyler edindikleri bilgileri gerek günlük yaşamlarında karşılarına çıkan problemlerin çözümünde gerekse akademik alanda kazandıkları eski bilgilerle yeni bilgileri transfer ederek işlevsel olarak kullanan bireylerdir. Bu nedenle öğrenciler eğitsel alanda akademik bakımdan öğrenmeleri gereken bilgileri hızlı ve etkin öğrenmenin yanı sıra kişisel ve sosyal gelişim açısından da kendilerini geliştirmeli ve donanımlı bireyler olarak yetişmelidirler. Öğrencilerin çağın gerektirdiği bilgiye ulaşabilen, ulaştıkları bilgiyi özümseyerek anlamlandıran, anlamlandırdıkları bilgileri gerektiğinde kullanabilen, toplumsal konularda ve gündelik yaşamlarında karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilen, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen bireyler olarak yetiştirilmeleri de eğitim sisteminin karşılaması gereken bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Etkin öğrenme, öğrencilerin hem eğitsel alanda hem de kişisel-sosyal alanda gelişmelerine olanak vermesi açısından dikkat çekmektedir.

Bu araştırma ortaöğretimde görev yapan rehber öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerinin ve ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin etkin öğrenme ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanır. (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen ortaöğretim öğrencilerinden; 15' i kız, 5 i erkek; sınıf rehber öğretmenlerinden 8' i bayan, 7' si erkek; okul rehber öğretmenlerinden 9'u bayan, 6' sı erkek olmak üzere toplam 50 kişiden oluşmuştur.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, ilgili literatür taranmış ve uzman görüşleri de alınarak yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Gönüllük esasına dayanarak yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Bu amaçla toplanan veriler önce kavramsallaştırılmış, daha sonra da ortaya çıkan kavramlar mantıklı bir biçimde düzenlenmiş, buna göre veriyi açıklayan temalar saptanmış ve temalara yönelik kodlamalar yapılmıştır. Kodlama araştırmanın amacı ve görüşme soruları çerçevesinde yapılmıştır. Kodlama yapılırken “bilgisayar destekli nitel veri analiz programı olan Nvivo2’den” yararlanılmıştır. Her tema ve alt boyutu yüzdelerle ifade edilmiştir.

Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, sınıf rehber öğretmenlerinin ve ortaöğretim öğrencilerinin etkin öğrenme ile ilgili görüşlerine dair sonuçlar ayrı ayrı incelenerek aşağıda açıklanmıştır.

1. Rehber Öğretmenlerin Etkin Öğrenme İle İlgili Görüşlerinden Elde Edilen Sonuçlar

1.1. Etkin öğrenmeyi rehber öğretmenlerin yarısına yakını öğrencilerin öğrenmeye aktif katılımı, rehber öğretmenlerin üçte biri öğrenci merkezli öğrenme, rehber öğretmenlerin beşte biri öğrenme stilleri – öğrenme stratejileri kullanılarak gerçekleşen öğrenme, rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı bilgileri hafızaya işleme, öğrencileri hayata hazırlayan öğrenme ve yaparak – yaşayarak öğrenme olarak nitelendirmişlerdir.

1.2. Etkin öğrenmenin nasıl gerçekleştiği konusunda rehber öğretmenlerin yarısına yakını öğretmen - öğrenci etkileşimi ve öğrenme stillerinin kullanılması, rehber öğretmenlerin beşte biri materyal kullanma ve rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı öğrenci merkezli öğretim stratejilerini uygulama ile şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir.

1.3. Etkin öğrenen öğrencilerin özellikleri ile ilgili rehber öğretmenlerin yarısından fazlası öğrenciler motive olduklarını ve öğrencilerin eleştirel düşünebildikleri, rehber öğretmenlerin yarısından biraz fazlası öğrencilerin özgüven sahibi oldukları, rehber öğretmenlerin yarısına yakını öğrencilerin başarılı olabildikleri ve öğrencilerin verimli çalışma yöntemlerini kullanabildikleri, rehber öğretmenlerin üçte biri öğrencilerin bilgi kaynaklarını kullanabildikleri, rehber öğretmenlerin dörtte birinden biraz fazlası öğrencilerin kendilerini tanıdıkları, öğrencilerin problem çözme becerisine sahip oldukları ve öğrencilerin öğrendiklerini uygulayabildikleri ve rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı

öğrencilerin hedef belirleyebildikleri ve yaratıcı düşünebildikleri şeklinde görüş bildirmişlerdir.

1.4. Öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadığı güçlükler hakkında rehber öğretmenlerin yarısından biraz fazlası öğrencilerin verimli ders çalışma yöntemlerini bilmemeleri, rehber öğretmenlerin üçte biri öğrencilerdeki motivasyon eksikliği ve öğrencilerin öğrenme stillerini fark edememeleri, rehber öğretmenlerin beşte biri öğrencilerin geleneksel öğrenme yöntemlerinde ısrar etmeleri ve öğrencilerin hatırlama zorluğu çektikleri, rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı öğrencilerin öğrenme sürecinde dikkat dağınıklığı yaşadıkları, öğrencilerin hedef belirleyememeleri, öğrencilerdeki yaratıcı düşünme ve problem çözebilme becerisi eksikliği, öğrencilerin sorumluluk almamaları şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

1.5. Ortaöğretimde etkin öğrenmeyi engelleyen faktörler konusunda rehber öğretmenlerin yarısından biraz fazlası ortaöğretimde geleneksel öğrenme yönteminin benimsenmesi, etkin öğrenmeye dair bilinçsizlik ve bilgi yetersizliği, rehber öğretmenlerin yarısına yakını fiziksel engeller, rehber öğretmenlerin üçte biri ilköğretimden itibaren etkin eğitim sisteminin etkin öğrenmeye elverişli olmaması ve etkin öğrenmenin uygulanmaması, öğrencilerin durumuna dair engeller (ilgi ve yeteneklerin belirlenmesi, bireysel farklılıklar, okula isteksizlikleri, yaratıcı düşünememeleri), rehber öğretmenlerin dörtte birinden fazlası aile-öğretmen-öğrenci ve akran grupları arasındaki iletişim engelleri olarak belirtmişlerdir.

2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkin Öğrenme İle İlgili Görüşlerinden Elde Edilen Sonuçlar

2.1. Etkin öğrenmeyi sınıf rehber öğretmenlerin yarısından fazlası öğrencinin aktif katılımı, sınıf rehber öğretmenlerinin beşte biri kalıcı öğrenme, öğrenme stilleri – öğrenme stratejileri kullanarak gerçekleşen öğrenme, uygulamaya yönelik öğrenme ve kalıcı öğrenme, sınıf rehber öğretmenlerinin küçük bir kısmı öğrenci merkezli öğrenme ve problem çözme becerisi kazandıran öğrenme olarak nitelendirmişlerdir.

2.2. Etkin öğrenmenin nasıl gerçekleştiği konusunda sınıf rehber öğretmenlerin yarısından fazlası öğrenci – öğretmen katılımı, sınıf rehber öğretmenlerinin yarısına yakını öğrenme stillerinin kullanılmasına imkân sağlanma, sınıf rehber öğretmenlerinin beşte biri materyal kullanma ve öğrenilenlerin uygulanması ile şeklinde düşüncelerini görüş belirtmişlerdir.

2.3. Etkin öğrenen öğrencilerin özellikleri ile ilgili sınıf rehber öğretmenlerin yarısından fazlası öğrencilerin aktif ve motive oldukları, rehber öğretmenlerin yarısına yakını öğrencilerin özgüven sahibi oldukları, öğrencilerin eleştirel düşünebildikleri ve araştırmacı oldukları, sınıf rehber öğretmenlerinin yarısından biraz fazlası öğrencilerin öğrendiklerini uyguladıkları ve öğrencilerin hedef belirleyebildikleri, sınıf rehber öğretmenlerinin dörtte birinden biraz fazlası öğrencilerin bilgiyi transfer edebildikleri, öğrencilerin kalıcı öğrendikleri, öğrencilerin sosyal oldukları, sınıf rehber öğretmenlerinin beşte biri öğrencilerin kendilerini ifade ettikleri ve öğrencilerin başarılı oldukları, sınıf rehber öğretmenlerinin küçük bir kısmı öğrencilerin yaratıcı düşünebildikleri, öğrencilerin öğrenmeyi öğrendikleri ve öğrencilerin problem çözme becerisi sahibi oldukları şeklinde görüş bildirmişlerdir.

2.4. Öğrencilerin etkin öğrenebilmesi için ders sürecinde ne yaptıkları konusunda sınıf rehber öğretmenlerin büyük bir kısmı derste soru – cevap yöntemini kullandıkları, sınıf rehber öğretmenlerinin yarısına yakını uygulama yöntemini uyguladıkları, sınıf rehber öğretmenlerinin üçte biri yazılı ve sözlü anlatım yaptırdıkları, anlatım ve tartışma yöntemlerini kullandıkları, sınıf rehber öğretmenlerinin dörtte birinden biraz fazlası günlük hayattan örnek verdikleri, verimli ders çalışma bilgileri verdiklerini, proje ödevi verdikleri ve grup çalışması yaptıkları, sınıf rehber öğretmenlerinin beşte biri eleştirel düşünme yöntemini kullandıkları, materyal kullandıkları, sınıf rehber öğretmenlerinin küçük bir kısmı rehberlik servisine yönlendirdikleri, drama, gösteri, örnek olay, öykü ve şiir tamamlama yöntemlerini kullandıkları ve beyin fırtınası yaptıklarını belirtmişlerdir.

2.5. Ortaöğretimde etkin öğrenmeyi engelleyen faktörler konusunda sınıf rehber öğretmenlerin büyük bir kısmı fiziki engeller, sınıf rehber öğretmenlerinin üçte biri öğrencilerdeki motivasyon eksikliği, sınıf rehber öğretmenlerinin dörtte biri eğitim sisteminin etkin öğrenmeye elverişli olmaması, ergenlik dönemi sorunları, geleneksel öğretim yöntemlerinin benimsenmesi ve etkin öğrenmeye dair bilinçsizlik ve bilgi yetersizliği, sınıf rehber öğretmenlerinin küçük bir kısmı ön öğrenmedeki yetersizlikler, aile ilgisizliği, öğrencilerin hedef belirleyememeleri, öğrencilerdeki özgüven ve eleştirel düşünme eksikliği, sınav kaygısı, öğrencilerin araştırma yapmamaları, öğrencilerin sorumluluk sahibi olmamaları ve ilköğretimden itibaren etkin öğrenmenin uygulanamaması şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

3. Ortaöğretim Öğrencilerinin Etkin Öğrenme İle İlgili Görüşlerinden Elde Edilen Sonuçlar

3.1. Öğrenmenin gerçekleşmesi ile ilgili olarak öğrencilerin büyük bir kısmı etkin dinleme, öğrencilerin üçte birinden biraz fazlası tekrar etme, öğrencilerin beşte biri etkin öğrenmenin öğretmen etkili bilgi aktarımı, öğrencilerin küçük bir kısmı öğrenme sürecine katılım, etkin plânlı çalışma, uygulama, görsel materyallerin kullanımı, okuma, dikkat verme ve not alma ile şekilde görüş bildirmişlerdir.

3.2. Öğrencilerin yarısı dinleyerek, öğrencilerin yarısına yakını tekrar ederek, öğrencilerin dörtte biri yazarak okuyarak, öğrencilerin beşte biri not tutarak, öğrencilerin küçük bir kısmı bilgi kaynaklarını kullanarak, görerek, uygulayarak, plânlı çalışarak, bilgi alışverişi yaparak, ezberleyerek, sosyal etkinliklere katılarak, özet çıkararak ve araştırma yoluyla öğrendiklerini belirtmişlerdir.

3.3. Etkin öğrenmeyi öğrencilerin yarısı öğrenmeye aktif katılımı, öğrencilerin dörtte biri kalıcı öğrenme, öğrencilerin beşte birine yakını eleştirel düşünme, öğrencilerinin küçük bir kısmı araştırarak öğrenme, uygulama, motivasyon arttıran öğrenme, sınıf içi etkileşim, öğrencinin özelliklerine uygun öğrenme, anlatabilme yeteneği, yaratıcılık, ders içinde öğrenme ve öğretmen denetiminde öğrenme olarak nitelendirmişlerdir.

3.4. Öğrencilerin yarısına yakını anlatım yönteminden kaynaklanan engeller, öğrencilerin yarısına yakını dikkat eksikliği, öğrencilerin dörtte biri sınıf ortamından kaynaklanan engeller, öğrencilerin dörtte biri ders konularından kaynaklanan engeller , öğrencilerin beşte biri öğrenme sürecinde etkin çalışmama ve motivasyon eksikliği, öğrencilerin beşte birine yakını öğretmen otoritesi, öğrencilerin küçük bir kısmı çalışma ortamının elverişsizliği, öğrenme stillerini bilmeme, özgüven eksikliği, materyal eksikliği, grupla çalışmama ve kavrama güçlükleri nedeniyle öğrenme konusunda güçlük yaşadıkları görüşündedirler.

3.5. Etkin öğrenme konusunda öğrencilerin yarısına yakını kendilerine bilgi verilmediğini, öğrencilerin yarısına yakını etkin çalışma yöntemleri (planlı çalışma, tekrar etme, not tutma, etkin dinleme, etkin okuma) konusunda kendilerine bilgi verildiğini, öğrencilerin küçük bir kısmı kendilerine öğrenmeye aktif katılımı ile ilgili bilgi verildiğini, kendilerine özgüven ile ilgili bilgi verildiğini belirtmişlerdir.

3.6. Ödev ve projelerini öğrencilerin yarısından fazlası internetten, öğrencilerin yarısına yakını kitaplardan, öğrencilerin dörtte biri kütüphaneden ve ansiklopedilerden, öğrencilerin beşte biri bilgisi olan bireylerden edindikleri bilgilerle hazırladıklarını bildirmişlerdir.

ÖNERİLER

1. Rehber Öğretmenlere Yönelik Öneriler

1.1. Rehber öğretmenler olan hedef belirleme, planlı çalışma, etkin dinleme, etkin okuma, not tutma, bilgi kaynaklarını etkin kullanma, elverişli çalışma ortamı hazırlamadan oluşan etkin çalışma yöntemleri hakkında öğrencileri bilgilendirmelidir.

1.2. Rehber öğretmenler öğrencilerin etkin öğrenebilmeleri için kendi sahip oldukları öğrenme stilleri ile ilgili yeterli düzeyde çalışma yaparak öğrencileri bilinçlendirmelidir.

1.3. Rehber öğretmenler öğrencilere özgüven ve sorumluluk eğitimi vermelidirler.

1.4. Rehber öğretmenler motivasyon ve dikkat eksikliği konusunda gerekli çalışmaları yapmalıdırlar.

1.5. Rehber öğretmenler öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin belirginleşmesi için gerekli çalışmaları yaparak öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardımcı olmalıdırlar.

2. Sınıf Rehber Öğretmenlerine Yönelik Öneriler

2.1. Öğrencilerin eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilebilmesi için sınıf rehber öğretmenleri etkin öğrenme stratejileri konusunda bilgilendirilmeli ve bu konularda öğretmenlere yol gösterici örnek etkinlikler ve uygulama çalışmaları konusunda süpervizörlük yapılmalıdır.

2.2. Öğretmenler öğrencileri aktif hale getirecek sınıf içi ve sınıf dışı faaliyetler daha fazla yapmalıdırlar.

2.3. Öğretmenler geleneksel öğretime olan bağımlılıklarından vazgeçmelidirler.

2.4. Öğretmenler öğrencileriyle olan etkileşimlerini arttırmalı, sınıf ortamında demokratik bir ortam oluşturmalıdırlar.

3. Ortaöğretim Öğrencilerine Yönelik Öneriler

3.1. Öğrenciler öğrenme stilleri, öğrenme stratejileri ve öğrenme yöntemleri hakkında daha detaylı bilgilendirilmelidir.

3.2. Öğrenciler etkin çalışma yöntemleri konusunda bilgilendirilmelidir.

3.3. Öğrenciler bilgi kaynaklarını etkin kullanmaya dair bilinçlendirilmelidir.

3.4. Öğrencilerin okul dışında da etkin öğrenebilmeleri için ortaöğretim öğrencilerinin aileleri etkin öğrenme ile ilgili bilgilendirilmelidir.

4. Eğitim Alanında Yapılacak Faaliyetlere Yönelik Öneriler

4.1. Eğitim kurumlarındaki fiziki engeller kaldırılmalı, okulun mimari yapısı ve araç- gereç, materyal noktasındaki eksiklikler giderilmelidir.

4.2. İlköğretim çağından itibaren etkin öğrenme yönteminin benimsenerek ortaöğretim ve ilköğretimde okutulan tüm branşlarda kullanımına dair deneysel çalışmalar yapılmalıdır. Bunu sağlamak amacıyla eğitim programları gözden geçirilmeli, müfredat konusunda iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır.

4.3. Öğrencilerin araştırarak, uygulayarak, yaparak- yaşayarak öğrenmeye gayret sarfettikleri deney, proje, ödev gibi çalışmalara ağırlık verilmeli ve bu çalışmaların değerlendirmedeki önemi arttırılarak öğrenciler etkin öğrenmeye yöreklendirilmelidir.

4.4. Öğrenciler gelecek kaygısı nedeniyle sadece akademik yönden kendilerini bir üst noktaya taşımak güdüsü ile hareket etmekte bu nedenle genel kültür derslerindeki başarıyı önemsemekte, özel yetenek derslerindeki faaliyetleri sınavda kendilerine faydası olmayacağını düşünerek ikinci plana itmektedir. Bu nedenle ÖSS sisteminde değişiklikler yapılmalı ve sınav başarısını değerlendirme sürecinde sadece akademik alanda alınan puan baz alınmayarak öğrencilerin özel alanlarda da kişisel yönden kendilerini geliştirmeleri özendirici hale getirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2002). Aktif Öğrenme. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Açıkgöz, K.Ü., Sucuoğlu, H., Gökdağ, M. (2002). “Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Acemilik Döneminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Baş Etme Stratejileri”. Uluslararası Katılımlı 2000’li Yıllarda I. Öğrenme ve Öğretme Sempozyumu.
- Akos, P. (2002). Student perceptions of the transition from elementary to middle school. *Professional School Counseling*, 5 (5), 339-345.
- Apps, J. W. (1990). *Study skills for today's college student*. New York: McGraw-Hill.
- Arends, R. I. (1997). *Classroom instruction and management*. New York: McGraw-Hill.
- Ataman, A. (2004). “Öğrenme tanımı, niteliği, öğrenmeye etki yapan etmenler, öğrenme türleri, nörofizyolojik öğrenme kuramları” Gelişim ve Öğrenme. Editör Ayşegül Ataman. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Atmaca, S. (2006). “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Etkin Öğrenme Yaklaşımı Konusundaki Bilgi ve Becerilerinin Değerlendirilmesi” Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ay, Ş. (2005). “Ortaöğretim öğrencilerinin eleştirel düşünme güçleri ve öğrencileri etkileyen eleştirel düşünme faktörleri” Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ayan, M. (2002). “Etkin Öğrenme Yaklaşımının Sınıf Öğretmenleri Tarafından Uygulanması” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın Yılmaz, Z. (2001). “Kız meslek liseleri 1. sınıf öğrencilerinin Türk dili dersi amaçlarını (yapım ekleri ile sözcük türetme) gerçekleştirmek için yeni öğretim yöntemi ve materyallerinin geliştirilmesi” Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aytunga, O. (1999). “Derste Not Almanın Öğrenme Ve Hatırlama Düzeyine Etkisi” Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balcı, S. (2004). “Eğitsel Rehberlik” Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Editör: Alim Kaya. Ankara: Anı Yayınları.
- Bacanlı, H. (2003). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baltaş, A. (1997). *Stres Altında Ezilmeden Öğrenmede ve Sınavlarda Üstün Başarı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bilen, M. (2002). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Biricik, G. (1999). “İlköğretim 2. Sınıf Matematik Öğretiminde Aktif Etkileşimli Öğrenme Yaklaşımının Öğrenci Başarısına Etkisi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Brandt, R. (1988/1989). On learning research: A conversation with Lauren Resnick. *Educational Leadership*, 46(4), 12-16.
- Brott, P. E., & Myers, J. E. (2002). Development of professional school counselor identity a grounded theory. In S. B., Merriam et al. (Ed). *Qualitative research in practice examples for discussion and analysis* (pp. 145-160), San Francisco: Jossey-Bass A Wiley Company.
- Bulut, P. (2005). “Okulöncesinde Aktif Öğrenme Modelinin Uygulanabilirliği (Elazığ İli Örneği)” Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Carter, R. B., & Spera, S. (1992). A guidance and counseling needs assessment for a rural, multi-cultural K-8 school. *Education*, 113(1), 19-24.
- Cheek, J. R., Bradley, L. J., Reynolds, J. & Coy, D. (2002). An intervention for helping elementary students reduce test anxiety. *Professional School Counseling*, 6(2), 162,165.
- Coolican, H. (1992). *Research methods and statistics in psychology*. London: Hodder & Stoughton.
- Cornford, I. R. (2002). *Learning-to-learn strategies as a basis for effective lifelong learning. International Journal of Lifelong Education*, 21(4), 357–368.
- Cüceloğlu, D. (1996). “İyi Düşün Doğru Karar Ver”. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dağerik, M. (1999). “İlköğretim 4. Sınıf Matematik Öğretiminde Aktif Öğrenme Yaklaşımının Öğrenci Başarısına Etkisi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirci, C. (2000). “Etkin Öğrenme yaklaşımının ilköğretimde 2. Sınıf hayat bilgisi dersinde uygulanması.” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, s. 211-218.
- Demirci, C. (2003). “Etkin Öğrenme Yaklaşımının Erişmeye Etkisi” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25, s. 38-47.
- Demirel, Ö. (1999). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2. Baskı.
- Düzetepeliler, Z. (2006). “İngilizce Öğretmenlerinin Derse Başlamada Etkin Öğrenme Stratejilerini Uygulama Durumları” Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Doğan, B. (2002). “*Strateji Öğretiminin İşbirlikli ve Geleneksel Sınıflarda Okuduğunu Anlama Becerileri, Güdüy ve Hatırda Tutma Üzerindeki Etkileri*” . Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ellis, S. E., Deshler, D. D. & Lenz, B. K. (1991). An instructional model for teaching learning strategies. *Focus on Exceptional Children*, 23(6), 1-24.
- Ellez, M. (2004). “*Etkin Öğrenme, Strateji Kullanımı, Matematik Başarısı, Güdüy Ve Cinsiyet İlişkileri*” Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ekici, G. “*Öğrenme Stilleri*” *Gelişim ve Öğrenme*. Editör Ayşegül Ataman. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Erdem, A.R. (2005). *Etkili ve Verimli –Nitelikli- Eğitim*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Eren Yavuz, K. (2005). *Yeniden Yapılanan Sınıflar İçin Aktif Öğrenme Yöntemleri*. Ankara: Ceceli Yayınları
- Erden, M. (1993). “Açıklayıcı Bir Metinde Yer Alan Bilgilerin Önemi Ve Türünün İlginin Hatırlanması Üzerindeki Etkisi” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9, s. 173- 181.
- Erden, M. & Akman, Y. (1998). *Gelişim Öğrenme-Öğretme*. Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
- Erginer, E. (1994). “*Öğrenmeyi Öğretme Disiplini Geliştirme*” Eğitim ve Bilim, Türk Eğitim Derneği, 18, 94, Ekim sayısı, s. 15- 21
- Ertekin, E. (2004). “*Yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik bir grup rehberlik programının etkililik araştırması*” Yüksek lisans tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Feldman, S. S., & Wood, D. N. (1994). Parents’ expectations for preadolescent sons’ behavioral autonomy: A longitudinal study of correlates and outcomes. *Journal of Research on Adolescence (Lawrence Erlbaum)*, 4 (1), 45-70.
- Gökçe, E. (2004). “*İlköğretimde Aktif Öğrenme Sürecine İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri*” Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt1,1, s. 53-64.
- Gömleksiz, M. (1993). “*Kubalık Öğrenme Yöntemi İle Geleneksel Yöntemin Demokratik Tutumlar ve Erişiyeye Etkisi.*” Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güner, M. K. (2005). “*İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin “Dünyanın Hareketleri ve Sonuçları” Konusunun İşlenişinde Etkin Öğrenmenin Verimliliği*” Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Güneyli, A. (2007). “*Etkin Öğrenme Yaklaşımının Anadili Eğitiminde Okuma Ve Yazma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi*” Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güven, M. (2004). “*Öğrenme Stilleri İle Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişki*” Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hamarta, E. (2003). “*Eleştirel Düşünme*” Eğitime Yeni Bakışlar II. Editör: Ali Murat Sünbül. Ankara: Mikro Yayınları.
- Hamarta, E. (2006). “*Eğitsel Rehberlik*” *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Editör: Mehmet Engin Deniz & Atılğan Erözkan. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, M. (2001). “*Lise 1. sınıf öğrencilerine verimli ders çalışma alışkanlıkları kazandırmada grup rehberliğinin etkisi*” Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kesici, Ş. (2003). “*Başarısızlık Kader Değil*” Eğitime Yeni Bakışlar II. Editör Ali Murat Sünbül. Ankara: Mikro Yayınları.
- Kılıççı, Y. (2000). *Okulda Ruh Sağlığı*. Ankara: Anı Yayınları.
- Koca Özgün, S. A. Yaman, M. Şen, A. İ. (2005). “*Öğretmen Adaylarının Etkin Öğrenme, Öğretme Ortamı Hakkındaki Görüşlerinin Farklı Yöntemler Kullanılarak Tespit Edilmesi*” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29, s. 117-126.
- Kökdemir, D. (2000). “*Deniz yıldızlarını kurtarmaya çalışanların öyküsü: Eleştirel ve yaratıcı düşünme*” XI. Ulusal Psikoloji Kongresi, 19-22 Eylül, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Kuş, E. (2003). *Nicel- nitel araştırma teknikleri*. Ankara. Anı Yayıncılık
- Kutlu, O. & Bozkurt M. C.(2003). “*Okulda Ve Sınavlarda Adım Adım Başarı*”. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Loranger, A. L. (1994). The study strategies of successful and unsuccessful high school students. *Journal of Reading Behavior*, 26(4), 347-360.
- M.E.B., (2000). *Orta Öğretim Kurumları Sınıf Öğretmenleri İçin 9. Sınıf Rehberlik Etkinlikleri Kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- M.E.B., (2001). *Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği*. M.E.B. Tebliğler Dergisi, sayı: 2524.
- McDonald, A. S. (2001).The prevalence and effects of test anxiety in school children. *Educational Psychology*, 21(1), 89,101.

- Meydan, A. (2004). “*Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi*” Doktora tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Morris, G. C. (2002). *Psikolojiyi anlamak*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Nakiboğlu, M. & Altıparmak, M. (2002). “*Aktif Öğrenmede Bir Grup Tartışması Yöntemi Olarak Beyin Fırtınası*” V.Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı, 16-18 Eylül, ODTU, Ankara.
- Özer, B. (2001) “*Bilgi İşleme Kuramı*”. *Gelişim ve Öğrenme*. Editör: Gürhan Can. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, s. 157- 176.
- Özguven, İ.E. (1974). *Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Özkarar Yıldız, F. (2003). “*Etkin Öğrenme Yaklaşımının Türkçe Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*” Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkaya, T. (2000). “*Aktif Öğrenme Notları*”.
<http://www.agr.ege.edu.tr/teker/br.html>
- Öztürk, B. (1995). “*Genel Öğrenme Stratejilerinin Öğrenciler Tarafından Kullanılma Durumları*” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pillay, H. (1998). An investigation of the effect of individual cognitive preferences on learning through computer-based instruction. *Educational Psychology, 18(2)*, 171-183.
- Rathunde, K., & Mihaly, C. (2005). Middle school students' motivation and quality of experience: A comparison of montessori and traditional school environments. *American Journal of Education; 111(3)*. 341-371.
- Saban, A. (2002). *Öğrenme Öğretme Süreci*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Sağlamöz, G. (1990). “*Bir Eğitim Yöntemi Olarak Drama*” *Eğitim Programları ve Öğretim*, Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi Bildiriler II-1, 24- 28 Eylül, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Sahraç, Ü. (2008). “*Öğrenmeyi Etkileyen Etkenler*” *Eğitim Psikolojisi*. Editör İbrahim Yıldırım. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Saraçoğlu, M. (2000). “*Etkin sınıf yönetimi ve öğretmen- öğrenci- veli üçgeninin sınıf yönetimine etkisi*” Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Saylan, N. & Şahan, H. H. (1998). “Öğretmen Adaylarının Etkili Öğrenme- Verimli Ders Çalışma Yeterlilikleri ve Bu Yeterliliklerin Kaynakları”, VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 9- 11 Eylül, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Konya.
- Schunk, D.H. (2000). Learning Theories An Educational Perspective. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Seferoğlu, S. & Akbıyık, C. (2006). “Eleştirel düşünme ve öğretimi” Hacettepe Üniversitesi
- Senemoğlu, N. Gömleksiz, M. Üstündağ, T. (2001). *Öğrenmenin Oluşumu, Öğretme Model, Strateji ve Teknikleri*. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim “Kuramdan Uygulamaya”*. Ankara: Gazi Kitabevi. s. 263-264.
- Shuell, T. (1988). The role of the student in learning from instruction. *Contemporary Educational Psychology*, 13, 276-295.
- Sink, C. A. (2005). Fostering academic development and learning: implications and recommendations for middle school counselors. *Professional School Counseling*, 9(2), 128-135.
- Sönmez, V. (1994). “Program geliştirmede öğretmen el kitabı” Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, C. (2004). “İlköğretim II. Kademe Yazılı Anlatım Becerisinin Etkin Öğrenme Yöntemleriyle Geliştirilmesi” Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahinel, G. M. (2003). *Etkin Öğrenme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şahinel, G. M. (2002). “Etkin Öğrenme Modeline Dayalı Öğretimin İngilizce Tümlleşik Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Etkisi” Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şimşek, Ü. Doymuş, K. Kızıloğlu, N. (2005) “Lise Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilerle Grupla Öğrenme Yönteminin Kazandırıldığı Bilgi ve Beceriler” Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, cilt 13, 1, s. 67- 80.
- Telman, N. (1997). *Etkin Öğrenme Yöntemleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Turla, A. (2004). *Çocuk ve Yaratıcılık /Çocuğun Daha Yaratıcı Olabilir Mi?* Ankara: Morpa Kültür Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (1997). *Okul Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkoğlu, A. Doğanay, A. & Yıldırım, A. (1996). *Ders Çalışma Becerileri*. İzmir.
- Uluğ, F. (1995). *Okulda Başarı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Uysal, Ö. F. (1996). “*Öğrenme Sürecine Etkin Öğrenci Katılımının Öğrenme Sonuçlarına Etkisi*” Doktora tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üstündağ, T. (2003). *Yaratıcılığa Yolculuk*. Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Vural, B. (2004). “*Öğretim Faaliyetlerinde Yöntem- Teknik ve Faaliyetler*”. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Weinstein, C. E. & MacDonald, J. D. (1986). Why does a school psychologist need to know about learning strategies?. *Journal of School Psychology*, 24(3), 257-265.
- Wolcott, H. F. (1990). *On seeking-and rejecting-validity in qualitative research*. Eisner, E. W., & Peshkin, A.
- Yeşilyaprak, B. (2005). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A. Doğanay, A. & Türkoğlu, A. (2000). “*Okulda Başarı İçin Ders Çalışma ve Öğrenme Yöntemleri*”. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri [Qualitative methods in social sciences]*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, H. (2003). *Gençler Bu Kitap Sizin İçin*. Konya: Çizgi Kitabevi.